

Správa Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčine

**Program starostlivosti
o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo
na roky 2023-2032**

14. december 2022

Obsah

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	3
1.1 Názov a kategória chráneného územia	3
1.2 Prekryv s inými chránenými územiami a územiami medzinárodného významu	3
1.3 Kategória chráneného územia podľa medzinárodných štandardov.....	12
1.4 Vymedzenie chráneného územia a jeho ochranného pásma (dotknuté územnosprávne jednotky - kraj, okres, obec, katastrálne územie, dotknuté lesné celky)	12
1.5. Výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma	14
2. PREDMET OCHRANY	15
2.1 Vymedzenie predmetu ochrany	15
2.2 Zhodnotenie stavu predmetu ochrany	31
2.3 Faktory ovplyvňujúce stav predmetu ochrany	31
Faktory ovplyvňujúce stav lesných biotopov	31
Faktory ovplyvňujúce stav nelesných biotopov a populácií druhov rastlín	31
Faktory ovplyvňujúce stav populácií druhov živočíchov	32
Človekom podmienené faktory	34
Lesníctvo	35
Poľovníctvo	36
Poľnohospodárstvo.....	37
Rybárstvo	38
Ťažba nerastných surovín.....	39
Využitie vôd	39
Cestovný ruch, rekreácia a šport	40
3. CIELE OCHRANY A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	50
3.1 Stanovenie cieľov ochrany	50
3.2 Zásady a regulatívy hospodárskeho, rekreačného a iného využívania územia	51
3.3 Opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany, harmonogram a merateľné indikátory ich plnenia, subjekt zodpovedný za ich plnenie	61
4. FINANCOVANIE A VYHODNOCOVANIE OPATRENÍ	89
4.1. Odhad finančných prostriedkov potrebných na vykonanie opatrení a zdroje financovania	89
4.2. Spôsob vyhodnocovania programu starostlivosti.....	92
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ	96
6. PRÍLOHY	101

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1 Názov a kategória chráneného územia

Názov územia: **Národný park Poloniny**, vyhlásený v kategórii národný park (ďalej aj „NP“ alebo „NP Poloniny“). V projekte ochrany sa, podľa § 19 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“ alebo „zákon“) navrhuje vyhlásenie zón NP a zmena jeho hranice, ako aj zmena ochranného pásma NP Poloniny (ďalej aj „OP NP“ alebo „OP NP Poloniny“).

Mapa vymedzenia územia NP Poloniny a jeho ochranného pásma – Fyzicko – geografická mapa je v prílohe č. 6.1.

1.2 Prekrýv s inými chránenými územiami a územiami medzinárodného významu

Územie Polonín, resp. Bukovských vrchov, je **legislatívne chránené od r. 1977**, kedy bolo vyhláškou Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky č. 70/1977 Zb., ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Východné Karpaty vyhlásené **za chránenú krajinnú oblasť (CHKO) s výmerou 66 810 ha** vlastného územia a 30 100 ha ochranného pásma.

Vzhľadom na mimoriadne prírodné hodnoty územia, ako i v súlade s ustanoveniami zákona č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a v súlade s medzinárodnými kritériami pre kategorizáciu chránených území, došlo **v r. 1997** nariadením vlády Slovenskej republiky č. 258/1997 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Poloniny, **k prekategORIZOVANIU severovýchodnej časti chránenej krajinskej oblasti na NP**. Pritom sa čiastočne menili hranice NP aj hranice jeho ochranného pásma tak, aby vymedzené územie zahŕňalo len najcennejšie prírodné prostredie. Výmera vlastného územia NP z výmery CHKO, ktorá sa prekategORIZOVALA predstavovala **29 805,0514 ha**, výmera ochranného pásma sa vymedzila na 10 973,2893 ha.

Podiel území s 5. stupňom ochrany (v zmysle návrhu zonácie) dosahuje 14095,6368 ha (46,14 %), so 4. stupňom 3 077,2400 ha (10,07 %), s 3. stupňom ochrany 13376,0634 ha (43,79 %) z celkovej výmery NP a ochranné pásmo NP s 2. stupňom ochrany má výmeru 10755,4574 ha.

NP Poloniny sa po prehodnotení v navrhovanej úprave hraníc **prekrýva s 23 existujúcimi územiami národnej sústavy chránených území** v územnej pôsobnosti Správy Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčíne (v zmysle § 17 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z.), a to 7 národnými prírodnými rezerváciami (NPR), 15 prírodnými rezerváciami (PR) a 1 prírodnej pamiatky (PP). Ich celková výmera predstavuje 3495,1027 ha (vrátane výmery vyhlásených ochranných pásiem jednotlivých chránených území – prehľad je uvedený v tabuľke č. 1). **Mapa prekrýv s doterajšími chránenými územiami národnej sústavy - Doterajšie stupne ochrany je v prílohe č. 7.2.1** Projektu ochrany Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.

Po schválení zonácie NP Poloniny budú chránené územia uvedené v tabuľke č. 1 zrušené. Ochranné pásmo NP sa nebude prekrývať s národnou sústavou chránených území.

Do územia NP Poloniny sa navrhuje začleniť aj územie PR Rydošová, ktorá je v súčasnosti z väčšej časti súčasťou územia Chránenej krajinskej oblasti (CHKO) Východné Karpaty. Rozloha PR Rydošová predstavuje 88,35 ha, pričom časť s výmerou 69,78 ha sa nachádza v kompetenčnom území Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky - Správy CHKO Východné Karpaty a časť s výmerou 18,57 ha v kompetenčnom území Správy Národného Poloniny so sídlom v Stakčine (ďalej aj „Správa NP Poloniny“). PR Rydošová je súčasťou komponentu Udava lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO **Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy**, pričom predstavuje z celkovej výmery komponentu Udava 5,49 %. V územnej pôsobnosti Správy NP Poloniny sa nachádzajú štyri z piatich komponentov lokality svetového prírodného dedičstva, sú to Havešová, Rožok, Stužica – Bukovské vrchy a Udava, ktoré tvoria spoločne klaster Poloniny. Pojem „klaster (komponentov)“, angl. *component cluster*, bol zavedený v nominačnom projekte, ktorým bola lokalita rozšírená v r. 2017 a označuje prípady, kedy sa dva alebo viac komponentov nachádzajú v rámci jedného chráneného územia, pričom nie sú navzájom prepojené. Z hľadiska zjednodušenia a zefektívnenia manažmentu lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO je preto logické, aby územie PR Rydošová bolo spravované rovnakou organizáciou, a to Správou NP Poloniny, ktorá spravuje prevažnú väčšinu komponentu Udava (cca 94,5 %) a má v správe celé územie troch komponentov, tvoriacich spoločne jeden funkčný celok, t. j. klaster Poloniny. Rovnako sa týmto vyrieši a zjednotí správa samotného územia PR, ktoré v súčasnosti z hľadiska územnej pôsobnosti prislúcha dvom organizáciám ochrany prírody a krajiny; pri ponechaní súčasného stavu by časť PR (v kompetencii Správy NP Poloniny) bola zrušená a časť PR (v územnej pôsobnosti Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky - Správy CHKO Východné Karpaty) by ne bola zrušená a nadväzovala by priamo na zónu A NP Poloniny.

Výmera ochranného pásma NP Poloniny v 2. stupni ochrany sa z dôvodu zabezpečenia celistvosti zón v navrhovanej úprave hraníc zníži na 10755,4574 ha.

Takmer celé územie NP Poloniny je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000**. Do NP zasahujú územia európskeho významu SKUEV0229 Bukovské vrchy, SKUEV0210 Stinská, SKUEV0234 Ulička, časť SKUEV0387 Beskyd a Chránené vtáčie územie Bukovské vrchy (SKCHVU002) a časť Chráneného vtáčieho územia (SKCHVU011) Laborecká vrchovina. Do ochranného pásma NP Poloniny zasahuje SKUEV4088 Lúky za Karcabou. Výmera prekryvu a stupeň ochrany v uvedených územiach európskeho významu bol pred prehodnotením vymedzenia národného parku nasledovný:

- SKUEV0229 Bukovské vrchy, s výmerou 29 230,778 ha a ustanoveným 3., 4. a 5. stupňom ochrany;
- SKUEV0210 Stinská, s výmerou 1 526,545 ha a ustanoveným 3., 4. a 5. stupňom ochrany;
- SKUEV0234 Ulička, 102,886 ha a ustanoveným 2. a 5. stupňom ochrany;
- SKUEV4088 Lúky za Karcabou, s výmerou 248,73 ha a ustanoveným 2. stupňom ochrany;
- SKCHVU002 Bukovské vrchy, s výmerou 40 932,42 ha, na území ktorého platí 2., 3., 4. a 5. stupeň ochrany.
- časť SKUEV0387 Beskyd – v príslušnej časti s výmerou 69,78 ha a ustanoveným 4. a 5. stupňom ochrany (prekryv s PR Rydošová).
- časť SKCHVU011 Laborecká vrchovina - v príslušnej časti s výmerou 69,78 ha, na území ktorého platí 4. a 5. stupeň ochrany (prekryv s PR Rydošová);

SKUEV0229 Bukovské vrchy, SKUEV0210 Stinská, SKUEV0234 Ulička a SKUEV0387 Beskyd boli zaradené do výnosu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu v znení neskorších predpisov a do rozhodnutia Komisie 2008/218/ES z 25. januára 2008,

ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín prijíma prvý aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne. Toto rozhodnutie Komisie bolo ďalej aktualizované novšími rozhodnutiami. V súčasnosti je účinné vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2022/223 zo 16. februára 2022, ktorým sa prijíma pätnásta aktualizácia zoznamu lokalít s európskym významom v alpskom biogeografickom regióne.

SKUEV4088 Lúky za Karcabou bolo zaradené do tretieho doplnku národného zoznamu území európskeho významu, ktorý bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 454 z 13. júla 2022, ktorý bude následne schvaľovať Európska komisia.

Chránené vtáčie územie SKCHVU002 Bukovské vrchy bolo vyhlásené vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 25/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Bukovské vrchy.

PR Rydošová je z väčšej časti súčasťou Chráneného vtáčieho územia (SKCHVU011) Laborecká vrchovina, vyhláseného vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 438/2009 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Laborecká vrchovina.

Územie NP Poloniny je prekryté viacerými územiami medzinárodného významu. Celý Národný park Poloniny je od roku 1992 súčasťou trilaterálnej slovensko-poľsko-ukrajinskej **Medzinárodnej biosferickej rezervácie Východné Karpaty**, zahrnutej do svetovej siete biosferických rezervácií UNESCO a od roku 1998 je rovnaké územie aj **držiteľom Európskeho diplomu Rady Európy**.

Časť územia NP Poloniny prislúcha k multilaterálnej lokalite „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ zapísanej v roku 2007 do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Mapa prekryvu s územiami európskeho významu siete Natura 2000 je v prílohe č. 6.2.1.

Mapa prekryvu s chránenými vtáčimi územiami siete Natura 2000 je v prílohe č. 6.2.2.

Mapa Prekryv s lokalitou Svetového dedičstva UNESCO Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy je v prílohe č. 6.2.3.

Mapa Prekryv s Medzinárodnou biosférickou rezerváciou Východné Karpaty je v prílohe č. 6.2.4.

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032

Tabuľka č. 1 Prehľad národnej sústavy chránených území, ktoré sú súčasťou NP Poloniny (stav k 1.9.2022).

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Predmet ochrany	Vyhlasovací predpis	Číslo v štátnom zozname
Havešová	Národná prírodná rezervácia	5	171,32	Ochrana vzácné zachovalých porastov pralesovitého charakteru s výskytom unikátnych exemplárov listnatých stromov (javor, jaseň, brest); vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988	540
Jarabá skala	Národná prírodná rezervácia	5	359,94	Prirodzený skalný odkryv, ktorý je izolovanou lokalitou nelesnej vegetácie, ojedinelou v lesných komplexoch Bukovských vrchov. Značná pestrosť biocenóz i druhov flóry a fauny prevážne dáckeho elementu. Sústredený výskyt flyšových skalných útvarov.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 83/1993 Z. z. o štátnych prírodných rezerváciách v znení neskorších predpisov	663
Pľaša	Národná prírodná rezervácia	5	110,8	Ochrana pôvodného zachovalého komplexu lesných porastov pralesovitého charakteru s výskytom buka a prímiesou javora, bresta a jaseňa; vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. Územie je pod vplyvom vlhkejšej klímy od severu.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988	639
Bahno	Prírodná rezervácia	5	2,78	Ochrana prirodzených spoločenstiev vrchoviskových a prechodných rašelinísk Bukovských vrchov. Jediná lokalita rosičky okrúhlolistej a druhá známa lokalita páperníka pošvatého na území bývalej CHKO Východné Karpaty.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988	496
Borsučiny	Prírodná rezervácia	5	83,72	Ochrana pôvodných pralesovitých lesných ekosystémov vnútornej časti Bukovských vrchov na členitom bralnom reliéfe cisnianskych vrstiev flyšového pásma. Sú to spoločenstvá typických, lipových a jedľových bučín a bukových a lipových javorín.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 83/1993 Z.z. o štátnych prírodných rezerváciách v znení neskorších predpisov	851

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Predmet ochrany	Vyhlasovací predpis	Číslo v štátnom zozname
Borsukov vrch	Prírodná rezervácia	5	146,79	Predmet ochrany: 1. Komplex les. spoločenstiev, podst. nezmenených ľud. činnosťou, súčasť územia medzinár. významu – lokality „Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka“ zapísanej v Zozname svetového dedičstva UNESCO. 2. Biotopy eur. významu: Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy (*9180), Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy(9130), Ls5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy (9140). 3. Druhy živočíchov eur. významu: kunka žltobruchá (<i>Bombina variegata</i>), mlok karpatský (<i>Triturus montandoni</i>), jariabok hôrny (<i>Bonasa bonasia</i>), ďateľ bielochrbtý (<i>Dendrocopos leucotos</i>), ď. čierny(<i>Dryocopus martius</i>), muchárik červenohrdlý (<i>Ficedula parva</i>), muchárik bielokrký (<i>Ficedula albicollis</i>), včelár lesný (<i>Pernis apivorus</i>), žlna sivá(<i>Picus canus</i>), sova dlhochvostá (<i>Strix uralensis</i>), myšovka horská (<i>Sicista betulina</i>), zubor hrivnatý (<i>Bison bonasus</i>), vlk obyčajný (<i>Canis lupus</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>) a fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>).	Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 6/2016 Z. z., ktorým sa vyhlasuje prírodná rezervácia Borsukov vrch	1233
Stinská slatina	Prírodná rezervácia	5	2,76	Ochrana vzácneho biotopu slatinno-rašelinnej vegetácie Bukovských vrchov; vedeckovýskumný význam.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988	684
Udava	Prírodná rezervácia	5	391,98	Ochrana prirodzených procesov a neobmedzeného vývoja rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a lesných porastov bukového a jedľovo-bukového lesného vegetačného stupňa, nachádzajúcich sa na území Bukovských vrchov.	Úprava MK SSR č. 2960/1982-32 z 30.4.1982, vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2005 z 25.4.2005 - účinnosť od 1.5.2005	699

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Predmet ochrany	Vyhlasovací predpis	Číslo v štátnom zozname
Uličská Ostrá	Prírodná rezervácia	5	25,24	Ochrana súboru prirodzených lesných spoločenstiev, kt. sa vyvinuli na malom území vplyvom jeho inverznej polohy v zaklesnutom meandri Uličky. Výskyt významných druhov rastlín - skopólia kranská, čemerica purpurová, telekia ozdobná, razivka smradľavá a i.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 83/1993 Z. z. o štátnych prírodných rezerváciách v znení neskorších predpisov	868
Veľký Bukovec	Prírodná rezervácia	5 - zóna A (270,7814 ha) 4 - zóna B (703,1947 ha)	973,9761	Súčasť lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy a jej nárazníkovej zóny. Ochrana prirodzených procesov a umožnenie prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev nachádzajúcich sa na jej území, ako aj zabezpečenie priaznivého stavu predmetu ochrany: Biotopy európskeho významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (* 91E0), Pr3 Penovcové prameniská (* 7220), Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130), Ls5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy (9140) a Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180). Biotopy druhov živočíchov európskeho významu: kunka žltobruchá (<i>Bombina variegata</i>), mlok karpatský (<i>Triturus montandoni</i>), myšovka horská (<i>Sicista betulina</i>), * zubor hrivnatý/zubor lesný (<i>Bison bonasus</i>), * vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), atď.	Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 334/2021 Z. z., ktorým sa vyhlasuje PR Veľký Bukovec a jej ochranné pásmo	-

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Predmet ochrany	Vyhlasovací predpis	Číslo v štátnom zozname
Rydošová	Prírodná rezervácia	5 - zóna A (56,2711 ha) 4 - zóna B (32,076 ha)	88,35 (18,57 – NP Poloniny a 69,78 – CHKO Východné Karpaty)	Ochrany prirodzených procesov a umožnenie prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev nachádzajúcich sa na jej území, ako aj zabezpečenie priaznivého stavu predmetov: Biotopy európskeho významu: Ls5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy (9140) a Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130). Biotop prioritného druhu európskeho významu: fuzáč alpský (<i>*Rosalia alpina</i>).	Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 234/2020 Z. z., ktorým sa vyhlasuje prírodná rezervácia Rydošová	1253
Pod Ruským	Národná prírodná rezervácia	4	11,14	Ochrana vzácnych a ohrozených lúč. spoločenstiev Bukovských vrchov. Ležia na riečnej terase Cirochy, pozemky na flyšovom nepriepustnom podloží sú lokálne celoročne zamokrené. Rastlinné druhy mokradí, vzácne vstavačovité, bohatstvo fauny.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988, 4. stupeň o. - Vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14.5.2004 - účinnosť od 15.5.2004	645
Rožok	Národná prírodná rezervácia	5	67,13	Lesné spoločenstvo (<i>Fagetum pauper</i>) pralesovitého charakteru; výskumný objekt pre potreby lesníckej praxe. Možnosti pre štúdium buka v rozmedzí nadm. výšky 380-760 m. Hniezdisko sovy dlhochvostej.	Rozhodnutie Komisie SNR pre školstvo a kultúru č. 26 zo dňa 28.6.1965 Úprava č. 7282/65-osv./10 z 15.7.1965	665
Stinská	Národná prírodná rezervácia	5	90,78	Ochrana biocenóz v prechodnej zóne Východných a Západných Karpát s výskytom zriedkavých východokarpatských druhov rastlín, dôležitých z vedeckovýskumného a náučného hľadiska.	Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 462/1986-32 z 31.1.1986	683
Stužica	Národná prírodná rezervácia	5	761,49	Komplex prirodzených bukových a jedľovo- -bukových pralesovitých porastov Východných Karpát. Rozmanitosť ekologických podmienok podľa výškovej zonality od 620 do 1208 m n. m., veľký význam majú hor. lúky - poloniny, výskyt vzácnych taxónov fauny a flóry.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 83/1993 z 23. marca 1993	687
Ulička	Prírodná pamiatka	4	7,25	Ochrana typického riečneho reliéfu podhorského toku Uličky, vodných biocenóz a priľahlých pobrežných a iniciálnych	Rozhodnutie Okresného úradu životného prostredia - oddelenia štátnej ochrany prírody v	889

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Predmet ochrany	Vyhlasovací predpis	Číslo v štátnom zozname
				spoločenstiev na štrkopieskových náplavoch vo flyšovom pásme Bukovských vrchov.	Humennom č. ŠOP 1/94-Bi z 22. marca 1994	
Šipková	Prírodná rezervácia	4	156,32	Prírodný odkryv v Bukovských vrchoch s výskytom viacerých teplomil.a východokarp.druhov rastlín; pre flyšovéúzemie zriedkavý nelesný ekotop. Chránené sú aj priľahlé sutinové a les.biocenózy. Hrebeňovým lúkam by bez aktívnej ochrany hrozilo zarastenie.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 83/1993 Z. z. o štátnych prírodných rezerváciách v znení neskorších predpisov	866
Bzana	Prírodná rezervácia	4	15,46	Súbor druhotných lúčnych a kroviskových ekosystémov, typických pre kultúrnu krajinu Bukovských vrchov, ktoré majú prirodzenú štruktúru a bohatú biodiverzitu. Vyžadujú si regulovaný vývoj, predovšetkým kosbou lúk.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 83/1993 Z. z. o štátnych prírodných rezerváciách v znení neskorších predpisov, 4. stupeň ochrany Vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14.5.2004 - účinnosť od 15.5.2004	852
Gazdoraň	Prírodná rezervácia	4	17,3	Ochrana xerothermných lúčnych spoločenstiev na flyšových cergowských vrstvách Bukovských vrchov; zriedkavé fytoocenózy zriedkavé. Výskyt kriticky ohrozeného druhu - čemerice purpurovej a veľmi ohrozeného druhu vstavač počernéh. Krajinárska dominanta vodárenskej nádrže Starina.	Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 83/1993 Z. z. o štátnych prírodných rezerváciách v znení neskorších predpisov, 4. stupeň ochrany Vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14.5.2004 - účinnosť od 15.5.2004	855
Grúnik	Prírodná rezervácia	4	4,6	PR je vyhlásená na ochranu zachovalých spoločenstiev bukových dúbav s fytogeograficky významným výskytom zriedkavých druhov východokarpatskej flóry, napr. čemerice purpurovej. Pôvodné zárazy kručinôčky krídlatej.	Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 6169/1982-32 z 30.9.1982, 4. stupeň o. - Vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14.5.2004 - účinnosť od 15.5.2004	557

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Predmet ochrany	Vyhlasovací predpis	Číslo v štátnom zozname
Hlboké	Prírodná rezervácia	4	2,28	Ochrana spoločenstva kyslých bučín v inverznej polohe Bukovských vrchov, v NP Poloniny predstavujú veľmi zriedkavé lesné spoločenstvá s malým hospodárskym významom.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988	544
Ruské	Prírodná rezervácia	4	1,46	Ochrana teplomilných vlhkých a slatinných spoločenstiev Bukovských vrchov s výskytom ohrozených druhov rastlín na členitom reliéfe. Vzácny a ohrozený je ker kručinôčka krídlatá, rozšírená v Nízkych Beskydách a Poloninách.	Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988, 4. stupeň o. - Vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14.5.2004 - účinnosť od 15.5.2004	666
Stružnická dolina	Prírodná rezervácia	4	2,24	Ochrana typických porastov lieskových jelšín (<i>Corylo - Alnetum incanae</i>) s fytogeograficky významnými populáciami prvosenky bezbyľovej (<i>Primula acaulis</i>) na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.	Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 6171/1982-32 z 30.9.1982, 4. stupeň o. - Vyhláška KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14.5.2004 - účinnosť od 15.5.2004	686

1.3 Kategória chráneného územia podľa medzinárodných štandardov

Národný park Poloniny po vymedzení zón smeruje k manažmentovej kategórii chránených území podľa IUCN Národný park – kategória II. Tá je definovaná ako rozsiahle prírodné alebo prírode blízke územie, určené na ochranu veľkoplošných ekologických procesov spolu s množstvom druhov a ekosystémov charakteristických pre dané územie, ktoré zároveň dávajú možnosť pre uplatnenie duchovných, vedeckých, vzdelávacích, rekreačných zámerov, či pre návštevnosť, ktoré sú zlučiteľné s cieľmi ochrany územia. Predmetom ochrany v zmysle uvedenej definície sú v prípade NP Poloniny ekosystémy listnatých a zmiešaných lesov, lesostepí, skál, sladkovodné ekosystémy, rovnako aj prírodné, alebo človekom vytvorené lúčné ekosystémy. Rekreačia a oddych v tomto území budú založené predovšetkým na zážitku z vnímania nedotknutej prírody. Poznávanie prírody a krajiny ako súčasť programov pre návštevníkov a rekreačia patria medzi hlavné úlohy manažmentu takéhoto chráneného územia.

V lesoch NP Poloniny, ktoré boli pred vyhlásením za chránené územie zmenené ľudskou činnosťou, ale v ktorých ekologické procesy naďalej prebiehajú alebo sa po vyhlásení samostatne znovu obnovili, budú vykonávané opatrenia na regeneráciu biotopov (napr. odstraňovanie stanovištne nepôvodných druhov drevín). Takýto opravný manažment bude časovo a priestorovo jasne ohraničený a nebude v rozpore s hlavným cieľom ochrany.

1.4 Vymedzenie chráneného územia a jeho ochranného pásma (dotknuté územnosprávne jednotky - kraj, okres, obec, katastrálne územie, dotknuté lesné celky)

Tabuľka č. 2 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území NP Poloniny (stav k 01.10.2022).

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
7	Prešovský (PO)	709	Snina (SV)	520829	Stakčín	810088	Dara
				520209	Hostovice	818704	Hostovice
				520322	Kalná Rostoka	823147	Kalná Rostoka
				520365	Klenová	824151	Klenová
				520381	Kolbasov	825697	Kolbasov
				520551	Nová Sedlica	841871	Nová Sedlica
				520594	Osadné	844446	Osadné
				520829	Stakčín	844616	Ostrožnica
				520632	Parihuzovce	845370	Parihuzovce
				520641	Pčoliné	845817	Pčoliné
				520675	Príslop	850241	Príslop
				520730	Runina	853577	Runina
				520748	Ruská Volová	853666	Ruská Volová
				520829	Stakčín	853674	Ruské
				520764	Ruský Potok	853763	Ruský Potok
				520829	Stakčín	856835	Smolník na Cirochou

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
				520829	Stakčín	857807	Stakčín
				520811	Stakčínska Roztoka	857793	Stakčínska Roztoka
				520829	Stakčín	858471	Starina nad Cirochou
				520888	Topoľa	863530	Topoľa
				520934	Ulič	866440	Ulič
				520942	Uličské Krivé	866458	Uličské Krivé
				520829	Stakčín	867896	Veľká Poľana
				521051	Zboj	872849	Zboj
				520829	Stakčín	873691	Zvala

Tabuľka č. 3 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území OP NP Poloniny (stav k 01.10.2022)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
7	Prešovský (PO)	709	Snina (SV)	520381	Kolbasov	825697	Kolbasov
				520551	Nová Sedlica	841871	Nová Sedlica
				520641	Pčoliné	845817	Pčoliné
				520675	Príslop	850241	Príslop
				520730	Runina	853577	Runina
				520764	Ruský Potok	853763	Ruský Potok
				520829	Stakčín	857807	Stakčín
				520888	Topoľa	863530	Topoľa
				520934	Ulič	866440	Ulič
				520942	Uličské Krivé	866458	Uličské Krivé
				520080	Brezovec	806820	Brezovec
				520918	Ubľa	866237	Ubľa
521051	Zboj	872849	Zboj				

V NP Poloniny sa rozprestiera na **5 lesných hospodárskych celkoch** (LHC) Zboj, Topoľa, Ulič, Starina a Nižná Jablonka. Na týchto LHC sú vyhlásené lesné užívateľské celky (LUC) resp. lesné celky (LC) podľa jednotlivých užívateľov lesov. Podrobnosti sú v tabuľke č.4.

Tabuľka č. 4 Užívatelia JPRL v NP v členení podľa LC/LHC (stav k 01.10.2022)

LHC	Platnosť PSL	Kód plánu (KPL)	Názov lesného celku	Obhospodarovateľ
Starina	2020-2029	SL 248	Lesy na LHC Starina	US-PS Ruská Volová
				SL Bindzár
				Dory Ladislaus
				Greckokat. bisk. Prešov
				SL Kruľová
				LPM š.p. Ulič

LHC	Platnosť PSL	Kód plánu (KPL)	Názov lesného celku	Obhospodarovateľ
				LPS ROVENKY
				LPUS PS Snina
				PUPS Ostrožnica
				PS Dara
				UPaLPS Kalná Roztoka
				PS Nastas – Stakčínska Roztoka
				LPUS PS Ruské
				LUS PS Smolník
				Správa NP Poloniny
				LPUS Starina
				SVP, š.p., SP Laborca
				US PS Parihuzovce
				US PS Pčoliné
				U a PZ, PS Veľká Poľana
				LUS PS ZVALA
Nižná Jablonka	2012–2021*	LA046	Lesy Nižná Jablonka	Lesy SR š.p. OZ Vihorlat
		LA047	Neštátne lesy na LHC Nižná Jablonka	USVLaP PS Hostovice PSVULaP Osadné
Topoľa	2014–2023	LA071	Lesy LPM Ulič	LPM š.p. Ulič
		LA072	Neštátne lesy na LHC Topoľa	Gréckokat. bisk. Prešov
				PS Príslop
				LPUS PS Runina
		SL Kredba a Mudroch		
Ulič	2014–2023	LA071	Lesy LPM Ulič	LPM š.p. Ulič
		LA074	Neštátne lesy na LHC Ulič, Zboj	Gréckokat. bisk. Prešov
				PS Rožok Uličské Krivé
				ULS PS Kolbasov
		PS US Ulič		
Zboj	2014–2023	LA073	Lesy LPM Zboj	LPM š.p. Ulič
		LA074	Neštátne lesy na LHC Ulič, Zboj	PS Geborová Nová Sedlica

* nový PSL neschválený

1.5. Výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma

Výmera NP Poloniny je **30 548,9402 ha**. Ochranné pásmo národného parku má výmeru **10 755,4574 ha**. V predkladanom projekte ochrany sa navrhuje úprava hraníc NP a jeho ochranného pásma Poloniny s ohľadom na prírodné hodnoty územia **z hľadiska stavu biotopov a povahy prírodných hodnôt a cieľov ochrany**, taktiež z dôvodu zabezpečenia celistvosti zón. Úprava hraníc bola vykonaná aj so zreteľom na zabezpečenie účinnej ochrany území európskeho významu a lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO.

2. PREDMET OCHRANY

Územie NP Poloniny sa vyznačuje **mimoriadnou biologickou rozmanitosťou** v rôznych skupinách organizmov. Okrem chránených druhov tu bolo zistených množstvo vzácných a ohrozených druhov. Orograficky patrí územie do subprovincie Východné Karpaty, oblasť Poloniny, celku Bukovské vrchy. Príslušnosť územia národného parku k Východným Karpatom sa prejavuje vo výskyte východokarpatských druhov rastlín, živočíchov a ich spoločenstiev, z ktorých viaceré sú endemity (endemity sú druhy vyskytujúce sa len na špecifickom území, v tomto prípade území Východných Karpát a nikde inde). **Lesné ekosystémy, najmä bukové a jedľovobukové lesy, sú dominujúcou prírodnou zložkou Polonín a zaberajú viac ako 80 % z ich výmery.** Práve na území NP Poloniny je najvyššia koncentrácia prírodných lesov (pralesov) na Slovensku.

NP Poloniny má mimoriadne postavenie ako **biocentrum biosférického významu** v národnej ekologickej sieti Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability (GNÚSES). GNÚSES bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 319 z 27. apríla 1992. V roku 2000 bol aktualizovaný a zapracovaný do Konceptie územného rozvoja Slovenska, ktorej záväzná časť bola schválená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 528/2002 Z. z.

Zo skutočnosti, že takmer celé územie NP a OP NP Poloniny je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000** (lokality SKCHVU002 Bukovské vrchy, časť SKCHVU011 Laborecká vrchovina, SKUEV0229 Bukovské vrchy, SKUEV0210 Stinská, SKUEV0234 Ulička, SKUEV4088 Lúky za Karcabou a časť SKUEV0387 Beskyd) vyplýva **cieľ zachovať, a ak je to potrebné, zlepšiť alebo obnoviť priaznivý stav biotopov a druhov**, ktoré sú predmetom ochrany v územiach sústavy Natura 2000 v ich prirodzenom areáli. Využívanie území európskej sústavy chránených území je podriadené zachovaniu alebo zlepšeniu stavu druhov a biotopov, na ochranu ktorých boli tieto územia zaradené do národného zoznamu alebo vyhlásené za chránené územia.

Pre kategóriu chránených území II. Národný park sú podľa Príručky k pridelovaniu manažmentových kategórií chránených území podľa IUCN (Kadlečík, J. et al., 2014) definované **hlavné ciele** národného parku: uchovanie druhov a genetickej rozmanitosti, udržiavanie environmentálnych / ekosystémových služieb a cestovný ruch, turistika a rekreácia.

NP Poloniny sa vyhlasuje najmä za účelom ochrany (a obnovy) prirodzených ekosystémov, procesov v nich prebiehajúcich a chránených, vzácných a ohrozených druhov, ale ciele (manažmentu) sú zamerané širšie na ochranu druhov a biotopov. Pri stanovovaní ich poradia v kapitole 2.2 sa vychádzalo z prioritizácie cieľov podľa hodnotenia manažmentových kategórií IUCN, kde uchovanie druhov a genetickej rozmanitosti, ochrana a obnova prirodzených ekosystémov a podpora a riadenie využívania územia verejnosťou a rekreačné využívanie národného parku patria medzi prioritné ciele národných parkov.

2.1 Vymedzenie predmetu ochrany

Hlavným predmetom ochrany NP Poloniny sú prirodzené ekosystémy podstatne nezmenené ľudskou činnosťou alebo v jedinečnej a prirodzenej krajinskej štruktúre nachádzajúce sa na tomto území a zároveň ochrana nerušeného priebehu v nich prebiehajúcich prírodných procesov. Predmetom ochrany územia národného parku sú tiež charakteristické

horské lúky - poloniny, ktoré sa nachádzajú na hlavných hrebeňoch Bukovských vrchov, podľa ktorých dostal NP Poloniny aj svoj názov. Najvzácnejšie z nich sa nachádzajú v okolí Pľaše, Ďurkovca, Jarabej skaly a Kamennej lúky. Príslušnosť územia národného parku k Východným Karpatom sa prejavuje vo výskyte východokarpatských druhov rastlín, živočíchov a ich spoločenstiev, z ktorých viaceré sú endemity (endemity sú druhy vyskytujúce sa len na špecifickom území, v tomto prípade území Východných Karpát a nikde inde).

Predmetom ochrany národného parku sú predovšetkým:

- a) **biotopy európskeho významu a národného významu** podľa prílohy č. 1 k vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**vyhláska MŽP SR č. 170/2021 Z. z.**“). Biotopy národného významu sú uvedené v tabuľke č. 6 a biotopy európskeho významu v tabuľke č. 5 a zobrazené v **Mape predmetu ochrany – Mapa biotopov európskeho významu** v prílohe č. 6.3.1.

Tabuľka č. 5 Biotopy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany v NP Poloniny v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Kód Natura 2000	Názov biotopu
Vo 2	3150	Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i>
Br 2	3220	Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov
Br 4	3240	Horské vodné toky a ich drevinová vegetácia s vrbou sivou (<i>Salix eleagnos</i>)
Br 6	6430	Brehové porasty deväťsilov
Tr 8	6230*	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte
Lk 1	6510	Nížinné a podhorské kosné lúky
Lk 2	6520	Horské kosné lúky
Lk 4	6410	Bezkolencové lúky
Ra 3	7140	Prechodné rašeliniská a trasoviská
Ra 6	7230	Slatiny s vysokým obsahom báz
Pr 3	7220*	Penovcové prameniská
Sk 2	8220	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Ls 1.3	91E0*	Jaseňovo–jelšové podhorské lužné lesy
Ls 1.4	91E0*	Horské jelšové lužné lesy
Ls 4	9180*	Lipovo–javorové sutinové lesy
Ls3.3	91I0*	Dubové nátržníkové lesy
Ls 5.1	9130	Bukové a jedľovo–bukové kvetnaté lesy
Ls 5.2	9110	Kyslomilné bukové lesy
Ls 5.3	9140	Javorovo–bukové horské lesy
Sk8	8310	Nesprístupnené jaskynné útvary

Vysvetlivka: symbol * označuje prioritné biotopy európskeho významu – biotopy, za zachovanie ktorých má Európska únia mimoriadnu zodpovednosť

Tabuľka č. 6 Biotopy národného významu, ktoré sú predmetom ochrany v NP Poloniny v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Názov biotopu
Lk 3	Mezofilné pasienky a spásané lúky
Pr 1	Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách
Ls 2.1	Dubovo–hrabové lesy karpatské

b) chránené druhy a biotopy chránených druhov rastlín podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. a to:

- **biotopy druhov rastlín európskeho významu:**

Machorasty: dvojhrot zelený (*Dicranum viride*), kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*).

Cievnaté rastliny: zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), bahnička kranská (*Eleocharis carniolica*), vrchovka alpínska (*Tozzia carpatica*).

- **biotopy druhov rastlín národného významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia:**

Lišajníky: jamkatec pľúcny (*Lobaria pulmonaria*).

Machorasty: merík kopulkovitý (*Pseudobryum cinclidioides*).

Huby: zubček severský (*Climacodon septentrionalis*).

Cievnaté rastliny: rebrovka rôznolistá (*Blechnum spicant*), prilbovka dlholistá (*Cephalanthera longifolia*), prilbovka červená (*Cephalanthera rubra*), mečík strechovitý (*Gladiolus imbricatus*), čemerica purpurová (*Helleborus purpurascens*), hadí koreň ružový (*Scorzonera rosea*), mliečnik Sojákov (*Tithymalus sojakii*), fialka dácka (*Viola dacica*), vstavačovec (vemeniček) zelený (*Coeloglossum viride*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), iskerník karpatský (*Ranunculus carpaticus*) rozchodník ročný (*Sedum annuum*), silenka ovisnutá pochybná (*Silene nutans subsp. dubia*), veronika Jacquinova (*Veronica jacquinii*), perovník pštrosí (*Matteuccia struthiopteris*).

- **biotopy druhov rastlín národného významu:**

Lišajníky: diskovka dierkovaná (*Menegazzia terebrata*).

Machorasty: plstnatec rašelinový (*Helodium blandowii*).

Huby: bolínka ihličnanová (*Camarops tubulina*), zvončekovec sadzový (*Hydropus atramentosus*), kučierka jedľová (*Sparassis nemecii*), trsovec horský (*Bondarzewia mesenterica*).

Cievnaté rastliny: rebríček bertrámový (*Achillea ptarmica*), prilbica chlpatoplodá (*Aconitum lasiocarpum*), zvonček jedľový (*Campanula abietina*), klinček bradatý nakopený (*Dianthus barbatus subsp. compactus*), horec pľúcny (*Gentiana pneumonanthe*), popolavec sírovožltý (*Tephrosia papposa*), kostrava skalná (*Festuca saxatilis*), hrachor hladký (*Lathyrus laevigatus*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), vudsia alpínska (*Woodsia alpina*), roripa pyrenejská (*Rorippa pyrenaica*), pavstavač hlavatý (*Traunsteinera globosa*).

Sú zobrazené v **Mape premetu ochrany – Rastliny, huby a lišajníky** v prílohe č. 6.3.2.

c) chránené druhy a biotopy chránených druhov živočíchov podľa prílohy č. 5 a 7 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. zaznamenané na území.

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Tabuľka č. 7 Druhy a biotopy druhov európskeho a národného významu, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny v zmysle príloh č. 5 a 7 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. (Stav z databázy KIMS u a interných podkladov v rozsahu obdobia 2012-2022)

Príloha k vyhláske 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Gastropoda - ulitníky	CHU	<i>Bielzia coerulans</i>	ABCOP	slizniak karpatský
5	Bivalvia (=Lamellibranchiata) - lastúrniky	CHU, EU	<i>Unio crassus</i>	ACOP	korýtko riečne
5	Crustacea - kôrovce	CHU	<i>Astacus astacus</i>	ABCOP	rak riečny
5	Odonata - vážky	CHU	<i>Coenagrion hastulatum</i>	COP	šidielko
5	Odonata - vážky	CHU	<i>Cordulegaster bidentata</i>	ABCOP	pásikavec
5	Odonata - vážky	CHU, EU	<i>Cordulegaster heros</i>	OP	pásikavec
5	Odonata - vážky	CHU	<i>Onychogomphus forcipatus</i>	ABCOP	klinovka čiernonohá
5	Odonata - vážky	CHU	<i>Orthetrum coerulescens</i>	OP	vážka
5	Odonata - vážky	CHU	<i>Somatochlora</i> (všetky druhy)	C	Ligotavka
5	Orthoptera (Caelifera + Ensifera) - rovnokrídlovce (koníky + kobyľky)	CHU, EU	<i>Isophya stysi</i>	ABCOP	kobyľka Štysova
5	Hymenoptera - blanokrídlovce	CHU	<i>Bombus</i> (všetky druhy)	ABCOP	čmeľ
5	Hymenoptera - blanokrídlovce	CHU	<i>Rhadinoceraea reitteri</i>	AOP	piliarka Reitterova
5	Coleoptera - chrobáky	CHU	<i>Carabus arcensis eremita</i>	AOP	bystruška
5	Coleoptera - chrobáky	CHU	<i>Carabus auronitens escheri</i>	A	bystruška zlatá
5	Coleoptera - chrobáky	CHU	<i>Carabus cancellatus</i>	AOP	bystruška medená
5	Coleoptera - chrobáky	CHU	<i>Carabus obsoletus</i>	ABCOP	bystruška
5	Coleoptera - chrobáky	CHU, EU	<i>Carabus scheidleri zawadzki</i> (<i>Carabus zawadzki</i>)	ABCOP	bystruška Zawadského
5	Coleoptera - chrobáky	CHU, EU	<i>Carabus variolosus</i>	ABCOP	bystruška potočná
5	Coleoptera - chrobáky	CHU, EU	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	ACOP	plocháč červený
5	Coleoptera - chrobáky	CHU	<i>Eurythyrea austriaca</i>	A	krasoň jedľový
5	Coleoptera - chrobáky	CHU, EU	<i>Lucanus cervus</i>	ACOP	roháč obyčajný

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Coleoptera - chrobáky	CHU	<i>Macroleptura thoracica</i>	A	fuzáč červenoštitý
5	Coleoptera - chrobáky	CHU, EU	<i>Rhysodes sulcatus</i>	ACOP	drevník ryhovaný
5	Coleoptera - chrobáky	CHU *, EU	<i>Rosalia alpina</i>	ABCOP	fuzáč alpský
5	Lepidoptera - motýle	CHU *, EU	<i>Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata</i>	BCOP	spriadač kostihojový
5	Lepidoptera - motýle	CHU, EU	<i>Lycaena dispar</i>	COP	ohniváčik veľký
5	Lepidoptera - motýle	CHU	<i>Maculineaalcon</i>	C	modráčik horcový
5	Lepidoptera - motýle	CHU, EU	<i>Maculinea arion</i>	C	modráčik čiernoškrvný
5	Lepidoptera - motýle	CHU, EU	<i>Parnassius mnemosyne</i>	ABCOP	jasoň chochlačkový
5	Lepidoptera - motýle	CHU	<i>Pericallia matronula</i>	OP	spriadač čremchový
5	Petromyzontes - mihule	CHU, EU	<i>Eudontomyzon danfordi</i>	OP	mihuľa potiská
5	Osteichthyes (=Pisces) - ryby	CHU, EU	<i>Barbus meridionalis (B. carpathicus, B. petenyi)</i>	OP	mrena stredomorská (karpatská, škrvnitá)
5	Osteichthyes (=Pisces) - ryby	CHU, EU	<i>Cottus gobio</i>	OP	hlaváč bieloplutvý
5	Amphibia - obojživelníky	CHU, EU	<i>Bombina variegata</i>	ABCOP	kunka žltobruchá
5	Amphibia - obojživelníky		<i>Bufo bufo</i>	ABCOP	ropucha bradavičnatá
5	Amphibia - obojživelníky	CHU, EU	<i>Bufotes (=Bufo) viridis</i>	ABCOP	ropucha zelená
5	Amphibia - obojživelníky	EU	<i>Rana dalmatina</i>	ABCOP	skokan štihly
5	Amphibia - obojživelníky	CHU	<i>Salamandra salamandra</i>	ABCOP	salamandra škrvnitá
5	Amphibia - obojživelníky	CHU, EU	<i>Triturus cristatus</i>	ABCOP	mlok hrebenatý (veľký)
5	Amphibia - obojživelníky	CHU, EU	<i>Lissotriton(=Triturus) montandoni</i>	ABCOP	mlok karpatský
5	Amphibia - obojživelníky	CHU	<i>Ichthyosaura (=Triturus) alpestris</i>	COP	mlok horský
5	Amphibia - obojživelníky	CHU, EU	<i>Hyla arborea</i>	OP	rosnička zelená
5	Amphibia - obojživelníky	EU	<i>Rana dalmatina</i>	COP	skokan štihly
5	Amphibia - obojživelníky		<i>Rana temporaria</i>	ABCOP	skokan hnedý

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Reptilia - plazy	CHU	<i>Anguis fragilis</i>	COP	slepúch lámavý
5	Reptilia - plazy	CHU, EU	<i>Coronella austriaca</i>	COP	užovka hladká
5	Reptilia - plazy	CHU, EU	<i>Zamenis longissimus (Elaphe longissima)</i>	COP	užovka stromová
5	Reptilia - plazy	CHU, EU	<i>Natrix tessellata</i>	COP	užovka frkaná
5	Reptilia - plazy	CHU	<i>Vipera berus</i>	COP	vretenica obyčajná
5	Reptilia - plazy	EU	<i>Lacerta agilis</i>	OP	jašterica krátkohlavá/ jašterica obyčajná/bystrá
5	Reptilia - plazy	CHU	<i>Natrix natrix</i>	ABCOP	užovka obojková/užovka obyčajná
5	Reptilia - plazy	CHU	<i>Zootoca (=Lacerta) vivipara vivipara</i>	OP	jašterica živorodá (horský poddruh)
5	Aves - vtáky		<i>Accipiter gentilis</i>	AOP	jastrab veľký
5	Aves - vtáky		<i>Accipiter nisus</i>	ABCOP	jastrab krahulec
5	Aves - vtáky		<i>Acrocephalus palustris</i>	ABCOP	trsteniarik obyčajný
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Actitis (Tringa) hypoleucos</i>	COP	kalužiačik malý
5	Aves - vtáky		<i>Aegithalos caudatus</i>	ABCOP	mlynárka dlhochvostá
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Aegolius funereus</i>	ABCOP	pôtik kapcavý
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Alauda arvensis</i>	COP	škovránok poľný
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Alcedo atthis</i>	COP	rybárik riečny
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Mareca (Anas) penelope</i>	C	kačica hvizdárka
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Spatula (Anas) clypeata</i>	C	kačica lyžičiarka
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Anas acuta</i>	C	kačica ostrochvostá
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Spatula (Anas) querquedula</i>	C	kačica chrapačka
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Anas crecca</i>	C	kačica chrapka
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Aythya ferina</i>	C	chochlačka sivá
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Aythya fuligula</i>	C	chochlačka vrkočatá
5	Aves - vtáky		<i>Anthus pratensis</i>	C	ľabtuška lúčna
5	Aves - vtáky		<i>Anthus spinoletta</i>	C	ľabtuška vrchovská
5	Aves - vtáky		<i>Anthus trivialis</i>	ACOP	ľabtuška hôrna
5	Aves - vtáky		<i>Apus apus</i>	OP	dážďovník obyčajný
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Aquila chrysaetos</i>	ABCOP	orol skalný
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Ardea (Egretta) alba (Casmerodius albus)</i>	OP	beluša veľká
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Ardea cinerea</i>	BCOP	volavka popolavá
5	Aves - vtáky		<i>Asio otus</i>	ABCOP	myšiarka ušatá
5	Aves - vtáky		<i>Athene noctua</i>	ABCOP	kuvik obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Bombycilla garrulus</i>	OP	chochlač severský
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Bubo bubo</i>	OP	výr skalný

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Bucephala clangula</i>	C	hlaholka severská
5	Aves - vtáky		<i>Buteo buteo</i>	ABCOP	myšiak hôrny
5	Aves - vtáky		<i>Buteo lagopus</i>	COP	myšiak severský
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Caprimulgus europaeus</i>	ABCOP	lelek lesný
5	Aves - vtáky		<i>Carduelis carduelis</i>	COP	stehlík obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Carduelis spinus</i>	COP	stehlík čížik
5	Aves - vtáky		<i>Carduelis cannabina</i>	COP	stehlík konôpka
5	Aves - vtáky		<i>Certhia familiaris</i>	ABCOP	kôrovník dlhoprstý
5	Aves - vtáky		<i>Carduelis flammea</i>	ABCOP	stehlík čečetka
5	Aves - vtáky		<i>Carpodacus erythrinus</i>	ABCOP	červenák karmínový
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Charadrius dubius</i>	COP	kulík riečny
5	Aves - vtáky		<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	COP	čajka smejivá
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Ciconia ciconia</i>	ABCOP	bocian biely
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Ciconia nigra</i>	ABCOP	bocian čierny
5	Aves - vtáky		<i>Cinclus cinclus</i>	ABCOP	vodnár potočný
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Circus gallicus</i>	ABCOP	hadiar krátkoprstý
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Circus pygargus</i>	OP	kaňa popolavá
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Circus aeruginosus</i>	OP	kaňa močiarna
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>	ABCOP	orol krikľavý
5	Aves - vtáky		<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	ABCOP	glezg obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Columba oenas</i>	ABCOP	holub plúžik
5	Aves - vtáky		<i>Columba palumbus</i>	ABCOP	holub hrivnák
5	Aves - vtáky		<i>Corvus corax</i>	ABCOP	krkavec čierny
5	Aves - vtáky		<i>Corvus corone</i>	OP	vrana čierna
5	Aves - vtáky		<i>Corvus cornix</i>	OP	vrana popolavá
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Coturnix coturnix</i>	BCOP	prepelica poľná
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Crex crex</i>	ABCOP	chrapkáč poľný
5	Aves - vtáky		<i>Cuculus canorus</i>	ABCOP	kukučka obyčajná
5	Aves - vtáky		<i>Cyanistes (Parus) caeruleus</i>	ABCOP	sýkorka belasá
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Cygnus olor</i>	C	labuť veľká
5	Aves - vtáky		<i>Delichon urbicum</i>	COP	belorítka obyčajná
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Dendrocopos leucotos</i>	ABCOP	d'ateľ bielochrbtý
5	Aves - vtáky		<i>Dendrocopos major</i>	ABCOP	d'ateľ veľký
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Dendrocopos (Leipicus) medius</i>	ABCOP	d'ateľ prostredný
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Dendrocopos syriacus</i>	ABCOP	d'ateľ hnedkavý
5	Aves - vtáky		<i>Dryobates minor</i>	BCOP	d'ateľ malý
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Dryocopus martius</i>	ABCOP	tesár čierny
5	Aves - vtáky		<i>Emberiza citrinella</i>	COP	strnádka obyčajná

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Aves - vtáky		<i>Emberiza calandra</i>	COP	strnádka lúčna
5	Aves - vtáky		<i>Erithacus rubecula</i>	ABCOP	červienka obyčajná
5	Aves - vtáky		<i>Falco tinnunculus</i>	OP	sokol myšiar
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Ficedula albicollis</i>	ABCOP	muchárik bielokrký
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Ficedula parva</i>	ABCOP	muchárik malý
5	Aves - vtáky		<i>Fringilla coelebs</i>	ABCOP	pinka obyčajná
5	Aves - vtáky		<i>Fringilla montifringilla</i>	ABCOP	pinka severská
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Fulica atra</i>	C	lyska čierna
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Gavia arctica</i>	C	potáplica stredná
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Glaucidium passerinum</i>	ABCOP	kuvičok vrabčí
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Haliaeetus albicilla</i>	ABCOP	orliak moriský
5	Aves - vtáky		<i>Hippolais icterina</i>	COP	sedmohlások obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Hirundo rustica</i>	COP	lastovička domová
5	Aves - vtáky		<i>Chloris (Carduelis) chloris</i>	COP	zelienka obyčajná
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Jynx torquilla</i>	COP	krutohlav hnedý
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Lanius collurio</i>	ABCOP	strakoš obyčajný
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Lanius excubitor</i>	COP	strakoš veľký
5	Aves - vtáky		<i>Loxia curvirostra</i>	ABCOP	krivonos smrekový
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Lullula arborea</i>	C	škvrník stromový
5	Aves - vtáky		<i>Luscinia luscinia</i>	COP	slávik veľký
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Mergus merganser</i>	COP	potápač veľký
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Milvus milvus</i>	ABCOP	haja červená
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Milvus migrans</i>	ABCOP	haja tmavá
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Merops apiaster</i>	C	včelárik zlatý
5	Aves - vtáky		<i>Motacilla alba</i>	BCOP	trasochvost biely
5	Aves - vtáky		<i>Motacilla cinerea</i>	ABCOP	trasochvost horský
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Muscicapa striata</i>	ABCOP	muchár sivý
5	Aves - vtáky		<i>Nucifraga caryocatactes</i>	COP	orešnica perlavá
5	Aves - vtáky		<i>Oenanthe oenanthe</i>	BC	skaliarik sivý
5	Aves - vtáky		<i>Oriolus oriolus</i>	ABCOP	vlha obyčajná
5	Aves - vtáky		<i>Parus major</i>	ABCOP	sýkorka veľká
5	Aves - vtáky		<i>Passer domesticus</i>	OP	vrabec domový
5	Aves - vtáky		<i>Passer montanus</i>	OP	vrabec poľný
5	Aves - vtáky		<i>Periparus (Parus) ater</i>	ABCOP	sýkorka uhliarka
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Pernis apivorus</i>	ABCOP	včelár lesný
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Phalacrocorax carbo</i>	COP	kormorán veľký
5	Aves - vtáky		<i>Phoenicurus ochruros</i>	OP	žltouchvost domový
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	ABCOP	žltouchvost hôrny
5	Aves - vtáky		<i>Phylloscopus collybita</i>	ABCOP	kolibiarik čipčavý
5	Aves - vtáky		<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	ABCOP	kolibiarik sykavý
5	Aves - vtáky		<i>Phylloscopus trochilus</i>	ABCOP	kolibiarik spevavý
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Picoides tridactylus</i>	AOP	dúbník trojprstý

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Picus canus</i>	ABCOP	žlna sivá
5	Aves - vtáky		<i>Picus viridis</i>	ABCOP	žlna zelená
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Podiceps cristatus</i>	COP	potápka chochlatá
5	Aves - vtáky		<i>Poecile (Parus) montanus</i>	ABCOP	sýkorka čiemohlavá
5	Aves - vtáky		<i>Poecile (Parus) palustris</i>	ABCOP	sýkorka hôrna
5	Aves - vtáky		<i>Prunella modularis</i>	ABCOP	vrchárka modrá
5	Aves - vtáky		<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	ABCOP	hýľ obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Regulus ignicapilla</i>	ABCOP	králik ohnivohlavý
5	Aves - vtáky		<i>Regulus regulus</i>	ABCOP	králik zlatohlavý
5	Aves - vtáky		<i>Saxicola rubetra</i>	COP	prhľaviar červenkastý
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Saxicola rubicola</i>	COP	prhľaviar čiernohlavý
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Scolopax rusticola</i>	ABCOP	sluka hôrna
5	Aves - vtáky		<i>Serinus serinus</i>	OP	kanárik poľný
5	Aves - vtáky		<i>Sitta europaea</i>	ABCOP	brhlík obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Streptopelia decaocto</i>	OP	hrdlička záhradná
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Streptopelia turtur</i>	COP	hrdlička poľná
5	Aves - vtáky		<i>Strix aluco</i>	ABCOP	sova obyčajná
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Strix uralensis</i>	ABCOP	sova dlhochvostá
5	Aves - vtáky		<i>Sturnus vulgaris</i>	COP	škorec obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Sylvia atricapilla</i>	ABCOP	penica čiemohlavá
5	Aves - vtáky		<i>Sylvia borin</i>	ABCOP	penica slávikovitá
5	Aves - vtáky		<i>Sylvia communis</i>	COP	penica obyčajná
5	Aves - vtáky		<i>Sylvia curruca</i>	C	penica popolavá
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Sylvia nisoria</i>	COP	penica jarabá
5	Aves - vtáky	CHU, EU	<i>Tetrastes (Bonasia) bonasia</i>	ABCOP	jariabok hôrny
5	Aves - vtáky		<i>Troglodytes troglodytes</i>	ABCOP	oriešok obyčajný
5	Aves - vtáky		<i>Turdus merula</i>	ABCOP	drozd čierny
5	Aves - vtáky		<i>Turdus philomelos</i>	ABCOP	drozd plavý
5	Aves - vtáky		<i>Turdus pilaris</i>	COP	drozd čvíkota
5	Aves - vtáky		<i>Turdus torquatus</i>	ABCOP	drozd kolohrivec
5	Aves - vtáky		<i>Turdus viscivorus</i>	COP	drozd trskota
5	Aves - vtáky		<i>Tyto alba</i>	COP	plamienka driemavá
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Vanellus vanellus</i>	COP	cívik chochlatý
5	Aves - vtáky	CHU	<i>Upupa epops</i>	ABCOP	dudok chochlatý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Barbastella barbastellus</i>	ABCOP	uchaňa čierna/netopier čierny
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Eptesicus nilssonii</i>	ABCOP	večernica severská/ netopier severský
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Eptesicus serotinus</i>	ABCOP	večernica pozdná/ netopier pozdný
5	Chiroptera - netopiere	EU	<i>Hypsugo (=Pipistrellus) savii</i>	ABCOP	večernica Saviho

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Myotis bechsteini</i>	ABCOP	netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Myotis blythi</i>	ABCOP	netopier Blythov/netopier východný/ netopier ostrouchý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Myotis daubentoni</i>	ABCOP	netopier vodný
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Myotis dasycneme</i>	ABCOP	netopier pobrežný
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Myotis emarginatus</i>	ABCOP	netopier brvitý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Myotis myotis</i>	ABCOP	netopier veľký/netopier obyčajný
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Nyctalus leisleri</i>	ABCOP	raniak stromový/netopier stromový/raniak malý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Nyctalus noctula</i>	ABCOP	raniak hrdzavý/netopier hrdzavý/
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Pipistrellus nathusii</i>	ABCOP	večernica parková/netopier parkový
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	ABCOP	večernica hvízdavá/netopier hvízdavý/večernica malá
5	Chiroptera - netopiere	EU	<i>Pipistrellus pygmaeus/mediteraneus</i>	ABCOP	večernica Leachova/netopier pískavý/večernica pískavá
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Plecotus auritus</i>	ABCOP	ucháč svetlý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	ABCOP	podkovár veľký/podkovár štíhlokridly
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	ABCOP	podkovár malý/podkovár krpátý
5	Chiroptera - netopiere	CHU, EU	<i>Vespertilio murinus</i>	ABCOP	večernica tmavá/netopier pestrý/večernica pestrá
5	Rodentia - hlodavce	CHU, EU	<i>Castor fiber</i>	ABCOP	bobor vodný/bobor euroázijský
5	Rodentia - hlodavce		<i>Glis (=Myoxus) glis</i>	ABCOP	plch sivý
5	Rodentia - hlodavce	EU	<i>Muscardinus avellanarius</i>	ABCOP	plch lieskový
5	Rodentia - hlodavce	CHU, EU	<i>Sicista betulina</i>	ABCOP	myšovka horská

Príloha k vyhláške 170/2021 Z. z.	Názov taxonomickej skupiny	Pozn.	Vedecké meno druhu	Zóny	Slovenské meno druhu
7	Mammalia – cicavce	CHU *, EU	<i>Canis lupus</i>	ABCOP	vlk dravý
7	Mammalia – cicavce	CHU, EU	<i>Felis sylvestris</i>	ABCOP	mačka divá
7	Mammalia – cicavce	CHU, EU	<i>Lutra lutra</i>	ABCOP	vydra riečna
7	Mammalia – cicavce	CHU, EU	<i>Lynx lynx</i>	ABCOP	rys ostrovid
7	Mammalia – cicavce	CHU *, EU	<i>Ursus arctos</i>	ABCOP	medveď hnedý
5	Artiodactyla - párnokopytníky	CHU *, EU	<i>Bison bonasus</i>	ABCOP	zubor európsky/zubor hrivnatý/zubor lesný
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Romanogobio kessleri</i>	ABCOP	hrúz Kesslerov
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Romanogobio uranoscopus</i>	ABCOP	hrúz fúzatý
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Romanogobio vladykovi</i>	ABCOP	hrúz bieloplutvý
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	ABCOP	lopatka dúhová
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Cobitis taenia</i>	ABCOP	pĺž severný
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Cottus gobio</i>	ABCOP	hlaváč bieloplutvý
5	Osteichthyes (=Pisces) - ryby	CHU, EU	<i>Barbus meridionalis (B. carpathicus, B.petenyi)</i>	ABCOP	mrena stredomorská (karpatská, škvritá)
5	Osteichthyes (=Pisces) - ryby	CHU, EU	<i>Cottus gobio</i>	ABCOP	hlaváč bieloplutvý
7	Osteichthyes (Pisces) – ryby	CHU, EU	<i>Sabanejewia balcanica</i>	ABCOP	pĺž vrchovský

Druhy európskeho významu sú vyznačené EU, prioritné druhy sú označené znakom *.

Druhy, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, sú označené skratkou CHU.

Výskyt podľa navrhovaných zón NP Poloniny - A, B, C a OP (ochranné pásmo) je v stĺpci Zóny.

V území sa nachádzajú druhy a **biotopy zriedkavých, vzácných alebo ohrozených druhov živočíchov**, ktoré nie sú druhmi európskeho významu a ani druhmi národného významu (z prílohy č. 5 a 7 vyhlášky MŽP SR č. 170/2021 Z. z.), no sú zaradené v Červených zoznamoch alebo ide o druhy mimoriadne zriedkavé a vzácne v rámci NP Poloniny, Slovenska alebo celej Európy, prípadne o nové druhy pre vedu (pre územie NP sú tieto druhy veľmi cenné a ich ochrana je nevyhnutná, na čo pokádzujú zrealizované vedecké štúdie). Sú uvedené v tabuľke č. 8.

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Tabuľka č. 8 Zriedkavé, vzácne alebo ohrozené druhy živočíchov, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny.

Názov taxonomickej skupiny živočíchov	Vedecké meno druhu a jeho výskyt v zónach NP a OP
<i>Coleoptera</i>	<i>Nebria fuscipes</i> (Fuss, 1849) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Patrobus styriacus</i> Chaudoir, 1871) ^{AB}
<i>Coleoptera</i>	<i>Duvalius subterraneus</i> (L. Miller, 1868) ^{AB}
<i>Coleoptera</i>	<i>Lebia marginata</i> (Fourcrov. 1785) ABCOP
<i>Coleoptera</i>	<i>Ochthebius melanescens</i> (Dalla Torre, 1877) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Leptinus testaceus</i> (Müller, 1817) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Liodopria serricornis</i> (Gyllenhal, 1813) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Agathidium mandibulare</i> (Sturm, 1807) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Leiodes vladimiri</i> (Fleischer, 1906) ^B
<i>Coleoptera</i>	<i>Colon clavigerum</i> (Herbst, 1797) ^B
<i>Coleoptera</i>	<i>Bryaxis reitteri</i> (Saulcy, 1875) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Bryaxis ruthenus</i> (Saulcy, 1877) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Philonthus cyanipennis</i> (Fabricius, 1792) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Abemus chloropterus</i> (Panzer, 1796) ^{BC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Platydracus fulvipes</i> (Scopoli, 1763) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Tasgius pedator</i> (Gravenhorst, 1802) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Velleius dilatatus</i> (Fabricius, 1787) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Sinodendron cylindricum</i> (Linnaeus, 1758) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Odonteus armiger</i> (Scopoli, 1772) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Nycteus [=Eucinetus] hopffgarteni</i> (Reitter, 1885) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Hydrocyphon deflexicollis</i> (Müller, 1821) ^{BCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Chrysobothris chrysostigma</i> (Linnaeus, 1758) ^{BC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Agrius subauratus</i> (Gebler, 1833) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Clypeorhagus clypeatus</i> (Hampe, 1850) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Rhacopus sahlbergi</i> (Mannerheim, 1823) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Hylis cariniceps</i> (Reitter, 1902) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Isorhipis nigriceps</i> (Mannerheim, 1823) ^{AC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Hypoganus inunctus</i> (Lacordaire, 1835) ^{AC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Betarmon bisbimaculatus</i> (Fabricius, 1803) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Benibotarus taygetanus</i> (Pic, 1905) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Phosphaneus hemipterus</i> (Geoffroy, 1762) ^{BC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Dorcatoma robusta</i> (Strand, 1938) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Peltis grossa</i> (Linnaeus, 1758) ^{AB}
<i>Coleoptera</i>	<i>Stelidota geminata</i> (Say, 1825) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Thalycra fervida</i> (Olivier, 1790) ^{BC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Phloeostichus denticollis</i> (Redtenbacher, 1842) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Pediacus dermestoides</i> (Fabricius, 1792) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Tritoma subbasalis</i> (Rcittcr, 1896) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Triplax elongata</i> (Lacordaire, 1842) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Triplax carpathica</i> (Reitter, 1890) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Leiestes seminiger</i> (Gyllenhal, 1808) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Dapsa denticollis</i> (Germar et Kaulfuss, 1816) ^{COP}

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Názov taxonomickej skupiny živočíchov	Vedecké meno druhu a jeho výskyt v zónach NP a OP
<i>Coleoptera</i>	<i>Mycetophagus ater</i> (Reitter, 1879) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Mycetophagus fulvicollis</i> (Fabricius, 1792) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Tetratoma pictipennis</i> (Reitter, 1896) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Mycetoma suturale</i> (Fabricius, 1792) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Orchesia fusiformis</i> (Solsky, 1871) [=acicularis] ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Abdera affinis</i> (Paykull, 1799) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Melandrya dubia</i> (Schaller, 1783) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Endophloeus markovichianus</i> (Piller et Mitterpacher, 1783) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Synchita undata</i> (Guérin-Méneville, 1844) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Synchita variegata</i> (Hellwig, 1792) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Laena reitteri</i> (Weise, 1877) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Bolitophagus interruptus</i> (Illiger, 1800) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Mycetochara roubali</i> (Mařan, 1935) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Platydemia dejeani</i> (Laporte & Brullé, 1831) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Salpingus ruficollis</i> (Linnaeus, 1760) ^{AC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Phytobaenus amabilis</i> (Sahlberg, 1834) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Prionus coriarius</i> (Linnaeus, 1758) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Stictoleptura tesserula</i> (Charpentier, 1825) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Phytoecia cylindrica</i> (Linnaeus, 1758) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Tetrops starkii</i> (Chevrolat, 1859) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Cassida atrata</i> (Fabricius, 1787) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Cassida azurea</i> (Fabricius, 1801) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Cassida panzeri</i> (Weise, 1907) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Oreina virgulata</i> (Olivier, 1790) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Phyllobrotica quadrimaculata</i> (Linnaeus, 1758) ^{BCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Calomicrus circumfusus</i> (Marsham, 1802) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Neocrepidodera transsilvanica</i> (Fuss, 1864) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Psylliodes subaenea</i> (Kutschera, 1864) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Cryptocephalus parvulus</i> (O.F.Mullcr, 1776) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Cryptocephalus solivagus</i> (Leonardi et Sassi, 2001) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Ulorhinus bilineatus</i> (Germar, 1819) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Gonotropis gibbosa</i> (Le Conte, 1876) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Ceratapion armatum</i> (Gerstäcker, 1854) ^{COP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Ceratapion austriacum</i> (Wagner, 1904) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Protapion gracilipes</i> (Dietrich, 1857) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Squamapion flavimanum</i> (Gvlllenbal, 1833) ^B
<i>Coleoptera</i>	<i>Squamapion serpyllicola</i> (Wencker, 1864) [=hoffmanni] ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Stenopterapion intermedium</i> (Eppelsheim, 1875) ^B
<i>Coleoptera</i>	<i>Trichopterapion holosericeum</i> (Gvlllenhal. 1833) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Dodecastichus pulverulentus</i> (Germar, 1824) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Otiorhynchus austriacus</i> (Linnaeus, 1758) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Otiorhynchus millerianus</i> (Reitter, 1913) ^C

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Názov taxonomickej skupiny živočíchov	Vedecké meno druhu a jeho výskyt v zónach NP a OP
<i>Coleoptera</i>	<i>Bryodaemon kocsirenae</i> (Podlussány, 1998) ^{AB}
<i>Coleoptera</i>	<i>Phyllobius alpinus</i> (Scopoli, 1763) ^{ABC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Phyllobius pilicornis</i> (Desbrochers, 1872) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Argoptochus viridilimbatus</i> (Apfelbeck, 1898) ^{AB}
<i>Coleoptera</i>	<i>Donus elegans</i> (Boheman, 1842) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Donus palumbarius</i> (Germar, 1821) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Donus rubi</i> (Krauss, 1900) ^{AC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Hypera fornicata</i> (Penecke, 1928) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Lixus brevipes</i> (C. Brisout, 1866) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Magdalis carbonaria</i> (Linnaeus, 1758) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Magdalis punctulata</i> (Mulsant & Rey, 1859) ^{AC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Pissodes vallydirostris</i> (C.R.Sahlberg, 1834) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Dorytomus occalescens</i> (Gyllenhal, 1836) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Tychius kulzeri</i> (Penecke, 1934) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Tychius rufipennis</i> (C. Brisout, 1862) ^{AC}
<i>Coleoptera</i>	<i>Cionus ganglbaueri</i> (Wingclmullcr, 1914) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Cionus nigritarsis</i> (Reitter, 1904) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Acalles petryszaki</i> (Dieckmann, 1982) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Glocianus inhumeralis</i> (Schultze, 1897) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Datonychus derennei</i> (Guillaume, 1936) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Thamiocolus kraatzi</i> (C. Brisout, 1869) ^{OP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Trichosirocalus spurnyi</i> (Schultze, 1901) ^C
<i>Coleoptera</i>	<i>Pseudanophthalmus pilosellus poloninensis</i> (Hurka, 1974) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Deltomerus carpathicus</i> (L. Miller, 1868) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Stenus obscuripes</i> (Ganglbauer, 1896) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Xantholinus azuganus trellai</i> (Szujecki, 1969) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Othius transsilvanicus</i> (Ganglbauer, 1895) ^A
<i>Coleoptera</i>	<i>Athous mollis</i> (Reitter, 1889) ^{ABCOP}
<i>Coleoptera</i>	<i>Bryaxis carpathicus</i> (Saulcy, 1875) ^{AC}
<i>Araneae</i>	<i>Lepthyphantes milleri</i> (Staręga, 1972) ^{AC}
<i>Araneae</i>	<i>Taranucnus bihari</i> (Fage, 1931) ^{ABC}
<i>Molusca</i>	<i>Carpathica calophana</i> (Westerlund, 1881) ^{ACOP}
<i>Molusca</i>	<i>Petasina leucozona bielzi</i> (E. A. Bielz, 1860) ^{COP}
<i>Molusca</i>	<i>Argna bielzi</i> (Rossmässler, 1859) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Macrogastera latestriata</i> (A. Schmidt, 1857) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Macrogastera tumida</i> (Rossmässler, 1836) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Pseudalinda stabilis</i> (L. Pfeiffer, 1847) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Vestia gulo</i> (E. A. Bielz, 1859) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Vestia turgida</i> (Rossmässler, 1836) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Schistophalus orientalis</i> (Clessin, 1887) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Vitrea transsylvanica</i> (Clessin, 1877) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Monachoides vicinus</i> (Rossmässler, 1842) ^{ABCOP}
<i>Molusca</i>	<i>Faustina faustina</i> (Rossmässler, 1835) ^{ABCOP}

Názov taxonomickej skupiny živočíchov	Vedecké meno druhu a jeho výskyt v zónach NP a OP
<i>Molusca</i>	<i>Acicula parcelineata</i> (Clessin, 1911) ^{AC}
<i>Ephemeroptera</i>	<i>Baetis beskidensis</i> (Sowa, 1972) ^{ABCOP}
<i>Ephemeroptera</i>	<i>Rhitrogena gorganica</i> (Klapálek, 1907) ^A
<i>Trichoptera</i>	<i>Drusus brunneus</i> (Klapálek 1898) ^{ABCOP}
<i>Diplopoda</i>	<i>Ochogona jankowskii</i> (Jawlowski, 1938) ^A
<i>Diplopoda</i>	<i>Entomobielzia kimakowizii</i> (Verhoeff, 1897) ^A
<i>Heteroptera</i>	<i>Panaorus adpersus</i> (Mulsant & Rey, 1852) ^B
<i>Lepidoptera</i>	<i>Lycaena hippothoe</i> (Linnaeus, 1761) ^{BCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Brenthis ino</i> (Rottemburg, 1775) ^{BCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Melitaea diamina</i> (Lang, 1789) ^{BC}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Brenthis daphne</i> (Denis & Schiffermüller, 1775) ^{BCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Melitaea phoebe</i> (Denis & Schiffermüller, 1775) ^{ABCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Minois dryas</i> (Scopoli, 1763) ^{BC}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Archips betulanus</i> (Hübner, 1787) ^{ABCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Dichomeris latipennella</i> (Rebel, 1937) ^{ABCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Eupoecilia cebrana</i> (Hübner, 1813) ^{COP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Apotomis turbidana</i> (Hübner, 1825) ^{ABCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Eucosma aemulana</i> (Schlager, 1849) ^{COP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Euchromius ocella</i> (Haworth, 1811) ^{ABCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Anania funebris</i> (Strom, 1768) ^{ABCOP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Carcharodus flocciferus</i> (Zeller 1847) ^{COP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Maculinea rebeli</i> (Hirschke, 1904) ^{COP}
<i>Lepidoptera</i>	<i>Maculinea teleius</i> (Bergsträsser, 1779) ^{COP}
<i>Orthoptera</i>	<i>Chorthippus pullus</i> (Philippi, 1830) ^{BC}
<i>Orthoptera</i>	<i>Barbitistes constrictus</i> (Brunner von Wattenwyl, 1878) ^A
<i>Orthoptera</i>	<i>Chorthippus montanus</i> (Charpentier, 1825) ^{BOP}
<i>Orthoptera</i>	<i>Pholidoptera aptera</i> (Fabricius, 1793) ^{BCOP}
<i>Orthoptera</i>	<i>Psophus stridulus</i> (Linnaeus, 1758) ^{OP}
<i>Orthoptera</i>	<i>Miramella ebneri</i> (Galvagni, 1953) ^B
<i>Astacidae</i>	<i>Niphargus tatrensis</i> (Wrześniowski, 1888) ^{ABCOP}

Vysvetlivky:

^A druh sa vyskytuje/bol zistený navrhovanej A zone NP Poloniny

^B druh sa vyskytuje/bol zistený navrhovanej B zone NP Poloniny

^C druh sa vyskytuje/bol zistený navrhovanej C zone NP Poloniny

^{OP} druh sa vyskytuje/bol zistený navrhovanom OP NP Poloniny

Súbor máp k uvedeným predmetom ochrany zo skupiny chránených, zriedkavých, vzácnych alebo ohrozených druhov živočíchov predstavujú: **Mapa premetu ochrany –Živočích – Bezstavovce** v prílohe č. 6.3.3, **Mapa premetu ochrany –Živočích – Stavovce (Stavovce č. 1)** v prílohe č. 6.3.4.1, **Mapa premetu ochrany –Živočích – Stavovce (Stavovce č. 1)** v prílohe č. 6.3.4.2, **Mapa premetu ochrany –Živočích – Stavovce (Stavovce č. 3)** v prílohe č. 6.3.4.3, **Mapa premetu ochrany –Živočích – Stavovce (Stavovce č. 4)** v prílohe č. 6.3.4.4, **Mapa premetu ochrany –Živočích – Stavovce (Stavovce č. 5)** v prílohe č. 6.3.4.5, **Mapa premetu ochrany –Živočích – Stavovce (Stavovce č. 6)** v prílohe č. 6.3.4.6.

- d) abiotické javy** (určené podľa Typizácie abiotických javov z Návrhu na prehodnotenie chránených území Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 2007), uvedené v tabuľke č. 9.

Tabuľka č. 9 Abiotické javy, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny alebo jeho ochranného pásma

Formy svahovej modelácie, erózie, zvetrávania, štruktúrne a tektonické formy reliéfu
skalné okno (Oblazy, k. ú. Uličské Krivé.), krajinársky významný hrebeň (Hlavný hrebeň Bukovských vrchov, masív Stinská, Veľký Bukovec, Nastaz, a i.), suťový prúd (Stinská a i.), zosuvy (svahové poruchy) a skalné steny vzniknuté zosuvmi; lokality s výrazným zastúpením viacerých geomorfologických foriem mezo - a makroreliéfu s výskytom výrazných balvanov, brál, balvanových prúdov, suťových prúdov, sutinových kužeľov, kamenného mora a zosuvov, na ktoré je viazaný výskyt biotopu Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220). (Jarabá skala, Borsučiny, Stinská, Stužica, Šípková, a i.)
Pseudokrasový reliéf
6 pseudokrasových jaskýň (5 v masíve Stinská, k. ú. Zboj a 1 na kóte Rypy, k. ú. Ruské), ktoré vznikli gravitačným odsadzovaním skalných blokov v súčinnosti s blokovým zosuvom a predstavujú výsledný tvar zvetrávania a odnosu hornín, gravitácie, sufózie a erózie
Stratigrafické a paleontologické lokality
2 paleontologické lokality s výskytom fosílnnej flóry (Potok Ráztoka, k. ú. Zboj, Kuzmovský potok, k. ú. Ruské – Halimeda sp.) a 2 s výskytom fosílnnej fauny (vodný tok Ulička, k. ú. Runina – Zoophycos circinnatus, Hlboký potok, k. ú. Nová Sedlica – Inoceramus balticus a Inoceramus mülleri) a 1 typová lokalita nového druhu fosílie (locus typicus) – Národná prírodná rezervácia Jarabá skala, k. ú. Zboj s výskytom fosílnnej flóry Halimeidaites carpaticus); Hlboký štruktúrny vrt Zboj –1 – k. ú. Uličské Krivé, lokalita vrtu v rámci prieskumných prác na ropu a zemný plyn, ktorého vyhodnotenie prinieslo komplexné poznatky podložia a determináciu zbojských vrstiev duklianskej jednotky náučná geologická lokalita Dara – nachádza sa pri hlavnej ceste nad VN Starina v závere Brezoveckej doliny. Odkryté skalné steny sú výbornou ukážkou karpatského flyšového pásma. Striedajúce sa vrstvy pieskovcov a sivých až čiernych ílovcov odhaľujú podmienky vzniku týchto sedimentov v hlbokomorskom prostredí
Hydrologické formy
pramene, prameniská, trvalé a občasné vodopády, 3 vodopády – Oreničov vodopád (12 m), k. ú. Runina a Vodopád Medová baba (10 m), k. ú. Nová Sedlica – genetický typ sutinový, Vodopád pod pílou (3 m), k. ú. Nová Sedlica – genetický typ – zdvojený; 3 penovcové prameniská – penovcové útvary vo forme pramenitov ako ukážka iniciálnej fázy procesu travertinizácie – pramenisko pod Dolinami, k. ú. Nová Sedlica, pramenisko nad Topoľanskou križovatkou, k. ú. Topoľa, pramenisko Krivianske oblazy, k. ú. Uličské Krivé; 2 minerálne pramene genetického typu hlbinné naftové vody – v Zboji (ochranné pásmo NP) – kalciumkarbonátová voda s obsahom sírovodíka a metánu a v Starine – natriumkarbonátová voda s obsahom sírovodíka a metánu
Fluviálny reliéf

5 úsekov typických prirodzených flyšových vodných tokov s významnými a zaujímavými ukázkami foriem fluvialneho reliéfu a prirodzeného hydrologického režimu (meandre, vznik mŕtvého ramena, riečne pirátstvo, zárezy s odkryvmi a typickou ukážkou geologickej stavby jednotlivých vrstiev podložja).

- e) **významné krajinné prvky** tvorené porastami starších lieskových krovín, mezofomy a mikroformy reliéfu – terasy, medze, políčka, remízky ako **kultúrnohistoricky a krajinársky významné prvky a štruktúry krajiny**, kroviny, solitérne stromy, mokrade, brehové porasty, parky (v intravilánoch obcí) a pod.

2.2 Zhodnotenie stavu predmetu ochrany

Na základe zhodnotenia stavu druhov a biotopov zo správ podľa článku 17 [smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín](#) v platnom znení, medzinárodných záväzkov a cieľov stanovených v strategických dokumentoch EÚ a Slovenskej republiky, je potrebné v predmetnom území **zachovať, zlepšiť resp. v prípade vybraných druhov a biotopov, ktoré sú predmetom ochrany obnoviť ich priaznivý stav.**

Hodnotenie biotopov európskeho významu a stanovenie cieľov ochrany vymedzených v rámci jednotlivých dotknutých území európskeho významu sú uvedené v [prílohe č. 6.8 Zhodnotenie stavu predmetu ochrany.](#)

2.3 Faktory ovplyvňujúce stav predmetu ochrany

Faktory ovplyvňujúce stav lesných biotopov

Hlavnými problémami v území NP Poloniny a jeho ochrannom pásme, ktoré sa negatívne prejavujú na predmetných biotopoch a následne na druhoch, je úbytok starších lesných porastov s vhodnou štruktúrou a s dostatkom starých stromov alebo dutinových stromov, príp. nevhodná štruktúra a drevinové zloženie mladších porastov. Pri obnove realizovanej v minulosti klasickými postupmi boli staršie porasty postupne nahrádzané mladými rovnovekými a relatívne rovnorodými porastami, v ktorých absentujú staré stromy. Ďalším problémom je zmenené drevinové zloženia a štruktúra lesných biotopov v prospech porastov s nepôvodnou drevinovou skladbou a značne nivelizovanou rovnovekou štruktúrou, ktoré môžu mať za následok absenciu alebo nedostatočné zastúpenie niektorých drevín typických pre prirodzené zloženie daných biotopov a tiež nedostatočné množstvo starých stromov a hrubého mŕtveho dreva, ktoré sú nevyhnutné pre cieľové druhy. K problémom, ktorý v minulosti zhoršil stav vybraných druhov a biotopov v neposlednom rade patrilo aj využívanie nevhodných a necitlivých ťažbových postupov a ťažbovo-dopravných technológií pri obnove aj pri výchove lesných porastov.

Faktory ovplyvňujúce stav nelesných biotopov a populácií druhov rastlín

V prípade nelesných biotopov európskeho a národného významu, ktoré tvoria predmet ochrany NP, dochádza k zhoršovaniu ich stavu v dôsledku zarastania sukcesnými drevinami, t. j. drevinami, ktoré nie sú charakteristické pre daný biotop (dreviny stromovej etáže). Je nevyhnutné zaviesť systém okamžitého manažmentu ohrozených lokalít vlastnými kapacitami Správy NP Poloniny, t. j. vytvoriť manažmentovú skupinu s potrebným vybavením, ktorá bude riešiť pravidelný manažment, ktorý jediný je efektívny, alebo riešiť tieto služby dodávateľsky.

Spomalením, či zastavením sukcesie sa zlepši kvalita biotopu a naň viazaných chránených druhov a zabráni sa znižovaniu výmery biotopov.

Na niektorých problematických lokalitách dochádza k nadmernému zošľapu lúčnych biotopov a biotopov chránených druhov rastlín a defragmentácii biotopov vplyvom nekontrolovanej turistiky. Taktiež dochádza k negatívnemu vplyvu na druhy a biotopy, ktorý je spôsobený pohybom návštevníkov mimo vyznačených ciest a trás, na niektorých miestach dochádza vplyvom obchádzania erodovaných a poškodených úsekov chodníkov alebo ciest k ich nežiadúcemu rozširovaniu a záberu biotopu zošliapaním.

Faktory ovplyvňujúce stav populácií druhov živočíchov

Čo sa týka niektorých druhov obojživelníkov a stavu ich populácie v území, často využívajú ako liahniská v čase rozmnožovania reprodukčné lokality vzniknuté v „koľajach“ na lesných cestách, zväžniciach a lesných skladoch, teda umelo vzniknutých periodických mlákach, ktoré vznikli v minulosti ako dôsledok pohybu dopravných mechanizmov počas ťažby, sústreďovania a odvozu drevnej hmoty. Na týchto lokalitách dochádza počas lesnej prevádzky, alebo prejazdu motorových vozidiel (pohraničná stráž, poľovná stráž, vlastníci a užívatelia okolitých pozemkov), k úhynu jedincov nielen dospelých jedincov, ale najmä nakladených vajíčok a žubrienok v týchto ekologických pasciach. Taktiež napríklad u druhov kunka žltobruchá a mlok karpatský dochádza prirodzeným vývojom rastlinných spoločenstiev na určitej lokalite k postupnému zarasteniu liahniska vegetáciou, či eutrofizácií, alebo vysušovaniu liahnisk vplyvom dlhodobého deficitu zrážok a tak k znižovaniu výmery biotopu druhu. Preto na zlepšenie stavu populácie napríklad kunky žltobruchej a mloka karpatského je preto potrebné vytvoriť adekvátne náhradné biotopy, alebo obnovovať pôvodné nedávno zaniknuté liahniská ich prehĺbením. Je potrebné priebežné sledovanie stavu reprodukčných lokalít obojživelníkov a vzniku nových ekologických pascí pre obojživelníky.

V území NP Poloniny a jeho ochranného pásma nie sú známe aktuálne informácie o stave a trendoch populácií všetkých druhov, ktoré sú predmetom ochrany, druhov vtákov chránených v chránenom vtáčom území (CHVÚ), a stave biotopov a druhov európskeho významu, ohrozeniach, vplyvoch a vyhlídkach do budúcnosti. Zber výskytových údajov je nevyhnutný pre vytvorenie základne poznatkov pre správne nastavenie manažmentu o územie NP Poloniny a jeho ochranného pásma, resp. taktiež o CHVÚ a územia európskeho významu (ÚEV), prípadne konkrétne druhy. Získané údaje sú dôležité pre okamžité riešenie negatívnych zmien v populáciách druhov a ich biotopov, včasné identifikovanie opatrení potrebných pre udržanie, ochranu a posilnenie populácií druhov, alebo záchranu biotopov, ako podklad pre stanoviská k rozhodovacej činnosti orgánov štátnej správy (napr. § 28 zákona č. 543/2002 Z. z.), rovnako aj z hľadiska získania nových poznatkov o výskyte niektorých kritériových a sprievodných druhov a biotopov a pre doplnenie databázy štandardných dátových formulárov pre jednotlivé (SDF) pre jednotlivé CHVÚ a ÚEV.

V dôsledku rôznych príčin vyrušovania vybraných druhov vtákov hospodárskymi alebo rekreačnými aktivitami (ťažba v okolitých porastoch, používanie dronov, paragliding, zber húb a plodov, a pod.) dochádza k vyrušeniu a neúspešným hniezdeniam druhov vtákov, a tým k hniezdnym stratám druhov, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny a jeho ochranného pásma. Aby sa minimalizovali hniezdne straty druhov je nevyhnutné obmedzovanie vyrušovania v okolí známych hniezd a chrániť tieto hniezdne stromy. Ochrane hniezdných stromov predchádza zmapovanie ich výskytu a obsadenosti v danej hniezdnej sezóne, čo je potrebné každoročne aktualizovať.

Medzery v poznatkoch zostávajú najmä v základnom prieskume výskytu druhov bezstavovcov: *Carabus variolosus*, *Carabus zawadzki*, *Cucujus cinnaberinus*, *Lucanus cervus*,

Rhysodes sulcatus, *Rosalia alpina*, *Callimorpha quadripunctaria*. Medzery v prepojení výskumu s praxou ochrany prírody je potrebné vykryť súčinnosťou s externými odbornými inštitúciami, resp. odborníkmi, napr. Slovenskou akadémiou vied, univerzitami, múzeami, atď. Vnútorými prírodnými faktormi, ktoré negatívne vplyvajú na populácie druhov *Callimorpha quadripunctaria*, *Isophya stysi* a na plnenie dlhodobých cieľov ochrany, je sukcesia.

Problém predstavujú aj neaktuálne a nekompletné, resp. chýbajúce údaje o stave predmetu ochrany. Poznatky o stave biotopov a druhov sú extrapolované z lokalít trvalých monitorovacích plôch, ktoré sú situované prevažne v existujúcich PR (bez vplyvu manažmentu). V súvislosti s nízkym poznaním o celkovom stave a vývoji populácie a stave biotopov druhu, je problematické zadávať ako aj vyhodnocovať úspešnosť cielených opatrení mimo území trvalých monitorovacích plôch s iným druhom manažmentu.

Rys ostrovid (*Lynx lynx*) patrí v území NP Poloniny k najmenej poznaným druhom vzhľadom na utajený spôsob života a komplikovaný zber vzoriek pre analýzu DNA, takže výskum a sledovanie stavu populácie zamerané na tento druh sa zatiaľ systematicky nerealizovali. Pritom jedinečné nezameniteľné sfarbenie každého jedinca dáva možnosť zhodnotiť populáciu relatívne jednoducho pomocou záberov z inštalovaných fotopascí v kombinácii s doplnkovým stopovaním.

Zabezpečenie pravidelného a komplexného sledovania stavu populácie zubra hrivnatého (*Bison bonasus*) predstavuje základný predpoklad pre úspešnú realizáciu opatrení programu záchrany a vyplýva zo schválenej dokumentácie ochrany prírody a krajiny Programu záchrany zubra hrivnatého (Pčola Š., Adamec M., 2007), kde je definované ako jedna z hlavných rámcových zásad záchrany druhu. Na zabezpečenie zberu aktuálnych výskytových údajov nemá v súčasnosti Správa NP Poloniny adekvátne materiálno-technické vybavenie. Za účelom získania podrobnejších informácií o etológii a ekológii druhu, domovských okrskoch, dennom biorytme, ako aj o prežívaní a úspešnosti jedincov je potrebné niekoľko jedincov sledovať prostredníctvom telemetrie. Za týmto účelom je potrebné zabezpečiť sady telemetrických zariadení – vysielajúce, prijímajúce, a pod. a na realizáciu kvalitného sledovania stavu populácie je nevyhnutné zabezpečiť chýbajúce zastaralé, či nefunkčné vybavenie: výkonnú optiku, termovíziu, fotopasce, GPS na presnú lokalizáciu, digitálny fotoaparát na dokumentáciu, výstroj pre pohyb a pobyt v teréne. Keďže riešenie reštitúcie zubra hrivnatého a zvyšovanie jeho populácie nie je len otázkou Slovenska, ale je európskou záležitosťou, je nevyhnutné aj naďalej spolupracovať na medzinárodnej úrovni a spoločne koordinovať snahu o prepojenie existujúcich populácií zubra a vytvorenie veľkej stabilnej populácie v rámci celých Karpát (t.j. Rumunsko, Ukrajina, Poľsko, Slovensko). Neodmysliteľnou súčasťou tejto spolupráce je komunikácia s editormi rodokmeňovej knihy zubra (EBPB), kde každoročne Správa NP Poloniny zasiela údaje o stave populácie zubra hrivnatého v území. Z tohto dôvodu je nevyhnutné uskutočniť personálne náročné každoročné získavanie dát prostredníctvom zimného spočítania jedincov zubra v území.

Netopiere patria v území NP Poloniny k najmenej prebádaným skupinám živočíchov. Výskytové údaje sú prevažne staršie a neodrážajú aktuálny stav na danom mieste. Výskum netopierov bol v rámci NP limitovaný najmä na podzemné priestory, ktoré využívajú na úkryt. Na území NP Poloniny sa vyskytuje iba niekoľko málo pseudokrasových jaskýň v ÚEV Stinská a podzemné priestory hrádze Vodárenskej nádrže (VN) Starina, ktoré sú predpokladom ďalšieho udržania populácií jednotlivých druhov. Absentujú údaje o výskyte konkrétnych materských kolónií a výskytové údaje o lesných druhoch, ktoré celoročne využívajú stromové dutiny ako reprodukčné a pravdepodobne aj zimné úkryty. V lokalitách zisteného výskytu je možné následne v oblasti starostlivosti podporiť ochranu druhu zakladaním/prečistením existujúcich malých vodných plôch min. 1 m², resp. prehrádzky na potokoch v lesných

porastoch ako vhodných miest pre zhromažďovanie hmyzu ako lovných biotopov a teda potravnnej bázy pre netopiere. Druhy netopier veľký (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier ostrouchý (*Myotis blythi*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) využívajú ako svoje letné úkryty aj podkrovia kostolov/budov. V prípade kolónie netopierov v podkroví nastáva časom problém s hromadiacim sa trusom. Pri kolónii to môže po rokoch byť aj niekoľko ton. Nahromadený trus zapácha a hrozí statické nebezpečenstvo budov. Zriedkavejšie dochádza aj k záletom netopierov do interiéru, prípadne znečisťovaniu interiéru. Vzhľadom na tieto skutočnosti je potrebné v záujmovom území, ktoré predstavuje ochranné pásmo NP, monitorovať podkrovia kostolov/budov a v prípade potreby manažovať tieto letné úkryty netopierov elimináciou týchto negatívnych vplyvov.

Človekom podmienené faktory

Stále aktuálnym problémom je nedostatočné povedomie o zmysle a dôležitosti NP ako kategórie chráneného územia a význame bezzásahových území, preto sú stále nevyhnutné opatrenia na komunikáciu a zvyšovanie informovanosti o prírodných hodnotách a význame národného parku u všetkých cieľových a sociálnych skupín obyvateľstva, taktiež vzdelávanie a zabezpečenie prístupu návštevníkov k ich prírodným hodnotám. Na zabezpečenie efektivity ochrany NP Poloniny (tiež ÚEV a CHVÚ) a ich hodnôt je nevyhnutné zabezpečiť a prehĺbiť v súčasnosti nízku dôveru verejnosti a vlastníkov a užívateľov pozemkov v orgány a organizáciu ochrany prírody a krajiny. Vzhľadom na rozširovanie bezzásahovej zóny na nové územie, ktoré bude v 5. stupni ochrany s príslušnými zásadami a regulatívami využívania, je kľúčová podpora a spolupráca s verejnosťou, je potrebné do osvetu zakomponovať vhodnou formou najnovšie informácie z výskumu a prínosy bezzásahových území a ekosystémových služieb, či už vydávaním informačných materiálov o biotopoch a druhoch a potrebách ich ochrany pre širokú verejnosť, alebo organizovaním vzdelávacích a zážitkových podujatí pre širokú aj odbornú verejnosť, prednášok, besied, podujatí, súťaží, výstav, a pod. Je nevyhnutné, aby bola práca s deťmi v školách z hľadiska každoročnej obmeny žiakov pravidelná a systematická, aby sa priebežne dotkla všetkých vekových kategórií. Pútavou a účinnou formou propagácie a zapájania verejnosti dokáže byť osвета a vzdelávanie návštevníkov prostredníctvom náučných a interaktívnych prvkov v území NP Poloniny, ako sú náučné chodníky, náučné lokality, informačné a vzdelávacie centrá a strediská environmentálnej výchovy, či interaktívne učebne v prírode. V súčasnosti má Správa NP Poloniny viacero takýchto prvkov, ich prehľad a popis stavu je uvedený ďalej v texte v kapitole 2.3, v podkapitole Cestovný ruch, rekreácia a šport, resp. v tabuľke č. 12. Ich počet je nedostatočný, niektoré sú zastaralé a je potrebné ich zatraktívniť a dovybaviť. Stav niektorých náučných zariadení však už nie je vyhovujúci, každoročne si vyžadujú opravy, údržbu a obnovu expozícií a finančné zabezpečenie z vlastných zdrojov nie je postačujúce. Pridanú hodnotu predstavuje neformálna environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia so zameraním na ochranu prírody, jednotlivých druhov a biotopov realizovaná prostredníctvom sprevádzania návštevníkov do chránených území NP Poloniny počas podujatí pre verejnosť (Dni otvorených dverí) a súťaží pre základné školy (literárno-výtvarné súťaže, 101 otázok a odpovedí o NP Poloniny), pomocou ktorých si Správa NP Poloniny buduje podpornú sieť škôl, priaznivcov z radov verejnosti, pričom na ich organizáciu chýbajú finančné prostriedky.

Medzi prioritné potreby správy pozemkov v území NP Poloniny patrí aj ich označenie, resp. obnova značenia (tabule, panely, pruhové obvodové značenie, stĺpy a stĺpiky, atď.), ktoré majú svoju obmedzenú životnosť a často dochádza vplyvom vonkajších činiteľov k ich opotrebovaniu, takže je potrebné ich časom vymeniť, aby plnili svoju funkciu definovanú aj v legislatíve.

Jedným z prioritných opatrení, ktoré sa majú vykonať počas nasledujúceho viacročného finančného rámca pre sústavu Natura 2000 v Slovenskej republike do roku 2027, je zvýšenie

počtu členov profesionálnej stráže prírody a zvýšenie kontrolnej činnosti v územiach Natura 2000 a v územiach medzinárodného významu, najmä v exponovaných alebo zvlášť citlivých lokalitách (napr. mokrade, hniezdiská, refúgiá druhov, zimoviská, jadrové územia, atď.). Biotopy a druhy tvoriace predmet ochrany v území NP Poloniny a jeho ochranného pásma môžu byť negatívne ovplyvnené činnosťami, ktorým je potrebné preventívne predchádzať zvýšením intenzity kontrolnej strážnej činnosti v území. Ide o problémové činnosti, ktoré v súčasnosti opakovane zaznamenávame, napr.: v rámci poľovníctva nelegálne prikrmovanie a vnadenie jadrovým krmivom, pytliactvo, zber húb a lesných plodov – čučoriedky, ostružiny, atď. a tým znižovanie potravinovej bázy druhom živočíchov európskeho významu, vyrušovanie týchto druhov v období hniezdenia, rozmnožovania, výchovy mláďat, zimného spánku alebo hibernácie vplyvom outdoorových, športových a rekreačných aktivít, nelegálnou jazdou na motorizovaných zariadeniach (štorkolky, motorky, skútre), lyžovaním, či skialpinizmom mimo oficiálnej siete na to určených turistických chodníkov, zašľapávanie a nadmerné využívanie turisticky atraktívnych lokalít, znečisťovanie prostredia nelegálne umiestnenými odpadkami a pevným odpadom, ktorý syntropizuje chránené druhy (napr. medveď hnedý), záber biotopov a vyrušovanie chránených druhov zvýšenou rekreáciou v dôsledku výstavby nelegálnych objektov, atď.

Lesníctvo

Lesná dopravná sieť (LDS)

V území NP Poloniny sa nachádza množstvo neevidovaných traktorových ciest, takisto dočasných a bez kontextu vytvorených lesných ciest, čo svedčí o nekonceptnosti doterajšieho sprístupňovania lesov a potrebe optimalizácie súčasného stavu lesnej dopravnej siete. Úseky zväznic obvykle nie sú zabezpečené odvodňovacími prepážkami, či priekopami, ani jednoduchým odvodnením a majú nesprávny sklon. Nesprávny sklon lesnej cesty môže mať v prípade intenzívnych zrážok za následok, že voda dopadajúca na citlivý flyšový podklad s pôdami náchylnými na eróziu a zosuvy, bude odtekať z porastu priamo po telese cesty a spôsobí jej deštrukciu a odnos pôdy. Zrýchlený povrchový odtok z cestnej siete spôsobuje významné pôdne straty. Midriak a kol. (1987) meraniami zistil, že dlhodobý ročný úbytok zeminy z ciest vo flyšovom pásme je $0,177 \text{ m}^3$ z 1 bm profilu cesty. Odnos sa týka predovšetkým nespevnených ciest.

Cesty predstavujú líniové stavby aj pri tých najmenších parametroch zaberajú značné plochy prírodných biotopov, predstavujú zásah do vzhľadu krajiny, sprístupňujú dovtedy neprístupné, odľahlé závery dolín s častým následným „využívaním“ týchto ciest na neoprávnené jazdy s motorovými vozidlami, motocyklami, štvorkolkami, a pod. Čiastkový vplyv jednotlivých úsekov nových zväznic predstavuje osobitne málo významný vplyv na predmet ochrany NP Poloniny. Avšak kumulatívny vplyv všetkých úsekov, ako komplexu rozsiahlej lesnej dopravnej siete, v celom území NP Poloniny, ako celok môže mať významný vplyv na predmet ochrany, ktorý je potrebné posúdiť. Výstavbu nových lesných ciest a zväznic je potrebné preto v území NP Poloniny regulovať. Ďalej je nevyhnutné pristupovať k problematike ucelene a vypracovať koncepčný návrh plánu LDS pre celé územie NP Poloniny, ktorého súčasťou bude aj návrh na revitalizáciu nevyužívaných lesných ciest, zväznic, či približovacích liniek a vysoký dôraz na mimoprodukčné funkcie lesov, resp. ich vyčíslenie. Mimoprodukčnými funkciami lesov sú ekologické funkcie, a to pôdoochranná, vodohospodárska a klimatická funkcia, taktiež spoločenské funkcie, ktorými sú zdravotná, kultúrna, výchovná, rekreačná, prírodoochranná a vodoochranná.

Ako prvý krok je nevyhnutné vykonať inventarizáciu súčasného stavu LDS, posúdiť a zhodnotiť jej súčasný technický stav. Ďalej je potrebné vykonať analýzu miery sprístupnenia územia porovnaním údajov miery sprístupnenia súčasného stavu LDS s optimálnym stavom miery sprístupnenia pre príslušné územie a spracovať klasifikáciu sklonov terénu. Na základe

týchto získaných údajov je potrebné vypracovať vyššie uvedený návrh plánu LDS a ostatných dopravných zariadení, resp. rekonštrukcie a revitalizácie existujúcich lesných ciest a ostatných dopravných zariadení s cieľom vyhovieť požiadavkám racionálneho trvaloudržateľného hospodárenia v lese, jeho ochrane a minimalizácii narušenia porastov so zreteľom na priebeh ostatných lesných a verejných pozemných komunikácií.

Vlastnícko-užívateľské vzťahy

Mapa pozemkov podľa vlastníctva – Pozemky podľa výšky spoluvlastníckych podielov štátu je v prílohe č. 6.4.1 a **Mapa pozemkov podľa vlastníctva mapa – Pozemky podľa foriem vlastníctva** je v prílohe č. 6.4.2.

Správa NP Poloniny v rámci projektu ochrany NP Poloniny a jeho ochranného pásma navrhla zonáciu NP a úpravu hraníc NP a ochranného pásma tak, aby sa podľa požiadaviek legislatívy zachoval a umožnil nerušený priebeh prírodných procesov na ploche blížiacей sa polovici rozlohy územia národného parku. Ide o zónu A, ktorá bola rozšírená predovšetkým na pozemkoch v štátnom vlastníctve a v návrhu zonácie predstavuje v súčasnosti 46 %. Dlhodobu najstabilnejšiu a najefektívnejšiu definitívne riešenie z hľadiska ochrany predmetov ochrany NP Poloniny predstavujú výkupy alebo zámény pozemkov. Výkup pozemkov je kľúčový nástroj, prostredníctvom ktorého by štát následne dokázal v značnej miere zabezpečiť požiadavky odolnosti ekosystémov NP Poloniny a zároveň sústavy Natura 2000 predovšetkým vo vzťahu k zníženiu výmery a intenzity zásahov do biotopov európskeho významu až na úroveň rozšírenia bezzásahu a obnoviť ekosystémy, ktoré poskytujú ekosystémovú službu regulácie klímy (aj globálnej). Správa NP Poloniny má záujem vykupovať pozemky od neštátnych vlastníkov v chránenom území, alebo ich zameniť, v prípade záujmu a iba výlučne po dohode s neštátnymi vlastníkmi. Po realizácii výkupu, či zámény pozemkov v spolupráci s neštátnymi vlastníkmi je možné splniť legislatívnu požiadavku ustanovenia zóny A najmenej na polovici územia národného parku.

Poľovníctvo

Územie NP Poloniny je v zmysle platných predpisov na úseku poľovníctva klasifikované ako poľovná plocha. Leží prevažne v jelenej **poľovnej oblasti Poloninské Karpaty (J XXVIII)**. Na južnom okraji do NP Poloniny zasahuje **poľovná oblasť Vihorlat (J XX)**). V zmysle § 18 zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poľovníctve“) sa veľkoplošné poľovnícke hospodárenie viaže na riadenie poľovníctva na úrovni poľovných oblastí a v rámci nich chovateľských celkov, do ktorých sú začlenené poľovné revíry. V súčasnosti sa na území NP Poloniny (bez ochranného pásma) nachádza v celosti, alebo doň z časti zasahuje **19 poľovných revírov**. Priemerná výmera poľovných revírov je 3 184,96 ha. Od roku 2010 je odborný pracovník Správy NP Poloniny členom poradného zboru pre poľovnú oblasť Poloninské Karpaty, ktorý sa vyjadruje k odbornému uriadeniu poľovníctva, podieľa sa na hodnotení plnenia plánov lovu a nastavení kritérií poľovníckeho hospodárenia na každý rok.

Poslaním NP Poloniny a trilaterálnej Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty je okrem iného aj trvalé zachovanie životaschopných populácií pôvodných karpatských druhov zveri a ochrana genofondu tejto biosférickej rezervácie.

V NP Poloniny žije 5 druhov kopytníkov (jeleň, srnec, diviak a zubor a ojedinele migruje na územie aj los), veľké šelmy (medveď, vlk a rys) a malé šelmy (jazvec, mačka divá, vydra, kuny, tchor, lasice a vyskytuje sa tu aj invázny druh psík medvedíkovitý a šakal zlatý). Aj keď niektoré z nich tu prežívajú v malej početnosti (tendencia k vytvoreniu mikropopulácií

losa i zubra), neznižuje to význam tohto územia pre ich zachovanie do budúcnosti. Možnými rizikami spojenými s poľovným hospodárstvom sú:

- nesprávny odstrel podľa vekových tried hlavne pri jelenej a srnčej zveri,
- zhoršenie sociálnej a vekovej štruktúry populácie zveri,
- nesprávny manažment zveri, ktorého následkom je jej premnoženie a spôsobovanie škôd na lesných porastoch,
- pytliactvo,
- nelegálne vnadenie alebo prikrmovanie zveri v území NP, ktorého následkom je zmena prirodzeného správania zvierat a priestorového využívania prostredia, nepriaznivá zmena ich potravných návykov navykaním na ľuďmi predkladané zdroje potravy, zníženie ich fyzickej kondície, prípadne zdravotné problémy spôsobené nevhodným a nekvalitným krmivom,
- budovanie oplotenia poľovných pozemkov za účelom zriadenia zvernice,
- zásahy do populácií voľne žijúcich druhov zvierat škodlivých poľovníctvu.

Poľnohospodárstvo

Lúky a pasienky vznikali najmä v širších častiach údolí, pozdĺž vodných tokov (Cirocha, Ulička) alebo na hlavných hrebeňoch Bukovských vrchov. Práve tieto **horské lúky (tzv. poloniny)**, striedajúce sa s lesmi, sú pre NP Poloniny typické. Pre nepriaznivé pôdne a reliéfne podmienky sa v minulosti v území vyskytovali viac lúky a pasienky ako orná pôda. Trvalé lúky sa jeden rok kosili a jeden rok pásli, hnojili sa pastvou. Po kosbe sa pásli i kosené časti chotára, niekde i polia. Polia sa nechávali po 10–12 rokoch v rámci striedania kultúr na otavové lúky (Buraľ, M. a kol., 1994). Lúky vo vyšších polohách Bukovských vrchov boli od valašskej kolonizácie striedavo kosené a pasené. Tradičným spôsobom sa prestali využívať už pred skončením 2. svetovej vojny. Dovtedy sa tu pásli voly a neskôr kone, ale po vojne sa lúky už len kosili. Chov oviec, ktoré sa na pasienkoch i košarovali, ustal pred 2. svetovou vojnou a v súčasnej dobe už pasenie zaniklo (Ružičková, H., Halada, L., 2002). Stav, rozlohu a spôsob využívania trávnych porastov územia rozhodujúcim spôsobom ovplyvnila kolektivizácia poľnohospodárskej výroby v 60-tych rokoch a neskôr vyst'ahovanie obcí a obmedzenie poľnohospodárskej výroby v povodí VN Starina. Radikálnou obnovou vznikli veľké hony siatych intenzívne hnojených lúk. Pôvodné, extenzívne a semiintenzívne obhospodarované lúky postupne stratili svoj hospodársky význam (chová sa menej hospodárskych zvierat). Vzdialené a zle dostupné lúky sa väčšinou prestali úplne využívať a zarastajú drevinami (Halada, L. a kol., 2004). V súčasnosti sú trvalé trávne porasty extenzívne využívané ako kosné lúky s rozptýlenou nelesnou stromovou a krovinou vegetáciou a pasienky.

Tradičné spôsoby obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy prakticky zanikli aj v dôsledku klesajúcej tendencie počtu obyvateľov. Mnohé lúky a pasienky už nie sú obhospodarované, ležia nevyužité a postupne zarastajú. S postupujúcou sukcesiou sú z mnohých lokalít vytláčané konkurenčne menej schopné druhy, čím je územie druhovo ochudobňované. Pestujú sa tu najmä obilniny, kukurica a viacročné krmoviny. Stavy hospodárskych zvierat boli v porovnaní s dneškom vyššie. V súčasnosti sa na území ochranného pásma NP Poloniny nachádzajú 3 hospodárske dvory (Ulič, Zboj a Runina) zamerané na pastvu dobytku.

Trvalé trávne porasty extenzívne využívané ako kosné lúky s rozptýlenou nelesnou stromovou a krovinou vegetáciou, tzv. kultúrne diely alebo diely pôdnych blokov, sú vedené v systéme identifikácie poľnohospodárskych pozemkov (LPIS).

Tabuľka č. 10 Plochy LPIS v území NP Poloniny a jeho ochranného pásma

Plocha LPIS	výmera (ha)
Zóna A	53,06
Zóna B	123,24
Zóna C	56,02
ochranné pásmo	2008,23
Spolu:	2240,55

Plochy LPIS sú majetkom Slovenskej republiky, v správe Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, štátny podnik (95,2 %) (od 01.01.2023 zlúčenie s Lesy SR, š. p. a vznik Odštepného závodu Ulič), Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik (4,7 %) a Slovenského pozemkového fondu (0,1 %). Tieto plochy k 11/2022 obhospodarujú: LPM Ulič, š.p., Lesy SR, š.p., MK-WOODTRANS s.r.o., Farma Hostovice s.r.o., Ing. Miroslava Kruľová, IMK - LESY s.r.o. a Mgr. Tomáš Németh.

Rybárstvo

Rybárstvo v NP Poloniny je upravené zákonom č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov a vykonávacou vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 185/2006 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov.

V NP Poloniny patrí medzi tzv. **kaprové vody** rybársky revír č. 4-0261-1-1 Cirocha č. 1b (Čiastkové povodie rieky Cirocha od štvrtého splavu odberné miesto vody pre závod Vihorlat v meste Snina po teleso hrádze VN Starina, užívateľom je Slovenský rybársky zväz – Rada, Žilina. Medzi **vody pstruhové** patrí rybársky revír č. 4-3010-4-1 (potok Ubľa od štátnej hranice Slovenskej republiky s Ukrajinou po pramene), rybársky revír č. 4-3081-4-3 (potok Ulička od štátnej hranice Slovenskej republiky s Ukrajinou po pramene) a rybársky revír 4-4191-4-1, Zbojský potok č. 1 (Zbojský potok od obce Nová Sedlica po pramene), ktorých užívateľom je Slovenský rybársky zväz – Rada, Žilina). VN Starina (rybársky revír č. 4-3810-4-3) spolu so všetkými prítokmi má v správe a rybársky ju obhospodaruje Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., pričom revír slúži pre účelové rybárske hospodárenie..

Celkový počet doteraz zistených **druhov kruhoústych a rýb v rybárskych revíroch je 25**. Z nich sú viaceré významné z hľadiska genofondu, z hľadiska výskytu stabilných populácií a celkovej nízkej početnosti lokalít výskytu na území Slovenska.

Medzi aktuálne úlohy na tomto úseku patrí zabezpečenie koordinovaného komplexnejšieho hydrobiologického výskumu na všetkých tokoch a VN Starina, ktorý by vyústil do návrhov tvorby optimálnych podmienok pre túto skupinu živočíchov. K pozitívam rybárskeho obhospodarovania patrí:

- zvyšovanie biodiverzity územia,
- ochrana a sledovanie stavu zarybňovania (rybárska stráž),
- zabezpečovanie ochrany rybej osádky a druhovej skladby rýb,
- reintrodukcia a ochrana pôvodných druhov rýb,
- výskumná činnosť, monitoring rybej populácie.

Možnými rizikami spojenými s rybárskym obhospodarovaním sú:

- pohyb osôb a využívanie rybárskej techniky,
- vnášanie nepôvodných druhov rýb a narúšanie pôvodného genofondu rýb pri zarybňovaní,
- pytliactvo.

Ťažba nerastných surovín

V rámci NP Poloniny a jeho ochranného pásma sa v súčasnosti nenachádza **žiadne navrhované, určené, ani blokované prieskumné územie** na nerastné suroviny, taktiež žiadny dobývací priestor, ložisko nevyhradených nerastov ani chránené ložiskové územie. Rovnako sa v území NP Poloniny a jeho ochranného pásma v súčasnosti nevykonáva žiadna ťažba nerastných surovín.

Využitie vôd

Vody na území NP Poloniny sú využívané hlavne:

- ako **zdroje pitnej vody** (povrchový zdroj pitnej vody VN Starina, podzemný zdroj pitnej vody v obci Ulič pre obec Ulič, povrchový zdroj pitnej vody na Čiščovatom potoku pre obec Runina), v súčasnosti prebieha hydrogeologický prieskum, v rámci ktorého sa realizujú prieskumné vrty na pitnú vodu pre zásobovanie všetkých obcí v ochrannom pásme NP Poloniny,
- ako **recipientsy odpadovej vody** (výpusty z čistiarní odpadových vôd),
- ako **rybárske revíry**.

Vodárenská nádrž (VN) Starina bola vybudovaná v rokoch 1981–1987 a je významným povrchovým zdrojom pitnej vody pre Prešovský a Košický kraj. Zásobuje pitnou vodou veľkú časť východného Slovenska (časť obcí okresov Snina, Humenné, Michalovce, Stropkov, Svidník, Vranov nad Topľou, Prešov, Trebišov a Košice). Obmedzenia antropogénnych činností vylúčením osídlenia, rekreácie, intenzívneho poľnohospodárstva a priemyslu v pásmach hygienickej ochrany VN Starina bolo zrealizované z dôvodu zachovania potrebnej hygienickej ochrany zberného územia vodárenského zdroja a sú definované v rozhodnutí bývalého Okresného úradu životného prostredia Košice - vidiek, č. ŽP-577/1991 - Mí zo dňa 17.1.1992, v ktorom boli stanovené záväzné podmienky pre spôsob hospodárskeho využitia v týchto pásmach.

Vstup do ochranného pásma I. stupňa je zakázaný. V odôvodnených prípadoch je vstup možný len na základe osobitného povolenia vydaného Slovenským vodohospodárskym podnikom, š.p. Pásmo hygienickej ochrany I. stupňa zahŕňa plochu nádrže a ochranný pás okolo nej v šírke priemerne 100 m od zátopovej čiary a na prítokoch a na hlavnom vodnom toku v šírke po 100 m po oboch stranách do vzdialenosti 300 m od vtoku do nádrže.

Ochranné pásmo II. stupňa tvorí celé spádové územie vodohospodársky významného vodného toku Cirocha s celými povodiami jeho hlavných prítokov - Stružnica, Smolník a Dara. V ochrannom pásme II. stupňa VN Starina sa nachádzajú cesty - komunikácie, ktoré sú obslužné, (resp. účelové), avšak sú využívané aj urbárskymi a pozemkovými spoločnosťami, čiže plnia aj úlohu lesných ciest. Vjazd týchto motorových vozidiel je evidovaný (kontrolovaný), Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., Odštepny závod Košice vybudoval strážny objekt so závorou za účelom vykonávania kontroly motorových vozidiel a osôb. Táto kontrola - evidencia je potrebná s ohľadom na prípadný nepriaznivý dopad na kvalitu vodárenského zdroja. Stanovený je denný limit vjazdov motorových vozidiel do ochranného pásma II. stupňa VN Starina v celkovom počte 90 vjazdov.

Práva a povinnosti vyplývajúce z uvedeného rozhodnutia nebudú dotknuté schválením programu starostlivosti NP Poloniny a jeho ochranné pásmo. Opatrenia navrhované v Programe starostlivosti o NP Poloniny a jeho ochranné pásmo posilnia vodochrannú funkciu lesov v povodí VN Starina.

Vybudovaním VN Starina sa vytvorili vhodné podmienky pre výskyt vodného a pri vode žijúceho vtáctva. Nádrž leží na významnej migračnej ceste vtáctva, tiahnúceho Východnými Karpatami z Poľska a Ukrajiny na juh a opačne.

Súčasťou NP Poloniny a jeho ochranného pásma sú tiež ďalšie mokrade. V databáze mokradí Slovenska, ktorú vypracoval Slovenský zväz ochrany prírody a krajiny v rámci realizácie odbornej inventarizácie mokradí Slovenska, a koordinovalo Centrom mapovania mokradí v Prievidzi, sú evidované:

Mokrade národného významu (1):

Slatiny pod Soliščom, k. ú. Stakčín (7,2 ha).

Mokrade regionálneho významu (7):

Vodárenská nádrž Starina, k. ú. Stakčín (281 ha); Ulička, k. ú. Kolbasov (12 ha) ; Sihla, k. ú. Stakčín (11 ha) ; Kolbasovské lúky, k. ú. Kolbasov (8 ha); Bahno, k. ú. Zboj (2,1 ha); Stinská slatina, k. ú. Zboj (0,92 ha); Udavská slatina, k. ú. Osadné (0,5 ha).

Mokrade lokálneho významu (2):

Poljanky, k. ú. Stakčín (4 ha); Rybník na Mlákach, k. ú. Zboj (2 ha).

Cestovný ruch, rekreácia a šport

Napriek odľahlosti patrí NP Poloniny z hľadiska cestovného ruchu medzi atraktívne časti Slovenska. Využívanie územia je ovplyvnené prítomnosťou štátnych hraníc s Poľskom a s Ukrajinou. Cezhraničná spolupráca s Poľskom je rozvinutá v oblasti ochrany prírody, turistiky, vzdelávania. Hraničné pásmo s Ukrajinou je ako hranica Schengenského priestoru prísne strážené a v jeho blízkosti sú obmedzené mnohé aktivity i pohyb človeka.

Pravidlá pre využívanie územia na účely turistiky, športu a rekreácie upravuje zákon č. 543/2002 Z. z. Podrobnosti o povinnostiach návštevníkov, o rozsahu a spôsobe dopravy a kultúrno – výchovnom využívaní národného parku a jeho ochranného pásma stanovuje návštevný poriadok NP Poloniny, ktorý bol vydaný vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Prešove č. 2/2006 z 23. marca 2006 o Návštevnom poriadku Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma a dopĺňuje ho Zoznam vyhradených miest v Národnom parku Poloniny a v jeho ochrannom pásme, č.s. OU-PO-OSZP-2021/000931-6/KM s účinnosťou od 1. novembra 2021 uverejnený na úradnej tabuli Okresného úradu Prešov v sídle kraja (ďalej „Návštevný poriadok NP Poloniny“).

Jednotlivé aktivity cestovného ruchu, rekreácie ako i športové aktivity majú preukázateľne priamy vplyv na biotopy a druhy a predpokladaný vplyv, ak ide o nové navrhované aktivity a nové lokality.

Pešia turistika

Najrozšírenejšou a najpriateľnejšou formou rekreácie je pešia turistika. Pre tento účel slúži sieť turistických a náučných chodníkov. Ich prehľad je v mapovej prílohe č. 6.7. K najnavštevovanejším lokalitám NP Poloniny a jeho ochrannom pásme patrí najvyšší bod územia a trojhраниčná kóta Kremenec, prales Stuzica v NPR Stuzica, prales Jarabá skala a vyhliadkové miesto v NPR Jarabá skala.

Tabuľka č. 11 Prehľad turistických chodníkov v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme

číslo chodníka	farba chodníka	východisko	cieľ	dĺžka (km)
0918	červený	Nová Sedlica	Minčol	229,6
0925	červený	Nová Sedlica	Ubl'a, št. hr.	26,7
0925a	červený	Ubl'a, št. hr.	Velikyj Bereznyj	5,2
0924	červený	Príslop, obec	Nad Brezoveckou zátokou	7,09
0924V	červený	Gazdorán, odbočka	Gazdorán, vyhliadka	0,38

číslo chodníka	farba chodníka	východisko	cieľ	dĺžka (km)
2813	modrý	Remetské Hámre	Snina, stanica	22
2813M	modrý	Pod Tromi Tablami	Nad Morským okom	1
2881	modrý	Uličské Krivé	Topoľa	10
5712	zelený	Snina	Sninský kameň	9,3
5790	zelený	Nová Sedlica	Čierťaz	6,3
5791	zelený	Runina	Sedlo pod Ďurkovcom	3,93
5797	zelený	Runina	Roztoki Górne	14,3
8728	žltý	Nová Sedlica	Wetlina	19
8729	žltý	Zemplínske Hámre	Sedlo Tri tably	4,7
8813M	žltý	Runina	Tri studničky, kostolík	2,1
8819	žltý	Osadné	Maniów	12,1
8820	žltý	Ubl'a, obec	Malá Ubl'a	1,6
8825	žltý	Ulička	Ulič, obec - Dunavy	5,8

Tabuľka č. 12 Prehľad náučných chodníkov a náučných lokalít v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme

Názov	Trasa
Náučný chodník Miroslava Poliščuka	z obce Ulič po tzv. „grófskej ceste“ na masív Nastaz
Náučný chodník k Mergencovmu kameňu	Ulič (240 m n.m.) - Mergencov kameň (390 m n.m.) - Ulič (240 m n.m.)
Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava – Solinka	štátna cesta za obcou Osadné alebo Blatnica – NPR Udava - Balnica
Náučný chodník Havešová	Edukačná trasa po NPR Havešová – len so sprievodcom zo Správy NP Poloniny
Náučný chodník Rožok	Uličské Krivé – NPR Rožok – Dunavy – Uličské
Náučný chodník Pod tmavou oblohou	Informačné stredisko Správy NP Poloniny - starou gazdovskou cestou k Domovu sociálnych služieb - Informačné stredisko Správy NP Poloniny
Náučný chodník Ruské	koniec vysídlenej obce Ruské – Ruské sedlo po turist. chodníku č. 5797 Runina – Roztoki Górne
Vojenská náučná lokalita Arpádová línia	Lokalita je súčasťou tur. chodníka č. 0925
Geologická náučná lokalita Dara	nachádza sa pri hlavnej ceste nad Vodárenskou nádržou Starina, v závere Brezoveckej doliny

V regióne Polonín je vybudovaná sieť turistických chodníkov a tematických cyklotrás, ktorú predstavuje 152,5 km značených peších turistických trás (12 trás) a 281,5 km cyklotrás. Zachovaná príroda a krajina NP Poloniny ako destinačné USP (unique selling proposition) je dobrým predpokladom pre rozvoj prírodného turizmu a príležitosťou pre diverzifikáciu miestnej ekonomiky spojenej so zabezpečením príjmu pre miestne obyvateľstvo. Silnými stránkami, ktoré tvoria lukratívnu ponuku pre potencionálnych návštevníkov NP sú relatívne vysoká koncentrácia biodiverzity, prítomnosť ohrozených a endemických druhov, pralesové lesné ekosystémy, charakter krajiny a pomerne tradičný spôsob jej

obhospodarovania; krajina nad VN Starina, hlboké a scénické lesy, najvýchodnejší bod Slovenska atď. Pridanú hodnotu územia dodávajú územia NP aj viaceré medzinárodné statusy priznané tejto lokalite (Karpatské bukové pralesy ako svetové dedičstvo UNESCO, Natura 2000, Medzinárodná biosférická rezervácia, Európsky diplom Rady Európy pre chránené územia). Najmä značka UNESCO je značkou vysokej kvality turistického zážitku danej krajiny, a to dokonca aj v prípade, ak lokalita neposkytuje kvalitné služby cestovného ruchu. Na trasách je potrebné doplniť chýbajúce a nedostatočné prvky turistickej infraštruktúry: odpočívadlá, premostenia, studničky, lavičky, sanitárne zariadenia, záchytné parkoviská. Turistickú sieť je potrebné doplniť o kratšie trasy, taktiež posilniť informačné a sprievodcovské služby, vybudovať interpretačné a zážitkovo atraktívne návštevnícke centrum, čím sa zabezpečí rozptýlenie návštevníkov v území. Keďže je už Správa NP Poloniny správcom územia NP, na pozemkoch vo zverenej správe navrhujeme vytýčiť a vyznačiť novénaučné chodníky, náučné lokality a turistické trasy pre verenosť a vyhradené miesta pre rekreáciu a spoznávanie prírodných hodnôt NP.

Prepojiť najvýznamnejšie atrakcie a scenérie v NP Poloniny a podporiť tým rozvoj turizmu v málo rozvinutom regióne Sninského okresu a NP Poloniny má za cieľ **92,06 kilometra dlhá cyklotrasa Poloniny Trail**. Ide o projekt, ktorý na území NP Poloniny realizuje Prešovský samosprávny kraj s podporou Svetovej banky, pričom aktuálne je v prvej polovici svojej realizácie. Projekt Poloniny trail má ponúknuť cykloinfraštruktúru pre rozvoj turizmu v tomto území. Okrem samotnej výstavby cyklookruhu a turistickej infraštruktúry má za cieľ projekt podporiť aj rozvoj služieb a malého a stredného podnikania v okrese.

Navrhované turistické alebo náučné chodníky a vyhradené miesta pre využívanie verejnosťou V NP Poloniny a jeho ochrannom pásme:

- Nová Sedlica – PR Bahno,
- predĺženie náučného chodníka Havešová na lokalitu Mačkovce,
- Topoľa – vojnový cintorín Hodošík – Veľká Poľana,
- Oddychovo-náučný areál na lokalite Medová baba,
- Náučná lokalita Oblazy pri Uličskom Krivom,
- Zboj – PR Slatina pod Stinskou,
- Obecné a vojnové cintoríny v PHO VN Starina
- Lesný náučný chodník „Lesmi Veľkého Bukovca“,
- vyhradené miesta na pozorovanie zveri.

O návštevnosti NP Poloniny a jeho ochranného pásma neexistujú objektívne a komplexné štatistické údaje. Hlavným dôvodom je, že v území nie je zabezpečený komplexný zber ani vyhodnocovanie týchto údajov oficiálnou autoritou na riadenie cestovného ruchu. Správa NP Poloniny na svojom území takéto aktivity rovnako nevykonáva a na území NP Poloniny nemá inštalované žiadne elektronické ani iné sčítacie zariadenia. Návštevnosť územia sa stanovuje expertným odhadom s využitím údajov z ubytovacích štatistik ubytovacích zariadení v okrese Snina. Návštevnosť peších turistov je najvyššia v mesiacoch júl a august, v zime sú niektoré lokality bez návštevníkov. Približne 90 % návštevníkov tvoria návštevníci zo Slovenska, Čiech a Poľska.

Pre zabezpečenie efektívneho a trvalo udržateľného turistického ruchu a manžmentu návštevníkov v NP Poloniny je potrebné získavanie relevantných údajov o návštevnosti územia. Na tento účel navrhujeme v území NP inštalovať sčítacie zariadenia. Pre umiestnenie

sčítačov boli vytipované lokality, ktoré je vhodné priebežne podľa potreby doplniť. Sú to lokality:

- na náučnom chodníku Osadné – Balnica,
- na turistickom chodníku Nová Sedlica – Jarabá skala,
- na turistickom chodníku Nová Sedlica – Kremenec.

Pretože je pohyb turistov v území NP Poloniny rozptýlený na pomerne veľkej ploche, nie je problém s koncentrovaním negatívnych vplyvov na jednom mieste. V území sa neprejavuje podstatnejšie poškodenie prírodného prostredia vplyvom turizmu, okrem obdobia s vyšším množstvom zrážok. Vtedy dochádza na zamokrenejších častiach turistických chodníkov k zošliapávaniu vegetácie a následne k jej poškodzovaniu až ničeniu, k ruderalizácii biotopov a na miestach s plytkou pôdou k erózii pôdy. Najmä v skorých ranných a večerných hodinách môže byť pohyb návštevníkov príčinou vyrušovania fauny. Znečistenie odpadkami je priamoúmerné frekvencii návštevnávštev a počtu turistovturistov. Zvýšené hromadenie odpadkov bolo zaznamenané počas letnej turistickej sezóny pri turistických útulniach v Sedle pod Čierťazou a pod Ruským sedlom. Tieto lokality si preto vyžadujú zvýšenú kontrolu strážnej služby a pravidelnú likvidáciu odpadkov, aby sa nedošlo k nežiadúcej synantopizácii živočíchov, ktoré voľne umiestnené odpady prilákajú.

Cykloturistika

V území NP Poloniny a jeho ochrannom pásme je pre cykloturistov vyznačených **6 cyklotrás, ktoré sú sú znázornené v Mape turistickej infraštruktúry a miest vyhradených pre používanie verejnosťou v prílohe č. 6.7.** Na prevažnej väčšine územia nie je pohyb cykloturistov možný z dôvodu členitého reliéfu. Jazda mimo ciest a vyznačených cyklotrás vedie k poškodzovaniu cenných biotopov a vyrušovaniu živočíchov a hniezdiacich vtákov. Brzdenie na strmých svahoch rozrušuje ochranný rastlinný kryt pôdy, čo urýchľuje jej eróziu.

Tabuľka č. 13 Prehľad cyklotrás prechádzajúcich cez NP Poloniny a jeho ochrannom pásme

Číslo cyklotrasy	Farebné značenie	Názov cyklotrasy	Vymedzenie trasy
016	červená	Karpatská magistrála	Ruské sedlo (št. hranica) – Stakčín – Sninské rybníky – Ubl'a (št. hranica)
5871	zelená	Zelený bicykel	Ruské sedlo (štátna hranica) – Stakčín – Ladomírov - Ubl'a
2875	modrá	Cyklochodník ikon	Stakčín – Nová Sedlica po Cyklochodníku ikon
8878	žltá		Ruský Potok, napojenie na modrú 2875
8880	žltá		Ruské rázc. – Topoľa, napojenie na modrú 2875
8879	žltá	Cyklochodník ikon - doplnujúci	Ulič – Kalná Roztoka

Navrhované cyklotrasy v území NP Poloniny a jeho ochranného pásma, ktoré sú v procese schvaľovania:

- trasa Nová Sedlica – lesný sklad 17,
- trasa Veľká Poľana – Smolník nad Cirochou – Ruské,

- trasa Stružnická zátoka – Ostrožnica – Zvala,
- trasa Kalná Roztoka – Stakčinska Roztoka (Poloniny trail).

Stanovanie, táborenie a bivakovanie

Stanovať a bivakovať je v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme povolené len na vyhradených miestach uvedených v Návštevnom poriadku NP Poloniny, ktorými sú lokality Sedlo pod Čierťazou, Ruské Sedlo, Brehy pri Runine. Na tieto miesta sú voľne žijúce zvieratá zvyknuté. Stanovanie, táborenie a bivakovanie mimo vyhradených miest môže viesť k nežiadúcemu vyrušovaniu fauny počas citlivého obdobia hniezdenia, rozmnožovania, kladenia mláďat, či zimného spánku. Preto je dôležité využívať na tieto aktivity vyhradené miesta a živočíchy nestresovať. Rovnaký stresový efekt môže spôsobiť aj pohyb turistov mimo turistických chodníkov vo vyšších stupňoch ochrany, zakladanie ohňa, rušenie pokoja a ticha, nelegálny vjazd motoriek, štvorkoliek a snežných. Prostredie NP Poloniny je tvorené lesnatou krajinou popretkávanou sieťou lesných ciest a zväznic, pričom hlavne po hraničnom hrebeni stále častejšie neoprávnené jazdia motorkári, štvorkolkári a snežné skútre. Zvýšenou kontrolou strážnej služby, prehľbovaním environmentálneho povedomia návštevníkov a spoluprácou s Policajným zborom je potrebné zamedziť nelegálnym jazdám.

Turistika na lyžiach a bežecké lyžovanie

V NP Poloniny je bežecké lyžovanie povolené po všetkých turistických chodníkoch vyznačených zimným tyčovým značením. Za posledných 10 rokov zimné tyčové značenie chýbalo. Turistika na lyžiach na vyznačených trasách nepredstavuje výrazný negatívny rušivý a stresový faktor pre faunu.

Jazda na koni

Jazdu na koni je v NP Poloniny dovoľené vykonávať na 2 vyhradených miestach uvedených v Návštevnom poriadku NP Poloniny, sú to účelové komunikácie Nová Sedlica – Medová baba a Nová Sedlica – Lipová. Vzhľadom absenciu tejto ponuky a na nezáujem o ponuku tejto aktivity u návštevníkov, je ohrozenie málo významné. Ohrozenie predstavuje hlavne jazda na koni mimo povolených trás, kedy môže dôjsť k vyrušovaniu živočíchov v zónach kľudu a aj k zošliapávaniu a poškodzovaniu cenných biotopov, na strmších svahoch s plytkou pôdou aj k jej erózii. Zvýšenou kontrolou strážnej služby a prehľbovaním environmentálneho povedomia návštevníkov je potrebné zamedziť jazdám na koni mimo povolených trás.

Nízke lety lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením

V NP Poloniny je dovoľené vykonávať **paragliding a závesné lietanie** len na vyhradenom mieste uvedenom v Návštevnom poriadku NP Poloniny – **Malý Bukovec** (k. ú. Topoľa). Nízke lety lietadlom, vrtuľníkom, ale aj klzákom či balónom predstavujú významný stresový faktor pre mnohé druhy cicavcov a predovšetkým pre vtáky. Zvýšenou kontrolou strážnej služby a prehľbovaním environmentálneho povedomia návštevníkov je potrebné zamedziť vykonávanie nízkych letov lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením mimo vyhradeného miesta.

Do tejto kategórie činnosti patrí taktiež let, resp. používanie dronov v území NP Poloniny a jeho ochrannom pásme za účelom foto a video dokumentácie, výskumu, atď. Uvedená

činnosť môže mať negatívny vplyv na vybrané chránené druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Bukovské vrchy a zároveň sa vyskytujú v uvedenom území. Potvrdzujú to naše i zahraničné vedecké štúdie. Dron dokáže vo vzduchu letieť staticky na jednom mieste, čím evokuje u citlivých druhov prítomnosť predátora, na ktorého v strese inštinktívne reagujú únikom. Nízke lety dronov predstavujú významný rušivý faktor meniaci prirodzené správanie živočíchov, narúša sa ich rozmnožovací proces a denný rytmus. V prípade mnohých vtáčích druhov je nízko letiaci dron vnímaný ako predátor, prípadne teritoriálny konkurent. Sú zaznamenané viaceré pozorovania dronov rušiacich hniezdenie chránených druhov vtákov, ktoré následne môžu opúšťať svoje znášky. Sú evidované tiež útoky dravcov (napr. sokola sťahovavého) na drony, ktoré skončili ťažkými poraneniami alebo dokonca úhynom samotného vtáka. Činnosť môže spôsobiť vyrušovanie v okolí hniezdisk, na hniezdiskách a prípadne opúšťanie hniezdisk druhov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Bukovské vrchy, resp. sú zákonom chránené.

Plochy a zariadenia cestovného ruchu

Ubytovanie v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme je poskytované v nasledujúcich objektoch:

- Informačné stredisko Správy NP Poloniny, Nová Sedlica
- Terénna stanica Ruské (Správa NP Poloniny),
- Grófske chyžky, Zboj (Správa NP Poloniny),
- Chata Kýčera, Nová Sedlica (Správa NP Poloniny),
- Penzión Kremenec, Nová Sedlica,
- Penzión Poloniny, Ulič,
- Hostinec Beskyd, Nová Sedlica,
- Chata u Andrejka, Ruský Potok,
- Privát u Ľubky, Kolbasov,
- Chata Gabriela, Ulič,
- Privát v Poloninách, Uličské Krivé,
- Chata pod Rožkom, Uličské Krivé,
- Chata Rovenky, Kalná Roztoka (LPM Ulič, š.p.)
- Chata Kalinovec, Topoľa (LPM Ulič, š. p).

Rozvoj turizmu v NP Poloniny sa začína v území rozbiehať a je v súčasnosti intenzívne podporovaný. Umožnila to reforma národných parkov na Slovensku schválená rozhodnutím Národnej rady SR, 14. decembra 2021. decembra 2021.

Ochrane životného prostredia a rozvoju regiónu v NP Poloniny v súlade s ochranou prírody v NP Poloniny je určený Plán obnovy a odolnosti SR. Medzi jeho míľniky patria aj rozvojové projekty mäkkého turizmu v Národnom parku Poloniny. Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) v tejto výzve podporilo 13 projektov a 17 ďalších projektov bolo vyhodnotených ako úspešné. Žiadateľmi boli predovšetkým obce, mestá, občianske združenia, správy národných parkov, rozvojové agentúry, či pozemkové spoločnosti. Vďaka projektom financovaných z Plánu obnovy a odolnosti SR a vďaka tomu, že sa aktivity týkajú územia NP Poloniny vznikne v regióne NP Poloniny už počas realizácie projektov 46 nových pracovných príležitostí a ďalších 23 vznikne po ukončení realizácie v rámci udržateľnosti projektov. Jedná sa o prácu predovšetkým v sektore mäkkého turizmu. Vybuduje sa tiež múzeum remesiel, múzeum rusínskej kultúry, ekologicko-edukačné centrá v troch obciach, podporí sa kvalitatívne zlepšenie produktov astroturizmu, agroturizmu a prírodného turizmu.

V súčasnosti je informovanosť návštevníkov o lokalitách NP Poloniny a jeho ochranného pásma zabezpečená predovšetkým prostredníctvom panelov nachádzajúcich sa v intravilánoch obcí Stakčín, Topoľa, Runina, Ruský Potok, Ulič, Nová Sedlica, Kalná Roztoka, Osadné, v meste Snina, vo vysídlenej časti územia - vysídlená obec Ruské, rázcestie pri VN Starina, na trasách turistických chodníkov (TCH č.8728 Nová Sedlica – Riaba skala, TCH č. 0918 Nová Sedlica – Stuzica – Kremenec), v oddychovo-náučnej lokalite Dvere do Polonín v Uliči. Väčšina informačných panelov má podobu tvz. oborohov reprezentujúcich typický architektonický prvok územia, ktorých stav si vyžaduje nevyhnutnú rekonštrukciu. Nevyhovujúci je tiež stav informačných tabúľ, ktorých výroba bola realizovaná pred renominačným procesom, preto si vyžadujú aktualizáciu. Informovanosť návštevníkov bola zabezpečená tiež poskytovaním informácií v Informačnom stredisku Nová Sedlica. Avšak stav informačného strediska je v súčasnosti nevyhovujúci, vyžaduje si rekonštrukciu (prestavbu garážovej časti) a doplnenie interiéru aj exteriéru edukačnými prvkami.

V území absentuje reprezentatívne návštevnícke/informačné centrum. Polyfunkčné zariadenia poskytujúce komplexné služby pre návštevníkov územia (poskytovanie informácií, osвета, edukačné aktivity, remeselné dielne, predaj suvenírov a lokálnych výrobkov) je v národných parkoch zahraničia štandardom. Návštevnícke centrum Národného parku Poloniny bude zamerané predovšetkým na prezentáciu svetového prírodného dedičstva, s využitím moderných informačných technológií.

Dôležitou súčasťou produktu prírodného turizmu je poskytovanie odborných sprievodcovských služieb návštevníkom územia, s čím súvisí potreba vytvorenia sprievodcovských produktov, personálne zabezpečenie, vymedzenie vhodných lokalít (stopovanie a pozorovanie špecifických druhov divokých zvierat v prírode, pozorovanie a spoznávanie vtákov, rastlín krajinkárske fotografovanie tematicky zamerané túry a cyklotúry, prírodné a kultúrne dedičstvo regiónu, vojnová história a pod.). V súčasnosti sú tieto aktivity vykonávané Správou NP Poloniny a neziskovou organizáciou AEVIS n.o.

Kultúrne podujatia a iné kultúrne hodnoty regiónu

Na území NP Poloniny sa každoročne konajú **stretnutia rodákov vyst'ahovaných obcí**. Miesta na uskutočňovanie týchto stretnutí, verejných náboženských, kultúrnych a športových podujatí sú vyhradené v Návštevnom poriadku NP Poloniny. Je to v bývalom zastavanom území obcí Dara, Ruské, Smolník, Veľká Poľana a Zvala a pod VN Starina.

V ochrannom pásme NP Poloniny sa v historickom jadre obce Ulič nachádza **Park pri kaštieli**, ktorý predstavuje ukážku zachovalého parkového komplexu. Sú tu vysadené zaujímavé taxóny a formy drevín. Mimo zastavaného územia obce Ulič, tiež v ochrannom pásme NP, sa nachádza solitér duba močiarného.

Na území NP Poloniny a jeho ochranného pásma sa nachádzajú nehnuteľné kultúrne pamiatky a archeologické lokality.

Tabuľka č. 14 Prehľad nehnuteľných kultúrnych pamiatok v NP Poloniny podľa katastrálnych území (Zdroj: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/register-nkp-tabulkove-zoznamy>)

K. ú.	Číslo v ÚZPF	Názov nehnuteľnej kultúrnej pamiatky	Zaužívaný názov	Vznik
Jalová	125/1	Kostol drevený	gréckokatolícky chrám sv. Juraja	1792
Kolbasov	11316/1	Cintorín židovský	cca 10 náhrobníkov	
	10423/1-2	Kostol a zvonica	gréckokatolícky chrám Všetkých svätých	1880
	10432/1	Kasareň	býv. kasárne finančnej stráže	20.roky 20.st.

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

K. ú.	Číslo v ÚZPF	Názov nehnuteľnej kultúrnej pamiatky	Zaužívaný názov	Vznik
Nová	10433/1	Dom ľudový	Ľudový dom zrubový	
Osadné	141/1-2	Kostol a krypta	pravoslávny chrám Nanebovstúpenia Pána	
Runina	2319/1	Miesto pamätné s pomníkom	Boje + padlí 1. sv. vojny (1914–1915)	1.pol.20.st.
	11317/1	Cintorín židovský	cca 10 náhrobníkov	
Ruský Potok	144/1-5	Kostol s areálom	gréckokatolícky chrám sv. Michala	1740
Ruské	11388	Cesta	kamenná cesta – Porta Rusica	1861–1865
Topoľa	1315/1	Pomník	Duchnovič A. (1803–1865)	
	11319/1	Cintorín židovský	cca 40 náhrobníkov	zač.20.st.
	151/1-2	Kostol a zvonica	gréckokatolícky sv. Michala	2.pol.17.st.
Ulič	10411/1-5	Kostol	gréckokatolícky chrám sv. Mikuláša	1867
Uličské Krivé	2335/1	Pomník	Linha Václav (1925–1946), pyrotechnik	2.pol.20.st.
	152/1-2	Kostol a oplotenie	gréckokatolícky sv. Michala	1718

Tabuľka č. 15 Evidované archeologické lokality (zdroj: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2016)

Obec	katastr. územie	Popis
Stakčín	Dara	plocha zaniknutej obce Dara – územie s predpokladnými archeologickými nálezmi z obdobia novoveku (1. písomná zmienka k roku 1598)
Stakčín	Ostrožnica	plocha zaniknutej obce Ostrožnica – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia novoveku (1. písomná zmienka k roku 1585)
Stakčín	Ruské	plocha zaniknutej obce Ruské – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia novoveku (1. písomná zmienka k roku 1585)
Stakčín	Smolník nad Cirochou	- plocha zaniknutej obce Smolník – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia novoveku (1. písomná zmienka k roku 1568) - z bývalého intravilánu Smolníka pochádzajú zlomky keramiky datované údaje už od 15. storočia
Stakčín	Starina nad Cirochou	- plocha zaniknutej obce Starina nachádzajúca sa v súčasnosti pod vodným dielom Starina – územie s evidovanými archeologickými nálezmi z doby bronzovej, stredoveku až novoveku (1. písomná zmienka o obci k roku 1492) - v intraviláne obce pri búraní domu nález bronzovej sekerky z neskorej doby bronzovej - z polohy Roveň ojedinelé zlomky keramiky z 15. storočia
Stakčín	Veľká Poľana	- plocha zaniknutej obce Veľká Poľana – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku (1. písomná zmienka k roku 1492) - z bývalého intravilánu obce pochádza zlatá minca z roku 1555
Stakčín	Zvala	plocha zaniknutej obce Zvala – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku (1. písomná zmienka k roku 1588)
Ulič	Ulič	historické jadro obce – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku (1. písomná zmienka k roku 1451) Ojedinelé a bližšie nelokalizované nálezy: - poloha Krušina a Hurka severne od obce – nálezy kamennej štiepanej industrie z doby kamennej - nelokalizovaný nález zlatého drôtu

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Na území NP Poloniny a jeho ochranného pásma sa nachádzajú **vojenské hroby**, ich prehľad je uvedený v tabuľke č. 16.

Tabuľka č. 16 Vojenské hroby a iné súvisiace pamiatky na území NP Poloniny a jeho ochranného pásma (zdroj: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2015)

Obec	Lokalita	Udalosť	Druh
Dara	obecný cintorín zaniknutej obce Dara	1. svetová vojna	obnovený v roku 2007 (20 jednotlivých a 2 masové hroby)
Ruské	voj. cintorín pri zanik. pravoslav. kostole	1. svetová vojna	V r. 2007 bolo osadených 22 náhrobných drevených krížov a centrálny drevený kríž. 2 masové hroby (14 jednotlivých a 20 masových hrobov)
Smolník	starý cintorín zaniknutej obce	1. svetová vojna	(17 masových hrobov)
	Smolnický potok pod obcou Smolník	1. svetová vojna	iný pietny symbol – kameň
Starina	VN Starina	1. svetová vojna	V zaplavenej obci Starina sa zachoval pomník z 1. sv. vojny – padlým vojakom z 1. sv. vojny. V súčasnosti kamenný pomník je cca 7 m pod hladinou. Iba raz od zaplavenia v r. 1997 pri extrémnom suchu vodná hladina klesla tak, že sa pomník ocitol nad ňou.
	Starina – pod hrádzou	2. svetová vojna	V blízkosti hrádze VN Starina sa nachádza pomník československým pyrotechnikom, na ktorom je uvedený text: " Zde padli 1.8.1945 pri odstraňovaní mín. npor. zahr. Pr. Pluhář Ján, četař asp. Konečný Josef, moravskoslezští ženisté.
Veľká Poľana	Vojenský cintorín pri ruinách GRK kost.	1. svetová vojna	Kamenná rotunda s centrálnym dreveným krížom bola v r. 2008 opravená a bol na nej umiestnený centrálny kríž (308 jednotlivých hrobov)
	vojenský cintorín na vrchu Predného Hodošika	1. svetová vojna	Vojenský cintorín tzv. "Ruský cintorín" v nadmorskej výške 851 m.n.m., najvyššie položený vojenský cintorín 1. sv. vojny na Slovensku, 395 jednotlivých hrobov usporiadaných v kruhu v piatich radoch a v štyroch sekciách, v strede centrálny kríž.
	obecný cintorín	1. svetová vojna	Pomník z kameňa, v roku 2008 bol pomník opravený a bol na ňom osadený drevený centrálny kríž.
Zvala	vojenský cintorín v zaniknutej obci Zvala	1. svetová vojna	nachádza sa severne od kaplnky postavenej na mieste grécko-katolíckej cerkvi, pozostáva z 37 náhrobných krížov (48 masových hrobov)
Kolbasov	na budove obecného úradu	2. svetová vojna	pamätná tabuľa venovaná oslobodeniu obce
	na budove obecného úradu	2. svetová vojna	pamätná tabuľa venovaná padlému vojakovi
	na budove obecného úradu	2. svetová vojna	pamätná tabuľa venovaná obetiam holokaustu
	vojenský cintorín	1. svetová vojna	33 jednotlivých hrobov
Nová Sedlica	Nová Sedlica – k. d. č. 24	2. svetová vojna	pamätná tabuľa
Príslop	vojenský cintorín	1. svetová vojna	(81 jednotlivých hrobov, centrálny drevený kríž)
	na budove obecného úradu	2. svetová vojna	pamätná tabuľa venovaná oslobodeniu obce a vojakovi – občanovi obce, ktorý padol v bojoch počas 2. sv. vojny
Runina	vojenský cintorín Čičovaty	1. svetová vojna	(60 jednotlivých a 7 masových hrobov)

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Obec	Lokalita	Udalosť	Druh
	pod obcou	1. svetová vojna	Pamätník
	na budove OcÚ	2. svetová vojna	pamätná tabuľa
Ruský Potok	vojenský cintorín v obci	1. svetová vojna	(27 jednotlivých a 3 masové hroby)
Topoľa	vojenský cintorín na obecnom cintoríne	1. svetová vojna	(119 jednotlivých a 34 masových hrobov)
	na budove obecného úradu	2. svetová vojna	pamätná tabuľa venovaná oslobodeniu obce
Ulič	vojenský cintorín	1. svetová vojna	pochovaných 71 vojakov padlých v 1. sv. vojne (62 jednotlivých a 3 masové hroby)
Uličské Krivé	vojenský, židovský cintorín	1. svetová vojna	(2 jednotlivé hroby)
Zboj	vojenský cintorín – časť obecného cintorína	1. svetová vojna	pochovaných 203 vojakov, 187 Rusov a ostatní neznámi (115 jednotlivých a 27 masových hrobov)
	na obecnom úrade	1. svetová vojna	pamätná tabuľa venovaná oslobodeniu obce

V ochrannom pásme NP Poloniny sa nachádza **symbolický cintorín osobností**, ktoré sa v tomto území narodili, žili, pôsobili alebo len krátko prechádzali a zanechali v tomto regióne svoje stopy, dôležité svedectvá – Beskydský Panteon.

Programom starostlivosti nie sú dotknuté práva a povinnosti vyplývajúce zo všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku ochrany pamiatkového fondu.

3. CIELE OCHRANY A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1 Stanovenie cieľov ochrany

Ciele ochrany a manažmentu Národného parku Poloniny sú:

Dlhodobý cieľ 1: Zachovanie alebo postupná obnova prirodzených ekosystémov

- Operatívny cieľ 1.1.: Zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (zóna A).
- Operatívny cieľ 1.2.: Obnova a zlepšovanie stavu prirodzených ekosystémov (zóna B).
- Operatívny cieľ 1.3.: Zlepšenie stavu/odolnosti ekosystémov postupmi prírode blízkeho lesného hospodárstva (zóna C).

Dlhodobý cieľ 2: Aplikovanie zásad udržateľnosti cestovného ruchu postaveného najmä na rekreácii pri poznávaní prírody a krajiny a vzdelávacej ponuke pre návštevníka

- Operatívny cieľ 2.1.: Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.
- Operatívny cieľ 2.2.: Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.

Dlhodobý cieľ 3: Zvyšovanie úrovne poznania predmetov ochrany a faktorov ovplyvňujúcich ich stav

- Operatívny cieľ 3.1.: Zlepšenie poznania významných a osobitne chránených častí prírody a krajiny v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme.
- Operatívny cieľ 3.2.: Zlepšenie stavu predmetov ochrany a poznania faktorov ovplyvňujúcich ich stav v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme.

Dlhodobý cieľ 4: Zachovanie alebo zlepšovanie stavu nelesných biotopov a druhov

- Operatívny cieľ 4.1.: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere.
- Operatívny cieľ 4.2.: Zachovanie ostatných nelesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere.
- Operatívny cieľ 4.3.: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke.

Dlhodobý cieľ 5: Zachovanie krajinného rázu územia a jeho estetickej a prírodnej hodnoty

- Operatívny cieľ 5.1.: Zamedzenie urbanizovania územia NP Poloniny, zachovanie špecifického a charakteristického krajinného rázu poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku.
- Operatívny cieľ 5.2.: Posudzovanie dopadu investičných a rozvojových aktivít na rušenie a migráciu živočíchov a eliminovanie bariérového efektu existujúcej infraštruktúry.

Dlhodobý cieľ 6: Zlepšenie a rozšírenie ekosystémových služieb (ES) územia a ich ochrana

- Operatívny cieľ 6.1.: identifikácia ekologických, sociálnych a ekonomických hodnôt územia a následne ich ochrana.

- Operatívny cieľ 6.2: postupné zlepšovanie regulačných / podporných a kultúrnych ES územia so zámerom ich preferencie v budúcom využívaní územia.

3.2 Zásady a regulatívy hospodárskeho, rekreačného a iného využívania územia

K zabezpečeniu cieľov ochrany slúži diferenciácia územia NP Poloniny na ekologicko-funkčné priestory (EFP) a zóny. **Mapa ekologicko-funkčných priestorov** je v prílohe č. 6.5.

EFP sú vymedzené na základe zoskupenia ekologicky príbuzných biotopov a ich rovnakého ekologického a socioekonomického hodnotenia. EFP je charakterizovaný homogenitou ekologických podmienok a jednotným funkčným zameraním z hľadiska cieľov ochrany prírody, pričom je v území priestorovo opakovateľnou jednotkou s podrobne určeným typom základnej starostlivosti. **Na území NP Poloniny sa vyčleňuje 9 EFP, pre ktoré sa stanovujú špecifické zásady a regulatívy hospodárskeho, rekreačného a iného využívania územia.**

Tabuľka č. 17 Vyčlenené ekologicko-funkčné priestory NP Poloniny

Kód EFP	Názov EFP	Výmera EFP (ha)	Zóna	Špecifické socioekonomické využitie územia
EFP1	Lesy ponechané na samovoľný vývoj	14028,2313	A	Nerušený, samovoľný vývoj biotopov, bez ľudských zásahov (ochrana prírodných procesov).
EFP2	Lesy s cieľom dosiahnutia prirodzeného ekosystému manažmentovými zásahmi	2 914,5942	B	Prírode blízke obhospodarovanie v lesných porastoch smerom k prírodnému lesu, v plánovanom horizonte 30 rokov.
EFP3	Lesy s prírode blízkym hospodárením	10 359,1134	C	Bežné obhospodarovanie so štandardnými postupmi prírode blízkeho obhospodarovania lesa, s preferenciou najjemnejších hospodárskych spôsobov.
EFP4	Nelesná drevinová vegetácia	908,4229	A, B, C	Na častiach, kde je to nevyhnutné pre udržanie alebo zlepšenie stavu predmetu ochrany - rekonštrukcia travinných biotopov výrubom drevín a jednorazovým mulčovaním a následným kosením a/alebo extenzívnou alebo intenzívnou pastvou hospodárskych zvierat (výruby a obhospodarovanie v súlade so špecifikami pre jednotlivé biotopy a druhy; s ponechaním solitérnych stromov a/alebo skupiniek drevín), mimo častí s krovinnými a lesnými biotopmi, ktoré sú samotné predmetmi ochrany.

Kód EFP	Názov EFP	Výmera EFP (ha)	Zóna	Špecifické socioekonomické využitie územia
EFP5	Lúky a pasienky	1 503,7369	A, B, C	Kosenie a/alebo pastva hospodárskych zvierat v súlade so špecifikami pre jednotlivé biotopy (typy biotopov) a/alebo pre druhy (s ponechaním solitérnych stromov a/alebo skupiniek drevín), v určitých prípadoch si špecifiká niektorých druhov vyžadujú intenzívnejší manažment (intenzívne pasenie príp. kosenie).
EFP6	Lokality motýľov rodu <i>Maculinea</i>	23,0253	C	Manažment v súlade s dotknutým predmetom ochrany.
EFP7	Mokrade a slatiny	314,7188	B, C	Kosenie v súlade so špecifikami pre jednotlivé biotopy (typy biotopov) a/alebo pre druhy, využitie vodných nádrží v súlade s dotknutými predmetmi ochrany prírody, rešpektujúc účel vodnej nádrže a platné povolenia.
EFP8	Vodné toky s brehovou vegetáciou	96,3214	A, B, C	Využitie v súlade s dotknutými predmetmi ochrany prírody.
EFP9	Antropogénne biotopy (cestné komunikácie, lesné cesty, lesné sklady, elektrovody, zastavané plochy, chaty, cintoríny v pásme hygienickej ochrany Vodárenskej nádrže Starina, bývalé záhrady, sady a nádvorcia v pásme hygienickej ochrany Vodárenskej nádrže Starina)	400,8998	C	Využitie spravidla mimo ochrany prírody.

Zásady starostlivosti o predmety ochrany v EFP 1 - Lesy ponechané na samovolný vývoj:

- zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov - ponechanie porastov bez zásahu.
- Z praktického hľadiska z dôvodu zabezpečenia celistvosti zóny boli do zóny A zahrnuté aj pozemky podľa charakteru biotopu patriace do EFP4 Nelesná drevinová vegetácia a EFP5 Lúky a pasienky (plochy v Programe starostlivosti o les – PsoL definované ako ostatné lesné plochy – OLP). Ide o výmerovo malé pozemky, ktoré sú roztrúsené situované vo vnútri zóny A a ich praktické vylišovanie v teréne by bolo veľmi pracné a zbytočné. Na týchto lokalitách/pozemkoch budú činnosti vykonávané v zmysle opatrení pre dané EFP (EFP4 a EFP5).

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 2 - Lesy s cieľom dosiahnutia prirodzeného ekosystému manažmentovými zásahmi:

- Jemné spôsoby obhospodarovania bez realizovania obnovy (výchova, účelový jednotlivý výber) – zamerané na postupnú úpravu drevinového zloženia (zastúpenie drevín) a vytvorenie diferencovanej štruktúry porastov (horizontálnej a vertikálnej) blízkej prirodzeným / prírodným lesom

- Ponechanie suchých stojacich, odumierajúcich, odumretých a dutinových stromov alebo ich skupín(ekonomicky nezaujímavých) v poraste, vrátane zlomených zvyškov kmeňov pri obnovnej, prípadne výchovnej ťažbe
- Ponechanie porastov, ktoré predstavujú hniezdy biotop dravcov, sov, dutinových hniezdičov alebo bociana čierneho bez zásahu vrátane náhodnej ťažby
- Časové obmedzenie vykonávania úmyselnej a náhodnej ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov - zásah vykonať v mimohniezdnom období, od 1. septembra do 28. februára bežného kalendárneho roka
- V porastoch s vekom do 50 rokov, kde úmyselná alebo náhodná ťažba je plánovaná, resp. vykonávaná v hniezdnom období, t.j. od 01. marca do 31. júla vykonať monitoring zameraný na výskyt chránených druhov
- Ponechanie hrubého mŕtveho dreva s minimálnym priemerom 20 cm na tenšom konci v objeme najmenej 30 m³ na 1 ha
- Časové obmedzenie vykonávania úmyselnej a náhodnej ťažby v období júl-august, v tomto období vylúčiť ťažbu, manipuláciu, približovanie, skládkovanie a pohyb dreva, ponechať na mieste bez ďalšieho spracovania hrubé drevo, ležaninu, hrubšiu haluzinu a poťažbové zvyšky, ktoré ostali nespracované v danom období
- Znižovanie zastúpenia stanovištne nepôvodných druhov drevín so zohľadnením požiadaviek hniezdiacich druhov vtákov, resp. postupná úprava drevinovej skladby lesných ekosystémov: Smrečiny, smrekovce, boriny, breziny, jelšiny, porasty duba červeného, duglasky, agátu
- Zachovanie genetických zdrojov pôvodných druhov drevín - brest horský, jedľa biela, lipa malolistá, lipa veľkolistá, jarabina vtáčia, javor horský, javor mliečny, jaseň horský, čerešňa vtáčia,
- Revitalizácia nadmerne devastovaných a nevyužívaných lesných ciest - protierózne zabezpečenie a zabránenie akumulácii vody na ich povrchu a vytváraní ekologických pascí pre obojživelníky
- Ponechať brehové porasty vodných tokov, min. 20 m od brehovej čiary po oboch stranách vodného toku bez zásahu.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 3 - Lesy s prírodou blízkym hospodárením:

- Prírode blízke obhospodarovanie lesa v zmysle § 18 ods. 4 zákona č. 326/2005 Z.z. o lesoch zamerané na zlepšenie drevinového zloženia a štruktúry lesných biotopov;
- iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach (LOU)
- Znižovanie zastúpenia stanovištne nepôvodných druhov drevín so zohľadnením požiadaviek hniezdiacich druhov vtákov, resp. postupná úprava drevinovej skladby lesných ekosystémov: Smrečiny, smrekovce, boriny, breziny, jelšiny, porasty duba červeného, duglasky, agátu
- Zachovanie genetických zdrojov pôvodných druhov drevín - brest horský, jedľa biela, lipa malolistá, lipa veľkolistá, jarabina vtáčia, javor horský, javor mliečny, jaseň horský, čerešňa vtáčia,
- Revitalizácia nadmerne devastovaných a nevyužívaných lesných ciest - protierózne zabezpečenie a zabránenie akumulácii vody na ich povrchu a vytváraní ekologických pascí pre obojživelníky
- V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať prípravné dreviny – ako jarabiny, vrby, osiky, brezy, pokiaľ ich zastúpenie nepresiahne 20 %

- V rámci obhospodarovania ponechávať stromy na dožitie a suché, odumierajúce alebo odumreté stojace alebo ležaté drevo v porastoch. Ponechanie hrubého mŕtveho dreva s minimálnym priemerom 20 cm na tenšom konci v objeme najmenej 20 m³ na 1 ha;
- Ponechanie dutinových stromov (ekonomicky nezaujímavých) v poraste, vrátane zlomených zvyškov kmeňov pri obnovnej, prípadne výchovnej ťažbe.
- Ponechanie porastov, ktoré predstavujú hniezdny biotop dravcov, sov, dutinových hniezdičov alebo bociana čierneho bez zásahu vrátane náhodnej ťažby
- V porastoch s vekom do 50 rokov, kde úmyselná alebo náhodná ťažba je plánovaná, resp. vykonávaná v hniezdnom období, t.j. od 01. marca do 31. júla vykonať monitoring zameraný na výskyt chránených druhov
- V porastoch s vekom nad 50 rokov, kde úmyselná alebo náhodná ťažba je plánovaná, resp. vykonávaná v hniezdnom období, t.j. od 01. marca do 31. augusta vykonať monitoring zameraný na výskyt chránených druhov.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany EFP 4 - Nelesná drevinová vegetácia:

- na určitých častiach (mimo výskytu druhu penica jarabá) rekonštrukcia travinných biotopov výrubom drevín a jednorazovým mulčovaním a následným kosením a/alebo extenzívnou alebo intenzívnou pastvou hospodárskych zvierat (výruby a obhospodarovanie v súlade so špecifikami pre jednotlivé biotopy a druhy; s ponechaním solitérnych stromov a/alebo skupiniek drevín), mimo častí s krovinnými a lesnými biotopmi – predmetmi ochrany.
- Zásady pri výrube náletových drevín a krovín:
 - výrub drevín vykonať v mimovegetačnom období (od 01. 10. do 28. 2. bežného kalendárneho roka);
 - po skončení rubných prác zabezpečiť uhádzanie všetkých zvyškov po výrube drevín (konárov) do kôp, na miestach s výskytom travinného porastu je nutné odtrhnúť všetky zvyšky po výrube na okraj plochy;
 - pri plošnom výrube zabezpečiť opätovné nezmladzovanie pňov vyrúbaných drevín a krovín opakovaným vykášaním výmladkov listnatých drevín a krovín.
- niektoré z týchto plôch sú v súčasnosti už v pokročilom štádiu sukcesie, kde návrat do východiskového stavu by bol veľmi ťažký a nákladný, v tomto prípade je potrebné na týchto plochách nechať prebehnúť sukcesiu až do koncového klimaxu.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 5 - Lúky a pasienky:

- **Zásady manažmentu pre biotop Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte *6230) Tr8** predstavujú: výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu v dôsledku zarastania drevinami, v rámci bylinnej a krovinnej etáže a prekosenie biotopu 1 krát za rok až 1 krát za 2 roky s následným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej biomasy); kosenie realizovať v júni–auguste, motorovou kosačkou alebo krovinozom. Ideálny manažment pre tento biotop predstavuje pasenie limitovaných stád (oviec) na vybraných lokalitách v nevyhovujúcom a zlom stave na zvrátenie straty v diverzite spoločenstva. Pásenie priamo vplýva na vznik a udržiavanie týchto spoločenstiev.
- **Zásady manažmentu pre Nížinné a podhorské kosné lúky – 6510 (Lk1)** predstavuje pravidelné každoročné kosenie a odstraňovanie biomasy **a pre Horské kosné lúky – 6520 (Lk2)** kosenie jeden až dvakrát ročne s následným prihnojením raz za 3 – 10 rokov, vhodná je aj kombinácia kosenia a pasenia. Kosenie má byť ideálne mozaikovitité s rôznou frekvenciou do roka s ponechaním min. 20% nepokosenej časti každej lokality a s dôsledným odstránením biomasy z lokalít, je nutné vylúčiť mulčovanie ako udržiavací manažment

z poľnohospodárskej praxe a žiadúce brániť, vyhrabávať starinu a mozaikovite narúšať trávny drn na botanicky menej zaujímavých lokalitách.

- likvidácia invázy rastlín (bylín), ktoré sú súčasťou narušených stanovišť (Reynoutria japonica a. i.), prioritne vytrhávaním a/alebo (viacnásobným) kosením, resp. v prípade neúčinnosti injektážou s použitím schválených a registrovaných chemických látok pre územie Natura 2000.
- dôležitým faktorom, ktorý významne (priamo či nepriamo) prispieva k zachovaniu lúčnych biotopov v EFP 5 na území NP Poloniny, sú hospodárske zvieratá, preto je kľúčová podpora chovu hospodárskych zvierat (predovšetkým tradičných plemien).

Kosenie a pasenie

- na kosných lúkach (v minulosti kosených) zachovať pravidelné kosenie 1 až 2 krát za rok; na niektorých lokalitách je vhodné/možné extenzívne dopásanie v jesennom alebo v jarnom období (apríl, máj, september až november);
- kosieť od stredu k okraju porastu alebo od jednej strany pozemku na druhú stranu malou rýchlosťou a jedným strojom;
- kosbu na 10 % pôdneho bloku posunúť na neskorší termín (minimálne od 1. augusta), kde môžu byť zahrnuté menej produktívne časti ako napr. strmší svah alebo medza, podmáčané miesto alebo pod. z pohľadu ochrany niektorých skupín živočíchov. Z pohľadu ochrany motýľov je vhodným opatrením ponechanie nepokoseného pásu až do konca septembra;
- na pasienkoch zachovať extenzívne pasenie; pravidelné prekladanie košiarov (min. však raz za 3 dni), zabezpečiť vhodnú ochranu hospodárskych zvierat pred veľkými šelmami strážením stáda pastierskym strážnym psom ako aj elektrickým oplôtikom;
- podmáčané lúky spravidla len kosieť (obmedziť vchádzanie hospodárskych zvierat do biotopu; prepasenie je možné len na vybraných lokalitách, len veľmi krátkodobo /v jesennom období/ – a to len po dohode so Správou NP Poloniny);
- slatiny a prameniská len kosieť (vylúčenie pasenia, napájania a vchádzania hospodárskych zvierat);
- mulčovanie je možné len na dlhodobo neobhospodarovaných lúkach – so starinou a sukcesnými drevinami – z dôvodu pripravenia lokality na bežné obhospodarovanie; v takomto prípade je možné mulčovať max. 3 roky po sebe; doplnkovo mulčovať je možné aj nedopasky na spásaných pasienkoch;
- pri intenzívnej pastve pasienky udržiavať v nezaburinenom stave, plochy zarastené nitrofilnými druhmi ako sú žihľava, bodliak a pod. vykášať 2 krát ročne alebo mulčovať;
- v hniezdnych biotopoch chrapkáča poľného (*Crex crex*) a prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) je ideálne posunúť termín kosenia až po 31. auguste

Košarovanie a stádlenie

- pri stádlení a košarovaní hospodárskych zvierat na plochách TTP dohodnúť konkrétne miesto stádlenia a košarovania so Správou NP Poloniny (aby nedošlo k poškodeniu vzácnych biotopov).

Preháňanie hospodárskych zvierat na lokality

- na lúky a pasienky mimo A zóny, ktoré sú však obklopené zónou A a kde je potrebné zabezpečiť ich vypásanie (prepásanie) je možné preháňať hospodárske zvieratá ako doposiaľ, t.j. cez existujúce priehony, ktoré sa nachádzajú v lesných porastoch a zároveň sú súčasťou A zóny, ak nejestvuje možnosť využitia iných priehonov.

Odstraňovanie náletových drevín

- odstraňovanie náletových drevín na parcelách vedených ako trvalé trávne porasty za účelom pravidelného obhospodarovania so zachovaním existujúcich starých/starších solitérnych drevín (stromov a krov).

Hnojenie, použitie chemických prípravkov a iné aktivity

- vylúčenie aplikácie chemických a iných podobných prípravkov (pesticídov, umelých hnojív, digestátu);
- možné je použitie hnoja, hnojovky, príp. močovky (v dohodnutých/povolených množstvách a za dohodnutých podmienok);
- vylúčenie rozorávania lúk a pasienkov;
- pozemky, ktoré boli v súčasnosti a dlhodobo využívané ako role (orba a pestovanie plodín), môžu byť takto využívané aj naďalej.

Zásady pri výrube náletových drevín a krovín:

- výrub drevín vykonať v mimohniezdnom období (od 1. 9. do 31. 3. bežného kalendárneho roka);
- ponechať solitérne dreviny s obvodom kmeňa nad 120 cm, solitérne jedince ovocných drevín napr. čerešňa vtáčia, miestnych odrôd a plánok ovocných drevín, krovité jedince hlohov s priemerom kmienka min. 7 cm, pomiestne jedince ruží (*Rosa canina*) a borievok obyčajných (*Juniperus communis*);
- ponechať brehovú porasty vodných tokov, min. 5 m od brehovej čiary po oboch stranách vodného toku;
- ponechať dreviny s hniezdami a dutinovými stromy, ktoré budú slúžiť alebo slúžia na hniezdenie vtáctva a netopierov;
- nezasahovať do najcennejších lokalít s lesnými vyvinutými biotopmi (s charakterom lesa), ktoré vznikali sekundárnou sukcesiou niekoľko desiatok rokov (viac ako 50) po opustení obhospodarovania;
- výruby vykonávať tak, aby nedošlo k poškodeniu vegetačného krytu (ešte v nezarastenej časti TTP náletovými drevinami) v danom poraste (najmä pri vyťahovaní, približovaní a odvoze dreva);
- po skončení rubných prác zabezpečiť uhádzanie všetkých zvyškov po ťažbe (konárov) do kôp, na miestach s výskytom travinného porastu je nutné odtiahnuť všetky zvyšky po ťažbe na okraj lúky;
- pri plošnom výrube zabezpečiť opätovné nezmladzovanie pňov vyrúbaných drevín a krovín opakovaným vykášaním výmladkov listnatých drevín a krovín.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 6 - Lokality motýľov rodu

Maculinea :

Kosenie a pasenie

- na pasienkoch zachovať extenzívne pasenie; pravidelné prekladanie košiarov (min. však raz za 3 dni), zabezpečiť ochranu hospodárskych zvierat pred veľkými šelmami strážením stáda pastierskym strážnym psom ako aj elektrickým oplôtikom;
- podmáčané lúky spravidla len kosiť (obmedziť vchádzanie hospodárskych zvierat do biotopu; prepasenie je možné len na vybraných lokalitách, len veľmi krátkodobo /v jesennom období/ – a to len po dohode so Správou NP);
- slatiny a prameniská len kosiť (vylúčenie pasenia, napájania a vchádzania hospodárskych zvierat);
- pri intenzívnej pastve pasienky udržiavať v nezaburinenom stave, plochy zarastené nitrofilnými druhmi ako sú žihľava, bodliak a pod. vykásať 2 krát ročne alebo mulčovať;
- minimalizovať prejazd plochou vlastníkom alebo užívateľom lokality. V nevyhnutných prípadoch (napr. dovoz krmiva, či sena do krmelca), prejazd realizovať tak, aby na lokalite nevznikali vyjazdené koľaje (najmä v prípade daždivého počasia);
- okraj lúky od lesného porastu je možné pravidelne čistiť v línii po obvode plochy v jednej šírke mulčovača;

- kosiť je možné v období do 31.5., alebo až od 14.10.;
- zákaz pasenia od 1.6. do 31.8. príslušného kalendárneho roka;
- zákaz kosiť od okrajov ku stredu (pri kosení postupovať od stredu ku okraju, prípadne kosiť mozaikovito na viac krát);
- zákaz mulčovať od 1.6. do 31.12. príslušného kalendárneho roka;
- zákaz mulčovať častejšie ako 1 x za 5 rokov (častejšie len po písomnej dohode zo S-NP Poloniny v súvislosti s preukázaným zlepšením biotopu);
- zákaz zalesnenia, zriadenie lesného skladu, približovanie drevnej hmoty, s výnimkou využívania existujúcich lesných a poľných ciest;
- zákaz rozorávania lúčneho porastu, zmenu jeho druhového zloženia výsadbou, resp. výsevom, vylúčenie rozorávania lúk a pasienkov alebo úpravu pôdných pomerov;

Košarovanie a stádlenie

- pri stádlení a košarovaní hospodárskych zvierat na plochách TTP dohodnúť konkrétne miesto stádlenia a košarovania so Správou NP (aby nedošlo k poškodeniu vzácných biotopov).

Preháňanie hospodárskych zvierat na lokality

- na lúky a pasienky mimo A zóny, ktoré sú však obklopené A zónou a kde je potrebné zabezpečiť ich vypásanie (prepásanie) je možné preháňať hospodárske zvieratá ako doposiaľ, t.j. cez existujúce priehony, ktoré sa nachádzajú v lesných porastoch a zároveň sú súčasťou A zóny, ak nejestvuje možnosť využitia iných priehonov.

Odstraňovanie náletových drevín

- odstraňovanie náletových drevín na parcelách vedených ako trvalé trávne porasty za účelom pravidelného obhospodarovania so zachovaním existujúcich starých/starších solitérnych drevín (stromov a krov).

Hnojenie, použitie chemických prípravkov a iné aktivity

- vylúčenie akéhokoľvek hnojenia.

Dôležitým faktorom, ktorý významne (priamo či nepriamo) prispieva k zachovaniu nelesných biotopov v EFP 6 na území národného parku, sú hospodárske zvieratá, preto je kľúčová podpora chovov hospodárskych zvierat (predovšetkým tradičných plemien).

Zásady pri výrube náletových drevín a krovín:

- výrub drevín vykonať v mimohniezdnom období (od 15. 10. do 31. 3. bežného kalendárneho roka);
- ponechať solitérne dreviny s obvodom kmeňa nad 120 cm, solitérne jedince ovocných drevín napr. čerešňa vtáčia, miestnych odrôd a plánok ovocných drevín, krovité jedince hlohov s priemerom kmienka min. 7 cm, pomiestne jedince ruží (*Rosa canina*) a borievok obyčajných (*Juniperus communis*);
- ponechať brehové porasty vodných tokov, min. 5 m od brehovej čiary po oboch stranách vodného toku;
- ponechať dreviny s hniezdami a dutinové stromy, ktoré budú slúžiť alebo slúžia na hniezdenie vtáctva a netopierov;
- nezasahovať do najcennejších lokalít s lesnými vyvinutými biotopmi (s charakterom lesa), ktoré vznikali sekundárnou sukcesiou niekoľko desiatok rokov (viac ako 50) po opustení obhospodarovania;
- výruby vykonávať tak, aby nedošlo k poškodeniu vegetačného krytu (ešte v nezarastenej časti TTP náletovými drevinami) v danom poraste (najmä pri vyťahovaní, približovaní a odvoze dreva);

- po skončení rubných prác zabezpečiť uhádzanie všetkých zvyškov po ťažbe (konárov) do kôp, na miestach s výskytom travinného porastu je nutné odtiahnuť všetky zvyšky po ťažbe na okraj lúky;
- pri plošnom výrube zabezpečiť opätovné nezmladzovanie pňov vyrúbaných drevín a krovín opakovaným vykášaním výmladkov listnatých drevín a krovín.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 7 – Mokrade a slatiny:

- **Zásady starostlivosti pre biotopy Prechodné rašeliniská a trasoviská - 7140 (Ra3) (PR Bahno) a Slatiny s vysokým obsahom báz - 7230 (Ra 6) (PR Stinská slatina)** predstavujú: výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu v dôsledku zarastania sukcesnými drevinami, t. j. drevinami, ktoré nie sú charakteristické pre daný biotop (dreviny stromovej etáže) a prekosenie biotopu 1 krát za rok až 1 krát za 2 roky s následným dôsledným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej biomasy); kosenie realizovať v júni–júli, kosou alebo ručnou motorovou kosačkou alebo krovinozom. V rámci lokalít Natura 2000 medzi prioritné opatrenia pre tieto biotopy patria tiež kosenie trstiny a bezkolenca, mulčovanie max. 1krát za 5 rokov ľahkou mechanizáciou ako obnovný manažment, odstraňovanie zvyškov pníkov, ponechanie 20m ochrannej zóny lesa v okolí slatín bez výrubu, výruby sukcesných náletových drevín v jesenných alebo zimných mesiacoch raz za 3 roky vrátane odstránenia biomasy a v ďalšom roku následné odstraňovanie výmladkov, vytváranie podmienok pre priaznivý vodný režim lokalít prostredníctvom realizácie objektov na zadržiavanie vody.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 8 – Vodné toky s brehovou vegetáciou:

Údržby vodných tokov:

- Zásah vo vodnom toku realizovať s ohľadom na možný výskyt chránených druhov rýb a obojživelníkov mimo obdobia ich neresenia a rozmnožovania, a taktiež vzhľadom na obdobie tu hniezdenia druhov vtákov.
- Počas údržby neodstraňovať piesčité a štrkové nánosy riečneho materiálu nachádzajúce sa pod úroveň hladiny toku.

Zásady pri výrube náletových drevín a krovín:

- ponechať brehové porasty vodných tokov, min. 20 m od brehovej čiary po oboch stranách vodného toku bez zásahu (prípadne po písomnom schválení S-NP Poloniny s odôvodnením rozsahu a času výrubu).
- výrub drevín vykonať v mimovegetačnom období (od 01. 10. do 28. 2. bežného kalendárneho roka);

Stavebná činnosť:

- nevykonávať stavebnú činnosť v inundačnom (záplavovom) území vodných tokov, okrem protipovodňovej činnosti.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 9 – Antropogénne biotopy:

Zásady umiestňovania stavieb:

- len na pôvodných miestach stavieb (t.j. na miestach s existujúcimi základmi budov) a to v pôvodnom rozsahu/veľkosti, v súlade s pôvodnou ľudovou architektúrou územia – za použitia tradičných materiálov;
- stavby pre individuálnu rekreáciu: vychádzať z lokálneho architektonického štýlu, buď za použitia dobových fotografií pôvodného stavebného objektu, alebo architektonického štýlu

použitého na pôvodných objektoch v blízkom okolí stavby – za použitia tradičných materiálov;

- stavby pre poľovnícke a lesnícke aktivity – zjednotiť z hľadiska použitia materiálov a veľkosti stavieb, uprednostniť drevo s použitím prvkov ľudovej architektúry, využívať masívne drevo;
- na stavbu zariadení s turistickým účelom (informačné panely, informačné body, lavičky, prístrešky, útulne) uprednostniť drevo s použitím prvkov ľudovej architektúry, na stavbu drevenej konštrukcie využívať masívne drevo, nepoužívať cudzorodé, neprírodné materiály ako sú výrobky z PVC a rôzne druhy plechov;
- stavebné práce vykonať tak, aby sa zamedzilo poškodeniu okolitého biotopu;
- v prípade potreby výkopových prác je potrebné dohliadať, aby sa zamedzilo zavlečeniu invázijských rastlín;
- odpad vzniknutý pri činnosti bude odvezený a bude s ním nakladané v zmysle príslušných právnych noriem;
- neoplocovať pozemky v NP Poloniny z dôvodu zabezpečenia migračnej priechodnosti pre živočíchy.

Zásady starostlivosti v okolí sídiel:

- zachovanie záhrad a sádov spolu so zachovaním a ochranou starých ovocných stromov. Pri výsadbe nových ovocných stromov zabezpečiť zachovanie existujúcich (pôvodných) odrôd – preštepením na nové stromy.

Všeobecné zásady, ktoré je potrebné uplatňovať v území

Poľovníctvo

- v území NP Poloniny (zóna A a B) je zakázané chytať, usmrcovať a loviť živočíchy;
- v území NP Poloniny a jeho ochrannom pásme vylúčiť vnadenie a prikrmovanie raticovej zveri jadrovým a dužinatým krmivom.
- V NP Poloniny a jeho ochrannom pásme prikrmovať výlučne miestnym senom alebo letninou;
Pozn.: lúčne seno vyrobené z vysušenej pokosenej trávy z predmetných lúk bude umiestňované do drevených senníkov nachádzajúcich sa na týchto lúkach alebo na ich okrajoch.
- neumiestňovať krmoviská v blízkosti ľudských obydlií;
- eliminovať výskyt introdukovaných poľovných druhov ako muflón lesný, daniel škvrnitý, ktoré môžu poškodiť lesné porasty a pri premnožení aj bylinnú etáž a nelesné biotopy;
- poľovnícke zariadenia v zóne C a v ochrannom pásme je možné zriaďovať len po dohode a za určení podmienok so Správou NP Poloniny.

Rybárstvo

- vylúčiť zarybňovanie a chov nepôvodných druhov rýb v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme (ako napr. pstruh dúhový, sivoň, príp. iné);
- vylúčiť odlov rýb elektrickými agregátmi (v NP Poloniny).

Turizmus, turistické a cyklistické chodníky

- vybudovanie návštevníckého informačného centra;
- využitie historickej lokality – areál Grófske chyžky,
- zabezpečenie kvalifikovaných sprievodcovských služieb;

- vytvorenie nových produktov v oblasti ekoturistiky (ubytovanie a strava v penziónoch, múzeum ľudových tradícií, sprístupnenie kultúrnych zaujímavostí, ukážka tradičných remesiel, požičovňa bicyklov a pod.);
- skvalitnenie značenia turistických trás, údržba ich priechodnosti a citlivé budovanie drobnej doplnkovej infraštruktúry pre turistov pozdĺž trás (informačné panely, oddychové miesta s lavičkami, upravené studničky, zábradlia, mostíky, ekologické toalety na najfrekventovanejších trasách a miestach);
- na turistických trasách, oddychových miestach a pri informačných paneloch nie je vhodné osádzať nádoby resp. vrecia na odpad a to najmä z dôvodu, že obsah odpadu predstavuje nebezpečný zdroj potravy pre voľne žijúce populácie živočíchov (napr. medveď, líška, jazvec) alebo vtáky (napr. krkavec). Dochádzalo by tak k lákaniu uvedených živočíchov k turisticky využívaným trasám a miestam, čím by sa zvýšilo riziko vzniku konfliktnej situácie;
- pravidelná údržba náučných chodníkov a náučných lokalít, prípadne dobudovanie infraštruktúry existujúcich náučných zariadení;
- pri budovaní náučných zariadení využívať prioritne prírodné materiály. Po zriadení zabezpečiť obnovu značenia trasy a údržbu a obnovu informačných panelov a ďalšej infraštruktúry náučných zariadení;
- táborenie a bivakovanie len na vyhradených miestach, bivakovanie od súmraku max. na 1 noc bez možnosti rozloženia ohňa;
- v návštevnom poriadku aktualizovať existujúce a doplniť novovytvorené náučné chodníky:
- v návštevnom poriadku vyhradiť nové miesta pre pohyb mimo turistických chodníkov alebo náučných chodníkov, vchádzanie alebo jazdu na bicykli, trojkolke alebo kolobežke;
- v návštevnom poriadku aktualizovať existujúce a doplniť novovytvorené cyklistické trasy;
- pohyb na bicykli mimo vyznačených cyklotrás na území národného parku a jeho ochranného pásma, vjazd a státie s motorovým vozidlom na území národného parku a jeho ochranného pásma, parkovanie na území národného parku, lyžovanie na bežeckých lyžiach na území národného parku, stanovanie na území národného parku, trasy pre jazdu v sedle na koni na území národného parku, trasy pre prevoz konskými záprahmi na území národného parku – v zmysle návštevneho poriadku, resp. miest na to legislatívne vyhradených;
- neumiestňovať na území NP Poloniny a jeho ochranného pásma žiadne reklamné panely a billboardy;
- odstrániť nelegálne skládky odpadu;
- let lietajúcim športovým zariadením (napr. klzákom) s časovým obmedzením na vyhradenom mieste v k. ú. Topoľa, Malý Bukovec.
- Geocatching do 10 m od línie existujúcich turistických a cykloturistických trás.

3.3 Opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany, harmonogram a merateľné indikátory ich plnenia, subjekt zodpovedný za ich plnenie

Mapy navrhovaných opatrení starostlivosti sú v prílohe č. 6.6.1 – Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti - Časť 1, v prílohe č. 6.6.2– Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti - Časť 2, v prílohe č. 6.6.3 – Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti - Časť 3 a v prílohe č. 6.6.4 – Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti - Časť 4.

Dlhodobý cieľ 1:							
ZACHOVANIE ALEBO POSTUPNÁ OBNOVA PRIRODZENÝCH EKOSYSTÉMOV							
<i>Operatívny cieľ 1.1:</i> Zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (zóna A).							
<p>Ponechaním lesných porastov a prirodzených procesov bez zásahu človeka sa dosiahne rôznorodá štruktúra porastov s výskytom pôvodných druhov drevín typických pre biotopy: Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo bukové lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové lesy, Ls5.3 (9140) Javorovo-bukové horské lesy, Ls4 (9180*) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls 2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Sk2 (8220) Silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou, s dostatkom tzv. mŕtveho dreva.</p> <p>Opatrenia zabezpečia zlepšenie alebo zachovanie priaznivého stavu druhov viazaných na lesne biotopy: kyjanôčka zelená (<i>Buxbaumia viridis</i>), dvojhrot zelený (<i>Dicranum viride</i>), bystruška Zawadského (<i>Carabus zawadzki</i>), bystruška potočná (<i>Carabus variolosus</i>), fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>)*, roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>), drevník ryhovaný (<i>Rhysodes sulcatus</i>), plocháč červený (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), korýtko riečne (<i>Unio crassus</i>), medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), všetky druhy živočíchov zo skupín: netopiere, cicavce, obojživelníky, plazy a hniezdiace druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny.</p>							
Opatrenie	Bezzásahový režim v lesných porastoch						
1.1.1	Merateľný indikátor plnenia: výmera porastov s ochranou autoregulačných procesov, priblíženie sa k stavu prirodzených alebo prírodných lesov, vhodné podmienky pre hniezdenie druhov vtákov a výskyt ostatných druhov živočíchov a rastlín						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.1.1.1.	Žiadny manažment v lesných biotopoch (bezzásah)	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls2.1, Sk2/ <i>Dicranum viride</i> , <i>Buxbaumia viridis</i> , <i>Rosalia alpina</i> *, <i>Carabus zawadzki</i> , <i>Carabus variolosus</i> ,	Udržaný alebo zlepšený stav biotopov; v porastoch sa nevykonávajú žiadne lesohospodárske opatrenia,	2023 – 2032	Vlastník, správca, užívateľ	Finančná náhrada (štátny rozpočet), rozpočet užívateľa	1

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

		<i>Cucujus cinnaberinus, Rhysodes sulcatus, Lucanus cervus, Unio crassus, vyskytujúce sa dravce, sovy, spevavce, netopiere, cicavce, obojživelníky a plazy</i>	dostatok mŕtveho dreva, stabilné populácie druhov vyskytujúcich sa v území			pozemkov	
1.1.1.2.	Iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls2.1, Sk2	Zmenené kategórie lesa (z hospodárskych lesov na lesy osobitného určenia)	v nasledujúcich decéniách (od roku prípravy PSL)	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1
<p>Operatívny cieľ 1.2: Obnova a zlepšovanie stavu prirodzených ekosystémov (zóna B)</p> <p>Realizáciou opatrení sa má dosiahnuť rôznorodá priestorová a veková štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy: Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo bukové lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové lesy, Ls5.3 (9140) Javorovo-bukové horské lesy, Ls4 (9180*) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls 2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Sk2 (8220) Silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou, s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.</p> <p>Obnovou prirodzených lesných ekosystémov sa dosiahne zabezpečenie zlepšenie alebo zachovanie priaznivého stavu druhov viazaných na lesne biotopy: bystruška Zawadského (<i>Carabus zawadzki</i>), bystruška potočná (<i>Carabus variolosus</i>), fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>)*, roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>), drevník ryhovaný (<i>Rhysodes sulcatus</i>), plocháč červený (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), všetky druhy živočíchov zo skupín: netopiere, cicavce, obojživelníky, plazy a hniezdiace druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny.</p>							
Opatrenie 1.2.1.	<p>Lesohospodárske opatrenia vedúce k zlepšeniu/zachovaniu stavu lesných biotopov Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1 a druhov, ktoré sú na ne viazané v zóne B v EFP 2: <i>Rosalia alpina</i>*, <i>Carabus variolosus</i>, <i>Carabus zawadzki</i>, <i>Lucanus cervus</i>, <i>Rhysodes sulcatus</i>, <i>Cucujus cinnaberinus</i>, <i>Ursus arctos</i>, <i>Canis lupus</i> a všetky druhy živočíchov zo skupín: netopiere, cicavce, obojživelníky, plazy a hniezdiace druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny.</p> <p>Merateľný indikátor plnenia: výmera porastov so zlepšujúcim sa stavom lesných biotopov/priblíženie sa k stavu prirodzených alebo prírodných lesov; zachovaný priaznivý stav biotopu a priaznivé podmienky pre existenciu druhov (existujúcich jedincov), nedochádza k zmenšovaniu mikrohabitatov v rámci biotopov druhov.</p>						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

1.2.1.1.	Iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1, Sk2 / <i>Rosalia alpina</i> *, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Carabus zawadzki</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Ursus arctos</i> , <i>Canis lupus</i> , vyskytujúce sa dravce, sovy, spevavce, netopiere, cicavce, obojživelníky a plazy	Zmenená kategória lesa (z hospodárskych lesov na lesy osobitného určenia)	v nasledujúcich decéniách (od roku prípravy PSoL)	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.2.	Jemné spôsoby obhospodarovania bez realizovania obnovy (výchova, účelový jednotlivý výber) – zamerané na postupnú úpravu drevinového zloženia (zastúpenie drevín) a vytvorenie diferencovanej štruktúry porastov (horizontálnej a vertikálnej) blízkej prirodzeným / prírodným lesom	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1 / <i>Rosalia alpina</i> *, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Carabus zawadzki</i> , <i>bystruška potočná</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Ursus arctos</i> , <i>Canis lupus</i> , vyskytujúce sa dravce, sovy, spevavce, netopiere, cicavce, obojživelníky a plazy	Udržaný alebo zlepšený stav druhov a biotopov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.3.	Ponechanie suchých stojacich, odumierajúcich, odumretých a dutinových stromov alebo ich skupín (ekonomicky nezaujímavých) v poraste, vrátane zlomených zvyškov kmeňov pri obnovnej, prípadne výchovnej ťažbe	<i>Dravce, sovy a dutinové hniezdiče, netopiere, Rosalia alpina</i> *, <i>Lucanus cervus</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i>	Zabezpečenie hniezdných, rozmnožovacích a potravných možností	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

1.2.1.4.	Ponechanie porastov, ktoré predstavujú hniezdy biotop dravcov, sov, dutinových hniezdičov alebo bociana čierneho bez zásahu vrátane náhodnej ťažby	<i>Dravce, sovy, dutinové hniezdiče a bocian čierny</i>	Stabilné hniezdenie na hniezdných lokalitách, počet porastov s vykonaným monitoringom hniezdisk, zachovaný počet hniezdisk	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.5.	Časové obmedzenie vykonávania úmyselnej a náhodnej ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov - zásah vykonať v mimohniezdnom období, od 1. septembra do 28. februára bežného kalendárneho roka	<i>Dutinové hniezdiče, dravce, sovy, bocian čierny Lesné druhy netopierov Obojživelníky</i>	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.6	V porastoch s vekom do 50 rokov, kde úmyselná alebo náhodná ťažba je plánovaná, resp. vykonávaná v hniezdnom období, t.j. od 01. marca do 31. júla vykonať monitoring zameraný na výskyt chránených druhov	<i>Dutinové hniezdiče, dravce, sovy, bocian čierny Lesné druhy netopierov Obojživelníky</i>	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov, veľkosť monitorovanej plochy	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.7.	Ponechanie hrubého mŕtveho dreva s minimálnym priemerom 20 cm na tenšom konci v objeme najmenej 30 m ³ na 1 ha	<i>Rosalia alpina*, Lucanus cervus, Rhysodes sulcatus, Cucujus cinnaberinus, Druhy vtákov viazané na výskyt mŕtveho dreva</i>	objem mŕtveho dreva/ha	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.8.	Časové obmedzenie vykonávania úmyselnej a náhodnej ťažby v období júl-august, v tomto období vylúčiť ťažbu, manipuláciu, približovanie, skládkovanie a pohyb dreva, ponechať na mieste bez ďalšieho	<i>Rosalia alpina*, Lucanus cervus, Rhysodes sulcatus, Cucujus cinnaberinus)</i>	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov, úmyselná a náhodná ťažba, spracovanie poťažbových zvyškov mimo obdobia júl-august	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

	spracovania hrubé drevo, ležaninu, hrubšiu haluzinu a pot'ažbové zvyšky, ktoré ostali nespracované v danom období						
1.2.1.9.	Znižovanie zastúpenia stanovištné nepôvodných druhov drevín so zohľadnením požiadaviek hniezdiacich druhov vtákov, resp. postupná úprava drevinovej skladby lesných ekosystémov: Smrečiny, smrekovce, boriny, breziny, jelšiny, porasty duba červeného, duglasky, agátu	všetky lesné biotopy/hniezdiacie druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany	Zníženie plošnej výmery zastúpenia stanovištné nepôvodných druhov drevín v území NP	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.3.1.10.	Zachovanie genetických zdrojov pôvodných druhov drevín - brest horský, jedľa biela, lipa malolistá, lipa veľkolistá, jarabina vtáčia, javor horský, javor mliečny, jaseň horský, čerešňa vtáčia,	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Sk2	Zachovaný počet jedincov pôvodného gemofondu (min. 30 tis. ks-60 tis m3)	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.3.1.11.	Revitalizácia nadmerne devastovaných a nevyužívaných lesných ciest - protierózne zabezpečenie a zabránenie akumulácii vody na ich povrchu a vytváraní ekologických pascí pre obojživelníky	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1 /druhy obojživelníkov, ktoré sú predmetom ochrany	Počet projektov revitalizácie lesných ciest, počet km asanovaných alebo protierózne zabezpečených lesných ciest podľa kategórií	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
1.2.1.12.	Ponechať brehovú porasty vodných tokov, min. 20 m od brehovej čiary po oboch stranách vodného toku bez zásahu.	<i>Carabus variolosus</i> , <i>Netopiere a ďatle</i>	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2
Operatívny cieľ 1.3: Zlepšenie stavu/odolnosti lesných ekosystémov postupmi prírody blízkeho lesného hospodárstva (zóna C)							

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

<p>Realizáciou opatrení sa má dosiahnuť rôznorodá priestorová a veková štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo bukové lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové lesy, Ls5.3 (9140) Javorovo-bukové horské lesy, Ls4 (9180*) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls 2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Sk2 (8220) Silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou, Sk8 (8310) Nesprístupnené jaskynné útvary, Br2 (3220) Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov a Br6 (6430) Brehové porasty deväťsilov, s minimálnym výskytom nepôvodných druhov pri uplatňovaní princípov prírody blízkeho obhospodarovania lesa.</p> <p>Opatrenia zabezpečia zlepšenie alebo zachovanie priaznivého stavu druhov viazaných na tieto biotopy: vrchovka alpínska (<i>Tozzia carpatica</i>), bystruška potočná (<i>Carabus variolosus</i>), fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>)*, spriadač kostihojový (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>), bystruška Zawadského (<i>Carabus zawadzki</i>), roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>), drevník ryhovaný (<i>Rhysodes sulcatus</i>), plocháč červený (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), korýtko riečne (<i>Unio crassus</i>), medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), všetky druhy živočíchov zo skupín: netopiere, cicavce, obojživelníky, plazy a hniezdiace druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany NP Poloniny.</p>							
Opatrenie 1.3.1.		<p>Lesohospodárske opatrenia vedúce k zlepšeniu stavu lesných biotopov Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1, k udržaniu a zlepšeniu stavu dravcov, sov, dutinových hniezdičov, bociana čierneho, netopierov a druhov bezstavovcov viazaných na lesné ekosystémy v zóne C v EFP 3</p> <p>Merateľný indikátor plnenia: zlepšujúci sa stav lesných biotopov (priblíženie sa k stavu prirodzených alebo prírodných lesov), vekovo a priestorovo rôznorodé porasty, zachovanie/ zlepšenie hniezdných, rozmnožovacích a potravných možností pre druhy.</p>					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.3.1.1.	Prírode blízke obhospodarovanie lesa v zmysle § 18 ods. 4 zákona č. 326/2005 Z.z. o lesoch zamerané na zlepšenie drevinového zloženia a štruktúry lesných biotopov; iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach (LOU)	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1 / <i>Rosalia alpina</i> *, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Carabus zawadzki</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , vyskytujúce sa dravce, sovy, spevavce, netopiere, cicavce, obojživelníky a plazy	Zlepšený stav biotopov, zmena kategórie lesa na LOU	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

1.3.1.2.	Znižovanie zastúpenia stanovištné nepôvodných druhov drevín so zohľadnením požiadaviek hniezdiacich druhov vtákov, resp. postupná úprava drevinovej skladby lesných ekosystémov: Smrečiny, smrekovce, boriny, breziny, jelšiny, porasty duba červeného, duglasky, agátu	všetky lesné biotopy/hniezdiacie druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany	Zníženie plošnej výmery zastúpenia stanovištné nepôvodných druhov drevín v území NP	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.3.	Zachovanie genetických zdrojov pôvodných druhov drevín - brest horský, jedľa biela, lipa malolistá, lipa veľkolistá, jarabina vtáčia, javor horský, javor mliečny, jaseň horský, čerešňa vtáčia,	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Sk2	Zachovaný počet jedincov pôvodného gemofondu (min. 30 tis. ks-60 tis m3)	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.4.	Revitalizácia nadmerne devastovaných a nevyužívaných lesných ciest - protierózne zabezpečenie a zabránenie akumulácii vody na ich povrchu a vytváraniu ekologických pascí pre obojživelníky, vytvorenie návrhu plánu lesnej dopravnej siete (LDS)	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1 /druhy obojživelníkov, ktoré sú predmetom ochrany	Počet projektov revitalizácie lesných ciest, počet km asanovaných alebo protierózne zabezpečených lesných ciest podľa kategórií, plán LDS	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.5.	V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať prípravné dreviny – ako jarabiny, vrb, osiky, brezy, pokiaľ ich zastúpenie nepresiahne 20 %	Dutinové hniezdiče a jariabok hôrny	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany NP	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.6.	V rámci obhospodarovania ponechávať stromy na dožitie a suché, odumierajúce alebo odumreté stojace alebo ležaté drevo v porastoch. Ponechanie hrubého mŕtveho dreva s	Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls 2.1 / <i>Rosalia alpina</i> *, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Carabus zawadzki</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> ,	objem mŕtveho dreva/ha	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

	minimálnym priemerom 20 cm na tenšom konci v objeme najmenej 20 m ³ na 1 ha;	<i>Cucujus cinnaberinus, dravce, sovy, dutinové hniezdiče, bocian čierny</i>					
1.3.1.7.	Ponechanie dutinových stromov (ekonomicky nezaujímavých) v poraste, vrátane zlomených zvyškov kmeňov pri obnovnej, prípadne výchovnej ťažbe.	Dravce, sovy, dutinové hniezdiče, netopiere, <i>Rosalia alpina</i>	zvýšenie počtu hniezdných lokalít, počet porastov s vykonaným monitoringom hniezdisk Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.8.	Ponechanie porastov, ktoré predstavujú hniezdy biotop dravcov, sov, dutinových hniezdičov alebo bociana čierneho bez zásahu vrátane náhodnej ťažby	Dravce, sovy, dutinové hniezdiče a bocian čierny	Stabilné hniezdenie na hniezdných lokalitách, počet porastov s vykonaným monitoringom hniezdisk, zachovaný počet hniezdisk	2023 – 2032	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.9.	V porastoch s vekom do 50 rokov, kde úmyselná alebo náhodná ťažba je plánovaná, resp. vykonávaná v hniezdnom období, t.j. od 01. marca do 31. júla vykonať monitoring zameraný na výskyt chránených druhov	<i>Dutinové hniezdiče, dravce, sovy, bocian čierny</i> <i>Lesné druhy netopierov</i> <i>Obojživelníky</i>	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov, veľkosť monitorovanej plochy	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3
1.3.1.10.	V porastoch s vekom nad 50 rokov, kde úmyselná alebo náhodná ťažba je plánovaná, resp. vykonávaná v hniezdnom období, t.j. od 01. marca do 31. augusta vykonať monitoring zameraný na výskyt chránených druhov	<i>Dutinové hniezdiče, dravce, sovy, bocian čierny</i> <i>Lesné druhy netopierov</i> <i>Obojživelníky</i>	Zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu druhov, veľkosť monitorovanej plochy	2023 – 2032	Správa NP Poloniny		3

Dlhodobý cieľ 2: APLIKOVANIE ZÁSAD UDRŽATEĽNOSTI CESTOVNÉHO RUCHU POSTAVENÉHO NAJMÄ NA REKREÁCIU PRI POZNÁVANÍ PRÍRODY A KRAJINY A VZDELÁVACEJ PONUKE PRE NÁVŠTEVNÍKA							
<p><i>Operatívny cieľ 2.1:</i> Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.</p> <p>Výsledkom opatrení je realizácia návštevníckeho centra, zvýšenie počtu turistických infraštruktúr, starostlivosť o turistickú infraštruktúru, zlepšenie ponuky služieb a uplatnenie zásad udržateľného cestovného ruchu .</p>							
Opatrenie	Príprava a realizácia návštevníckeho centra a zlepšenie informovanosti návštevníkov územia						
2.1.1	Merateľný indikátor plnenia: počet funkčných centier pre návštevníkov a počet km/plocha udržiavanej turistických infraštruktúr						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.1.1.1.	Príprava projektovej dokumentácie a výstavba nového návštevníckeho centra		Projektová dokumentácia, architektonický návrh, vznik návštevníckeho centra	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	OP
2.1.1.2.	Rekonštrukcia existujúceho informačného centra v Novej Sedlici a zlepšenie energetickej hospodárnosti budovy		Rekonštrukcia existujúceho informačného centra	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	OP
Opatrenie	Zlepšenie ponuky služieb návštevníkom národného parku a verejnosti						
2.1.2	Merateľný indikátor plnenia: počet km turistických infraštruktúr						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

2.1.2.1.	Starostlivosť o turistickú infraštruktúru a vyhradené miesta pre verejnosť na štátnych pozemkoch, vrátane zabezpečenia priechodnosti, bezpečnosti a obnovy značenia všetkých druhov trás (pre peších, cyklotrás, pre hipoturizmus, a iné)		Počet km/plocha udržiavanej turistickej infraštruktúry/počet opravených panelov, premostení, studničiek, útlní a iných prvkov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1-9
2.1.2.2.	Vznik nových atrakcií mäkkého turizmu a prvkov turistickej infraštruktúry na štátnych pozemkoch		počet nových turistických atrakcií/počet km nových trás/počet všetkých druhov edukačných, informačných a iných prvkov (panely, lavičky, útlne, atď.)	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1-9
2.1.1.3.	Rekonštrukcia terénnej stanice Ruské a areálu pri objekte		Rekonštrukcia terénnej stanice	2023 – 2026	Správa NP Poloniny	Plán obnovy a odolnosti	9
2.1.1.4.	Rekonštrukcia terénnej stanice Osadné a vznik nových ubytovacích kapacít pre verejnosť		Projektová dokumentácia, architektonický návrh, realizácia rekonštrukcie	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	MIRRI, Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.2.5.	Výroba informačných a propagačných materiálov pre širokú verejnosť(letáky, brožúry, mapy, a pod.), výchovno-vzdelávacích materiálov pre školské zariadenia(methodické publikácie, pracovné listy, pracovné zošity), prezentačných výrobkov(magnetky, záložky, tašky, puzzle a pod.), výroba audiovizuálnych výstupov (klipov a krátkych		Počet materiálov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1-9

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

	dokumentov na prezentačné a edukačné účely)						
Opatrenie	Manažment návštevníkov územia Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma						
2.1.3	Merateľný indikátor plnenia: Monitoring návštevnosti, poznanie limitov územia a jeho využitia, usmernenie a rozptýlenie návštevnosti územia, zníženie negatívnych vplyvov turizmu na územie.						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.1.3.1.	Inštalácia automatických sčítačov cyklistov a peších turistov a získanie relevantných údajov pre zabezpečenie efektívneho a trvalo udržateľného cestovného ruchu v území		Počet inštalovaných sčítačov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1-9
2.1.3.2.	Vybudovanie záchytných parkovísk a sanitárnych zariadení		Počet záchytných parkovísk a sanitárnych zariadení	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	OP
<p>Operatívny cieľ 2.2: Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.</p> <p>Realizáciou opatrení tohto cieľa sa vytvorí ponuka produktov trvalo udržateľného cestovného ruchu na území národného parku a jeho ochranného pásma a zabezpečí sa jednotná elektronická platforma pre distribúciu.</p>							
Opatrenie	Definovanie produktov ekoturizmu a ich postupné zavádzanie						
2.2.1.	Merateľný indikátor plnenia: vytvorená a realizovaná stratégia rozvoja						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.2.1.1.	Spracovanie stratégie rozvoja ekoturizmu a jednotnej destinačnej značky národného parku a jej realizácia		Štúdia/manuál/realizácia/zavedenie jednotnej destinačnej značky územia	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Opatrenie 2.2.2.	Elektronická distribúcia ponuky prírodných a kultúrnych hodnôt						
	Merateľný indikátor plnenia: funkčná elektronická platforma distribúcie ponuky produktov a služieb						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.2.2.1.	Vytvorenie elektronickej distribúcie ponuky		Elektronická platforma	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Opatrenie 2.2.3.	Marketingové aktivity na podporu ekoturizmu s jednotnou destinačnou značkou						
	Merateľný indikátor plnenia: jednotná správa ponuky						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.2.3.1.	Integrovanie marketingovej komunikácie ekoturizmu		Jednotná správa ponuky	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Dlhodobý cieľ 3:

ZVYŠOVANIE ÚROVNE POZNANIA PREDMETOV OCHRANY A FAKTOROV OVPLYVŇUJÚCICH ICH STAV

Operatívny cieľ 3.1: Zlepšenie poznania významných a osobitne chránených častí prírody a krajiny v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme.

Realizáciou opatrení sa získajú aktuálne údaje o výskyte a stave poznania predmetov ochrany chráneného územia, pripraví sa plán výskumov, spôsob cieleného trvaloudržateľného monitoringu, zistia sa nové poznatky o výskyte druhov/biotopov a doplnia sa neznáme údaje z doteraz realizovaných inventarizačných výskumov.

Opatrenie 3.1.1	Analýza doteraz realizovaných výskumov a realizácia nových (botanické, fytoecologické, zoologické, lesnícke, geologické a iné.)						
	Merateľný indikátor plnenia: údaje o stave poznania predmetov ochrany, príprave rozmiestnenia TML (TMP), počet pripravených metodík, nové údaje o výskyte a stave predmetov ochrany.						

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.1.1.1	Spracovanie chronologickej databázy výskumov na území NP a OP NP, na základe chýbajúcich dát stanovenie potrieb výskumu	všetky predmety ochrany	Počet správ z výskumov/ publikácií/ záznamov z KIMSu a iných databáz/plán výskumu	2023 – 2032 (každoročne)	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.1.1.2.	Príprava nových metodík monitoringu (zberu, spracovania a vyhodnotenia získaných údajov), lokalizácia nových trvalých monitorovacích lokalít/plôch (TML/TMP) a ich fixácia v území	všetky predmety ochrany	Počet navrhnutých metodík/popis a počet jednotlivých TML(TMP) pre jednotlivé druhy/biotopy	2023 – 2032 (každoročne)	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.1.1.3.	Realizácia výskumov na území NP a jeho ochranného pásma	všetky predmety ochrany	Správy z výskumov/záznamy v KIMS	2023 – 2032 (podľa potreby)	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
<p>Operatívny cieľ 3.2: Zlepšenie stavu predmetov ochrany a poznania faktorov ovplyvňujúcich ich stav v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme.</p> <p>Realizáciou opatrení sa získajú aktuálne údaje o stave predmetov ochrany chráneného územia vo vzťahu k podmienkam prostredia, ktoré ich ovplyvňujú a navrhnu sa ďalšie aktuálne ciele a opatrenia pre udržanie stavu predmetov ochrany alebo jeho zlepšenie.</p>							
Opatrenie	Pravidelný monitoring druhov a biotopov						
3.2.1	Merateľný indikátor plnenia: údaje o stave druhov a biotopov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

3.2.1.1	Pravidelný monitoring nelesných biotopov európskeho a národného významu na trvalých monitorovacích lokalitách NP Poloniny pre jednotlivé zóny, syntéza výstupov z monitoringu po 5 rokoch a vyhodnotenie faktorov, ktoré majú vplyv na stav biotopov	všetky nelesné biotopy vedené ako predmety ochrany	Správy z monitoringov, záznamy v KIMS/ analýza stavu predmetov ochrany a návrh opatrení	2023 – 2032 (každoročne), syntéza výstupov po 5 rokoch	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.2.1.2	Pravidelný monitoring lesných biotopov európskeho a národného významu na trvalých monitorovacích lokalitách zóny, syntéza výstupov z monitoringu po 5 rokoch a vyhodnotenie faktorov, ktoré majú vplyv na stav biotopov	všetky lesné biotopy vedené ako predmety ochrany	Správy z monitoringov, záznamy v KIMS/ analýza stavu predmetov ochrany a návrh opatrení	2023 – 2032 (každoročne), syntéza výstupov po 5 rokoch	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.2.1.3	Pravidelný monitoring rastlín európskeho a národného významu na trvalých monitorovacích lokalitách zóny, syntéza výstupov z monitoringu po 5 rokoch a vyhodnotenie faktorov, ktoré majú vplyv na stav druhov a biotopov druhov	všetky rastlinné predmety ochrany	Správy z monitoringov, záznamy v KIMS/ analýza stavu predmetov ochrany a návrh opatrení	2023 – 2032 (každoročne), syntéza výstupov po 5 rokoch	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.2.1.4	Pravidelný monitoring živočíchov európskeho a národného významu na trvalých monitorovacích lokalitách zóny, syntéza výstupov z monitoringu po 5 rokoch a vyhodnotenie faktorov, ktoré majú vplyv na stav druhov a biotopov druhov	všetky živočíšne predmety ochrany	Správy z monitoringov, záznamy v KIMS/ analýza stavu predmetov ochrany a návrh opatrení	2023 – 2032 (každoročne), syntéza výstupov po 5 rokoch	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

3.2.1.5	Mapovanie a monitoring výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov zóny a syntéza výstupov z monitoringu po 5 rokoch a vyhodnotenie účinnosti opatrení	Invázne druhy rastlín a živočíchov	Evidencia výskytu nepôvodných druhov/ návrh opatrení na elimináciu	2023 – 2032 (každoročne), syntéza výstupov po 5 rokoch	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
Opatrenie	Vyhodnotenie stavu predmetov ochrany vo vzťahu k vykonaným opatreniam						
3.2.2.	Merateľný indikátor plnenia: údaje potrebné pre vyhodnotenie účinnosti opatrení Programu starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023-2032 a stanovenie opatrení pre Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2033-2042, počet odborných publikácií súvisiacich s predmetom ochrany v území.						
3.2.2.1.	Vyhodnotenie stavu jednotlivých EFP/zón	všetky predmety ochrany	Návrh ďalšieho riešenia	2023 – 2032 (po 10 rokoch)	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.2.2.2.	Návrh manažmentu pre jednotlivé EFP/zóny v návaznosti na stav poznania po 10 rokoch monitoringu	všetky predmety ochrany	Návrh ďalšieho riešenia	2023 – 2032 (po 10 rokoch)	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
3.2.2.3.	Spracovanie odborných výstupov o úrovni poznania a faktoroch ovplyvňujúcich stav predmetov ochrany	všetky predmety ochrany	Odborné publikácie	2023 – 2032 (odpočet každoročne)	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky

Dlhodobý cieľ 4:

ZACHOVANIE ALEBO ZLEPŠOVANIE STAVU NELESNÝCH BIOTOPOV A DRUHOV

Operatívny cieľ 4.1: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere.

Realizáciou opatrení cieľa sa má dosiahnuť zlepšenie alebo zachovanie priaznivého stavu nelesných biotopov trvalých trávnych porastov a druhy rastlín a živočíchov na ne viazané: Tr 8 (6230*) Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Lk 1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk 2 (6520) Horské kosné lúky, Lk 4 (6410) Bezkolencové lúky, Ra 3 (7140) Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ra 6 (7230) Slatiny s vysokým obsahom báz, Lk 3 Mezofilné pasienky a spásané lúky, zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), bahnička kranská (*Eleocharis carniolica*), motýle rodu *Maculinea*, kobylka Štysova (*Isophya stysi*), spriadač kostihojový (*Callimorpha quadripunctaria*)*.

Opatrenie	Pravidelná starostlivosť o lúčne a travinno-bylinné biotopy a druhy na ne viazané						
4.1.1	Merateľný indikátor plnenia: nezmenšujúca sa výmera lúčnych a travinno-bylinných biotopov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.1.1.1.	výrub sukcesných drevín v jesenných/zimných mesiacoch raz za 3 roky, a v ďalšom roku odstraňovanie výmladkov, kosenie v júni–júli 1-krát/rok až 2 roky s odstránením biomasy; ručnou kosačkou/krovinorezom, kosenie trstiny a bezkolenca, mulčovanie max. 1-krát za 5 rokov ako obnovný manažment, odstraňovanie zvyškov pníkov, ponechanie 20 m lesa v okolí slatín bez výrubu, , vytvárať priaznivý vodný režim prostredníctvom objektov na zadržiavanie vody.	Ra3, Ra6	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov	2023 – 2032 (podľa potreby)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	7
4.1.1.2.	výrub sukcesných drevín, kosenie biotopu v júni–	Tr8, <i>Campanula serrata</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa	2023 – 2032 (podľa potreby)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet,	5

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

	auguste 1-krát za rok až 1-krát za 2 roky ručnou motorovou kosačkou alebo krovínorezom, s odvozom vyhrabanej biomasy, ideálny manažment predstavuje pasenie limitovaných stád (ideálne oviec) na zvrátenie straty v diverzite spoločenstva		stav nelesných biotopov			vlastné zdroje	
4.1.1.3.	Pravidelné mechanizované každoročné kosenie a odstraňovanie biomasy	Lk1, <i>Isophya stysi</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov	2023 – 2032 (každoročne)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	5, OP
4.1.1.4.	Mechanizované kosenie 1-2-krát ročne s následným prihnojením raz za 3 – 10 rokov, vhodná je aj kombinácia kosenia a pasenia, kosenie ideálne mozaikovité s rôznou frekvenciou do roka s ponechaním min. 20 % nepokosenej časti každej lokality a s dôsledným odstránením biomasy z lokalít, vylúčiť mulčovanie ako udržiavací manažment z poľnohospodárskej praxe, žiaduce brániť, vyhrabávať starinu a mozaikovite narúšať trávny drn na botanicky menej zaujímavých lokalitách.	Lk2	pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie	2023 – 2032 (každoročne)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	5
4.1.1.5.	Odstraňovanie náletových drevín v jeseni/zime, kosenie raz ročne od júla do polovice augusta, odstrániť biomasu, ľahšou mechanizáciou, aby nedochádzalo k utláčaniu podkladu, veľmi extenzívne pasenie v neskorom lete, t.j.	Lk4	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov	2023 – 2032 (každoročne)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	5

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

	od 2.pol. augusta do konca októbra, s rovnomerným rozmiestnením zvierat, nevhodné košarovanie nevhodné prihnojovanie, vhodné mozaikovitité kosenie z dôvodu pre druhy tu žijúce, t.j. pri prvej kosbe sa pokosí cca 70 % plochy, zvyšok sa dokosí koncom leta, mulčovanie max. 1-krát za 5 rokov						
4.1.1.6.	Odstraňovanie náletových drevín v jeseni/zime. Vhodné kosenie aj pasenie, prípadne ich kombinácia, kosenie 1 krát ročne od júna do pol. augusta s odvozom biomasy, možné aj dopásanie lokalít po prvej kosbe, s rovnomerným rozmiestnením zvierat, extenzívna pastva oviec, kôz, na miernejších svahoch aj dobytká, v zaťažení 0,3 – 0,6 VDJ/ha v termíne od apríla do júna, vhodný posun pastvy na jeseň v prípade lokalít s výskytom orchideí alebo bezstavovcov. Pastva rovnomerne rozložená, neodporúčané košarovanie	Tr1	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov	2023 – 2032 (každoročne)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
4.1.1.7.	Kosenie podľa dokumentov Program záchranu motýľov rodu <i>Maculinea</i> a Zásady manažmentu lokalít s výskytom modráčikov z rodu <i>Maculinea</i>	<i>Maculinea alcon</i> , <i>Maculinea arion</i> , <i>Maculinea rebeli</i> , <i>Maculinea teleiuis</i> , <i>Gentiana pneumonanthe</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav druhov a ich biotopov	2023 – 2032 (podľa potreby)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	6

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

4.1.1.8.	Zabrániť zmene vodného režimu, odvodneniu lokality, kosenie na jeseň (september – október) raz za 2 až 3 roky ľahkou mechanizáciou s odstránením biomasy, odstránenie sukcesných drevín v jeseni/zime	<i>Eleocharis carniolica</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav druhou a jeho biotopu	2023 – 2032 (podľa potreby)	Vlastník, užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	5
Opatrenie 4.1.2.	Ochranné opatrenia zamerané na likvidáciu invázných a invázne sa správajúcich druhov rastlín						
	Merateľný indikátor plnenia: výmera zachovaného alebo zlepšujúceho sa stavu biotopov a biotopov druhov rastlín						
	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.1.2.1	Likvidácia invázne sa správajúcich druhov drevín (<i>Robinia pseudoaccacia</i> , <i>Acer negundo</i>) injektážou s použitím schválených a registrovaných chemických látok	všetky dotknuté biotopy	Zrealizované ochranné opatrenia, invázne druhy sa nerozširujú a dochádza k ich postupnej až úplnej likvidácii	2023 – 2032 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	5, 6, 7, 8, 9 a OP
4.1.2.2	Likvidácia invázných rastlín, ktoré sa nachádzajú v území NP a jeho OP vytrhávaním a/alebo kosením pred kvitnutím (<i>Ambrosia artemisiifolia</i> , <i>Fallopia sp.</i> , <i>Solidago canadensis</i> , <i>Solidago gigantea</i> , <i>Impatiens glandulifera</i> , <i>Heracleum mantegazzianum</i>)	všetky dotknuté biotopy	Zrealizované ochranné opatrenia, invázne druhy sa nerozširujú a dochádza k ich postupnej až úplnej likvidácii	2023 – 2032 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	5, 6, 7, 8, 9 a OP
Operatívny cieľ 4.2: Zachovanie ostatných nelesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere. Realizáciou opatrení sa má dosiahnuť zlepšenie alebo zachovanie priaznivého stavu nelesných biotopov Br6 (6240) Brehové porasty deväťsilov, Pr3 (*7220) Penovcové prameniská, Sk2 (8220) Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk8 (8310)							

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Nesprístupnené jaskynné útvary, Pr 1 Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách a druhy rastlín a živočíchov na ne viazané, ktoré sú predmetom ochrany NP a jeho ochranného pásma.							
Opatrenie 4.2.1	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu alebo zachovaniu stavu ostatných nelesných biotopov a starostlivosť o druhy na ne viazané						
	Merateľný indikátor plnenia: nezmenšujúca sa výmera ostatných nelesných biotopov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.2.1.1	Realizácia manažmentových opatrení na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – napr. zarastaním sukcesnými drevinami, alebo vplyvom iných negatívnych javov	Br6, Pr3, Sk2, Sk8, Pr1 a druhy na ne viazané	Zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných krovinových biotopov; v biotope sa nenachádzajú dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	2023 – 2032 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3, 5 a OP
4.2.1.2	Výrub sukcesných drevín na častiach ostatných nelesných biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu a pravidelné kosenie ostatných nelesných biotopov ručne alebo ľahkými mechanizmami 1 až 2 krát za rok s následným odstránením biomasy, manažment lokalít s výskytom na ne viazaných chránených druhov rastlín a živočíchov podľa priority ochrany na danej lokalite a potrieb daných druhov	druhy rastlín a živočíchov na viazané na nelesné biotopy, ktoré sú predmetom ochrany NP a jeho ochranného pásma.	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav druhou a jeho biotopu	2023 – 2032 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	4, 5, 7 a OP

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

4.2.1.3	Režim bez vykonávania činností meniacich priaznivý stav skalných, sutinových a jaskynných biotopov.	Sk2, Sk8 všetky druhy netopierov	Nesúhlasné stanoviská k vykonávaniu činností meniacich priaznivý stav skalných, sutinových a jaskynných biotopov.	2023 – 2032 (podľa potreby)	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2,3
<p>Operatívny cieľ 4.3: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke. Realizáciu opatrení sa majú zachovať brehové porasty pozdĺž vodných tokov, ktoré tvoria biotop európskeho významu Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Ls 1.4 (91E0*) Horské jelšové lužné lesy, Br 2 (3220) Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov, Br 4 (3240) Horské vodné toky a ich drevinová vegetácia s vrbou sivou (<i>Salix eleagnos</i>) a druhy rastlín a živočíchov na ne viazané, ktoré sú predmetom ochrany NP a jeho ochranného pásma.</p>							
Opatrenie	Zachovanie prirodzeného charakteru vodných tokov						
4.3.1.	Merateľný indikátor plnenia: dĺžka zachovaných vodných tokov, bez zásahov, so zachovanými brehovými porastmi, podmienky pre druhy živočíchov viazané na vodné toky						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.3.1.1.	Pri obhospodarovaní v lesných porastoch zamedziť zasahovaniu (napr. približovanie dreva, vchádzanie technikou) do dotknutých vodných tokov a ich okolia	<i>Ls1.3, ls1.4, Br2, Br4, Lutra lutra, Carabus variolosus, Unio crassus, Salamandra salamandra, Tozzia carpathica</i>	Korytá tokov a predmetné biotopy sa mechanicky nenarušujú (prechádzaním mechanizmov alebo pri prípadnom vyťahovaní dreva); udržaný alebo zlepšený stav biotopu	2023 – 2032	Užívateľ, správca, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	2, 3, 8

Dlhodobý cieľ 5:

ZACHOVANIE KRAJINNÉHO RÁZU ÚZEMIA A JEHO ESTETICKEJ A PRÍRODNEJ HODNOTY

Operatívny cieľ 5.1: Zamedzenie urbanizovania územia NP Poloniny, zachovanie špecifického a charakteristického krajinného rázu poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku.

Krajinný ráz je typický prítomnosťou (polo)prírodných lúk a pasienkov so solitérnymi drevinami (najmä starými stromami), starých ovocných záhrad, existujúcich polí, nelesnej drevinovej vegetácie (remízok, zárastov krovín či fragmentov „sukcesných“ lesných porastov), pramenísk a iných mokradí a zachovanie abiotických javov a foriem reliéfu.

Opatrenia by mali viesť k zachovaniu súčasnej zástavby obcí na území národného parku, bez prvkov modernej architektúry a veľkých rekreačných centier v chránenom území, ako aj k zvýšenej podpore tradičného obhospodarovania lúk a pasienkov.

Opatrenie	Regulácia a usmernenie stavebnej činnosti						
5.1.1	Merateľný indikátor plnenia: zachovaný súčasný rozsah urbanizovania územia						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.1.1	Umiestňovanie nových stavieb v území národného parku povoliť len na pozemky (miesta), s existujúcimi základmi alebo pozostatkami po starých stavbách.		Zachovaný súčasný rozsah (z obdobia do r. 2022) urbanizovania územia (zachované množstvo stavieb, vrátane stavieb na miestach bývalých stavieb) a zachovaný stav biotopov na existujúcej výmere	2023 – 2032	Užívateľ		9
5.1.1.2	Pri tvorbe územnoplánovacej dokumentácie prihliadať na záujmy ochrany prírody		Stanoviská Správy NP Poloniny k územnoplánovacím dokumentáciám, účasť na verejných prerokovaniach k územným plánom (samospráva, obce)	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Správa NP Poloniny	všetky

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

5.1.1.3	Preferencia tzv. mäkkého turizmu, nie výstavba rozsiahlych areálov		Turistické využívanie územia vhodné pre dané prírodné prostredie, zachovávajúce charakter krajiny	2023 – 2032	Užívateľ, Správa NP Poloniny	Užívatelia, vlastníci, Správa NP Poloniny	všetky
Opatrenie	Uplatňovanie technických požiadaviek na zachovanie miestnej pôvodnej architektúry						
5.1.2	Merateľný indikátor plnenia: zachovanie pôvodného architektonického štýlu objektov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.2.1	Pri rekonštrukcii stavieb, príp. pri výstavbe nových objektov zabezpečiť zachovanie tradičnej architektúry daného územia; použiť tradičné prírodné materiály		V rámci stanovísk Správy NP Poloniny k stavebnej činnosti sú uvedené podmienky, dodržaním ktorých je zachovanie pôvodnej architektúry dotknutých stavieb. Vzhľad rekonštruovaných objektov / nových stavieb zodpovedá pôvodnej architektúre územia; použité sú tradičné prírodné materiály – drevo a kameň	2023 – 2032	Vlastník		9
Opatrenie	Podpora individuálneho hospodárenia na pozemkoch v súkromnom vlastníctve, chov tradičných plemien druhov hospodárskych zvierat						
5.1.3	Merateľný indikátor plnenia: Zachovanie individuálneho hospodárenia na pozemkoch v súkromnom vlastníctve, zachovanie tradičných plemien druhov hospodárskych zvierat, udržiavanie pasienkovej krajiny v okolí sídiel						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.3.1	Hospodárenie v rámci súkromných pozemkov s ornou pôdou a trvalými		Obhospodarovanie krajiny súkromnými osobami, miestnymi obyvateľmi	2023 – 2032	Vlastníci, užívatelia	Zdroje EÚ, štátny rozpočet,	5,6,9, OP

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

	trávnymi porastami využívanými na kosenie a sušenie sena a pasenie hospodárskych zvierat					vlastné zdroje prijímateľa	
5.1.3.2	Podpora chovov predovšetkým tradičných plemien oviec, kôz a hovädzieho dobytká		Pretrvávajúci chov pôvodných druhov hospodárskych zvierat	2023 – 2032	Vlastníci, užívatelia		5, OP
Opatrenie	Opatrenia vedúce k podpore a k zachovaniu starých odrôd ovocných vysokokmenných stromov rastúcich a pestovaných v území						
5.1.4	Merateľný indikátor plnenia: zachované pestovanie (lokálnych) starých odrôd ovocných stromov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.4.1	Zmapovanie (so zameraním) a dokumentácia existujúcich starých ovocných stromov		Staré ovocné stromy sú zmapované; súčasťou ich evidencie a dokumentácie je aj ich zameranie GPS prístrojom a urobená je fotodokumentácia plodov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny, prípadne externý odborník zaoberajúci sa pomológiou	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5,6,9, OP
5.1.4.2	Rokovanie s odborníkmi zaoberajúcimi sa pomológiou o spolupráci pri determinovaní odrôd ovocných stromov, rastúcich v území		Zrealizované rokovanie s odborníkmi na pomológiu (napr. aj v rámci Fakulty ekológie TU vo Zvolene) a je dohodnutá spolupráca	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.1.4.3	Determinácia jednotlivých odrôd zmapovaných ovocných stromov pomológom; Určenie najohrozenejších a najcennejších lokálne (či regionálne) pestovaných odrôd – v rámci zmapovaných ovocných stromov, príp. aj nových odrôd (miestnych semenáčov), ktoré je potrebné zachrániť a pestovať		Predmetné jedince sú pomologicky determinované; sú určené najcennejšie odrody, ktoré je potrebné v území zachrániť a ďalej pestovať	2023 – 2032	Správa NP Poloniny + zodpovedný pomológ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

5.1.4.4	Výsadba vysokokmenných stromov (podpníkov) na vytypovaných miestach (v rámci existujúcich výsadiieb alebo na nových miestach*) a štepenie** zistených najohrozenejších / najcennejších odrôd do pripravených podpníkov. Poznámky: *v súlade s ochranou dotknutých biotopov **realizovať 2 r. po výsadbe podpníkov		výsadba vysokokmenných podpníkov (výmera)	2023 – 2032	Užívateľ + Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4, 5 OP NP
5.1.4.5	Realizácia individuálnej ochrany vysadených stromov (s kolíkom a oplôtkom)	-	ochrana vysadených ovocných stromov pred zverou;	2020 – 2049 (podľa výsadby)	Užívateľ + Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4, 5 OP NP
Opatrenie	Manažmentové opatrenia vedúce k udržaniu a zlepšeniu stavu vybraných abiotických javov						
5.1.5	Merateľný indikátor plnenia: zachovaný stav vybraných abiotických javov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.5.1	Starostlivosť o geologické lokality a abiotické javy a ich sprístupnenie verejnosti	Penovcové prameniská, vodopády, Geologická náučná lokalita Dara	Údržba geologickej lokality/novovytvorená ponuka pre geoturizmus	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	1,3,8,9, OP
<i>Operatívny cieľ 5.2:</i> Posudzovanie dopadu investičných a rozvojových aktivít na migráciu živočíchov a eliminovanie bariérového efektu existujúcej infraštruktúry.							
Prevenčia, eliminácia, minimalizácia a kompenzácia vplyvov investičných a rozvojových aktivít na migráciu živočíchov.							
Opatrenie	Posudzovanie plánov/projektov a regulácia investičných zámerov v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme						
5.2.1.	Merateľný indikátor plnenia: posudzovanie plánov/projektov v procese SEA, EIA						

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.2.1.1	Pri príprave investičných zámerov neplánovať urbanizáciu (zastavanie) plôch biotopov a druhov európskeho alebo národného významu okrem verejného technického vybavenia územia		Stanoviská Správy NP Poloniny k investičným zámerom	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	vlastné zdroje	všetky
5.2.1.2	Rokovania so zainteresovanými subjektami ohľadne investičných zámerov		Realizovanie rokovaní ku prevencii, eliminácii dopadov investičných zámerov na migráciu živočíchov a určenie podmienok na kompenzáciu vplyvov	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	vlastné zdroje	všetky
Opatrenie 5.2.2	Detailná migračná štúdia živočíchov pre územie NP Poloniny a jeho ochranné pásmo						
	Merateľný indikátor plnenia: strategická migračná štúdia, mapa chránených území, Natura 2000, jadrové oblasti a hlavné migračné koridory cieľových druhov a mapa ich rozšírenia						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.2.2.1	Plán monitoringu migračných koridorov		Monitoring migračných koridorov živočíchov, identifikácia kritických prechodov na existujúcej infraštruktúre (terénny prieskum, fotopasce, zimný monitoring, monitorovanie mortality na cestách, telemetria)	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.2.2.2	Vypracovanie štúdie na základe monitoringu		Spracované dáta z terénneho prieskumu (monitoring, fotopasce, telemetria), mapa	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

			biokoridorov a kritických prechodov na súčasnej infraštruktúre, zapracovanie technických a organizačných opatrení (napr. ekodukty) pre minimalizáciu negatívnych dopadov infraštruktúry na prírodné biotopy a voľne žijúce živočíchy				
5.2.2.3	Finálny dokument – príručka pre kompetentné inštitúcie a zainteresované subjekty		Štúdia poskytuje podrobné informácie o priechodnosti predmetného územia v NP Poloniny a jeho ochrannom pásme pre živočíchy a navrhuje možné riešenia, ktoré majú zabezpečiť jej zachovanie, prípadne viesť k zlepšeniu priechodnosti dopravnej infraštruktúry.	2023 – 2032	Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	

Dlhodobý cieľ 6:

ZLEPŠENIE A ROZŠÍRENIE EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽIEB (ES) ÚZEMIA A ICH OCHRANA

Operatívny cieľ 6.1: Identifikácia ekologických, sociálnych a ekonomických hodnôt územia a následne ich ochrana .

Opatrenia by mali viesť k vytvoreniu katalógu ekosystémových služieb pre územie NP Poloniny a jeho ochranné pásmo.

Opatrenie	Vytvorenie Katalógu ekosystémových služieb pre územie NP Poloniny a jeho ochranné pásmo.						
6.1.1	Merateľný indikátor plnenia: Katalóg ekosystémových služieb pre územie.						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

6.1.1.1	Vytvorenie Katalógu ekosystémových služieb	všetky	Katalóg ekosystémových služieb pre územie	2023 – 2032	Vedecké a odborné inštitúcie, univerzity, SAV, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky
<p>Operatívny cieľ 6.2: Postupné zlepšovanie regulačných / podporných a kultúrnych ES územia so zámerom ich preferencie v budúcom využívaní územia</p> <p>Opatrenia by mali viesť k ochrane vodných zdrojov (zvyšovanie objemu zachytávaných zrážok), ochrane pôdy, zmiernovaniu miestnych klimatických výkyvov a znižovaniu dopadu skleníkových plynov na životné prostredie (ukladanie uhlíka v rámci jeho kolobehu), ochrane prirodzených biotopov a biologickej diverzity (opeľovačov, ochrana „evolučného“ potenciálu – genetickej, druhovej a ekosystémovej diverzity), rekreačnej a ostatných sociálnych funkcií lesov, kultúrneho a duchovného rozmeru lesov, atď.</p>							
Opatrenie	Popis: Opatrenia na zlepšovanie regulačných / podporných a kultúrnych ES územia						
6.2.1.	Merateľný indikátor plnenia: zlepšenie plnenia regulačných / podporných a kultúrnych ES územia						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop/druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
6.2.1.1	Opatrenia na zlepšovanie regulačných / podporných a kultúrnych ES územia: vodozádržné opatrenia v krajine, pôdochranné opatrenia, realizácia ťažbových zásahov v intenzívne navštevovaných lesných porastoch do obdobia mimo hlavnej rekreačnej sezóny, opatrenia na podporu biodiverzity, zvyšovania podielu vyšších vekových tried lesných porastov, atď.	všetky	zlepšenie plnenia regulačných / podporných a kultúrnych ES územia	2023 – 2032	Vlastník, užívateľ, Správa NP Poloniny	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky

4. Financovanie a vyhodnocovanie opatrení

4.1. Odhad finančných prostriedkov potrebných na vykonanie opatrení a zdroje financovania

Tabuľka č. 18 Odhad finančných prostriedkov potrebných na vykonanie opatrení v rokoch 2023 – 2032 (v tisíc EUR)

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Operatívny cieľ 1.1: Zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (A zóna)										
1.1.1.1	39,177	39,177	39,177	39,177	39,177	39,177	39,177	39,177	39,177	39,177
1.1.1.2	35	0	0	0	0	0	0	0	0	50
Operatívny cieľ 1.2: Obnova prirodzených lesných ekosystémov (B zóna)										
1.2.1.1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
1.2.1.2	32,925	32,925	32,925	32,925	32,925	32,925	32,925	32,925	32,925	32,925
1.2.1.3	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
1.2.1.4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1.2.1.5	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
1.2.1.6.	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
1.2.1.7.	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
1.2.1.8.	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
1.2.1.9.	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
1.2.1.10.	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
1.2.1.11.	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
1.2.1.12.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Operatívny cieľ 1.3: Zlepšenie stavu/odolnosti lesných ekosystémov postupmi prírody blízkeho lesného hospodárstva (C zóna)										
1.3.1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.1.2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1.3.1.3	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
1.3.1.4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
1.3.1.5	31.5	31.5	31.5	31.5	31.5	31.5	31.5	31.5	31.5	31.5
1.3.1.6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1.3.1.7.	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1.3.1.8.	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
1.3.1.9.	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
1.3.1.10.	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Operatívny cieľ 2.1: Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.										
2.1.1.1	0	390	0	0	0	0	0	0	0	3 900
2.1.1.2	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.2	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
2.1.1.3	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.4	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.5	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
2.1.3.1	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.3.2	50	50	50	50	50	0	0	0	0	0
Operatívny cieľ 2.2: Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Poloniny										
2.2.1.1	5	0	0	0	0	0	0	5	0	0
2.2.2.1	15	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
2.2.3.1	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Operatívny cieľ 3.1: Zlepšenie poznania významných a osobitne chránených častí prírody a krajiny v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme..										
3.1.1.1	50	50	0	0	0	0	0	0	0	0
3.1.1.2.	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0
3.1.1.3.	40	40	0	0	0	0	0	0	0	0
Operatívny cieľ 3.2: Zlepšenie stavu predmetov ochrany a poznania faktorov ovplyvňujúcich ich stav v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme.										
3.2.1.1	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
3.2.1.2	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
3.2.1.3	220	220	220	220	220	220	220	220	220	300
3.2.1.4	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
3.2.1.5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
3.2.2.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
3.2.2.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
3.2.2.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Operatívny cieľ 4.1: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere										
4.1.1.1	95	95	95	95	95	95	95	95	95	95
4.1.1.2	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
4.1.1.3	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
4.1.1.5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
4.1.1.6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
4.1.1.7	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
4.1.1.8	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
4.1.2.1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
4.1.2.2	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
Operatívny cieľ 4.2: Zachovanie ostatných nelesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere										
4.2.1.1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
4.2.1.2	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35
4.2.1.3	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Operatívny cieľ 4.3: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke										
4.3.1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Operatívny cieľ 5.1: Zamedzenie urbanizovania územia národného parku, zachovanie špecifického a charakteristického krajinného rázu poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku										
5.1.1.1	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25
5.1.1.2	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15
5.1.1.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.2.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.3.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.3.2	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25
5.1.4.1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
5.1.4.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
5.1.4.3	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
5.1.4.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
5.1.4.5.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
5.1.5.1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Operatívny cieľ 5.2: Posudzovanie dopadu investičných a rozvojových aktivít na migráciu živočíchov a eliminovanie bariérového efektu existujúcej infraštruktúry.										
5.2.2.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
5.2.2.2	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25
5.2.2.3.	0	0	0	0	20	0	0	0	0	10
Operatívny cieľ 6.1: Identifikácia ekologických, sociálnych a ekonomických hodnôt územia a následne ich ochrana										
6.1.1.1	0	0	0	0	50	0	0	0	0	0
Operatívny cieľ 6.2: Postupné zlepšovanie regulačných / podporných a kultúrnych ES územia so zámerom ich preferencie v budúcom využívaní územia										
6.2.1.1	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Spolu v tisíc €	181 483	226 145	225 555	225 607	225 675	225 555	225 557	225 560	225 555	229 647
SPOLU v tisíc €	2 216 339									

4.2. Spôsob vyhodnocovania programu starostlivosti

Plnenie aktivít by malo byť kontrolované na úrovni Správy NP Poloniny podľa termínov v harmonograme navrhovaných opatrení (kapitola 3.3.) naplnením výstupu aktivity podľa stanoveného indikátora. Termíny odpočtu budú nastavené logicky v termínoch, kedy je možné kontrolovať výstupy. V tabuľke je vyznačené predpokladané trvanie aktivity znakom x pre príslušný rok, ak je políčko tabuľky červene vyfarbené je v danom roku pri aktivite predpokladaný kontrolovateľný výstup.

Uvádzame tabuľkový prehľad opatrení z kapitoly 3.3, ktorých odpočet sa bude realizovať v 5-ročných intervaloch.

Tabuľka č. 19 Harmonogram realizácie navrhnutých opatrení s vyznačenými termínmi ich odpočtu

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
<u>Operatívny cieľ 1.1: Zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (A zóna)</u>										
1.1.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<u>Operatívny cieľ 1.2: Obnova prirodzených lesných ekosystémov (B zóna)</u>										
1.2.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.6.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.7.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.8.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.9.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.10.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.11.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.12.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<u>Operatívny cieľ 1.3: Zlepšenie stavu/odolnosti lesných ekosystémov postupmi prírode blízkeho lesného hospodárstva (C zóna)</u>										
1.3.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
1.3.1.7.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.3.1.8.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.3.1.9.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.3.1.10.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 2.1: Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu udržateľného cestovného ruchu pre spravovanie Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma.										
2.1.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.1.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.1.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.1.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.1.4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.1.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.3.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.1.3.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 2.2: Vytváranie ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu založenej na spoznávaní prírody a kultúrnych tradícií Národného parku Poloniny										
2.2.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.2.2.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.2.3.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 3.1: Zlepšenie poznania významných a osobitne chránených častí prírody a krajiny v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme..										
3.1.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.1.1.2.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.1.1.3.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 3.2: Zlepšenie stavu predmetov ochrany a poznania faktorov ovplyvňujúcich ich stav v NP Poloniny, ako aj jeho ochrannom pásme.										
3.2.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.1.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.1.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.1.4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.1.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.2.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.2.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.2.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 4.1: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere										
4.1.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
4.1.1.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.8	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.2.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.2.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 4.2: Zachovanie ostatných nelesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere										
4.2.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.2.1.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.2.1.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 4.3: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke										
4.3.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 5.1: Zamedzenie urbanizovania územia národného parku, zachovanie špecifického a charakteristického krajinného rázu poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku										
5.1.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.1.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.1.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.2.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.3.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.3.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.4.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.4.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.4.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.4.4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.4.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.1.5.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 5.2: Posudzovanie dopadu investičných a rozvojových aktivít na migráciu živočíchov a eliminovanie bariérového efektu existujúcej infraštruktúry.										
5.2.2.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.2.2.2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.2.2.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 6.1: Identifikácia ekologických, sociálnych a ekonomických hodnôt územia a následne ich ochrana										
6.1.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Operatívny cieľ 6.2: Postupné zlepšovanie regulačných / podporných a kultúrnych ES územia so zámerom ich preferencie v budúcom využívaní územia										

Program starostlivosti o Národný park Poloniny a jeho ochranné pásmo na roky 2023 - 2032

Opatrenie / €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
6.2.1.1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Výstupom kontroly bude správa o vykonanej kontrole, ktorá bude odoslaná orgánu ochrany prírody, ktorý schvaľuje program starostlivosti o chránené územie s prípadnými návrhmi na modifikáciu programu starostlivosti podľa výsledkov riešených aktivít. Modifikácie budú považované za dodatky programu starostlivosti a po prerokovaní a schválení orgánom ochrany prírody sa stanú integrálnou súčasťou programu starostlivosti.

5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

Atlas krajiny Slovenskej republiky: Landscape atlas of the Slovak republic. 2002. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky.

Bednařík, M., Bouchal, J., Doležel, K. & Sabol, O., 2021: Zpráva o výsledcích realizovaného entomologického průzkumu brouků (*Coleoptera*) v NP Poloniny za roky 2017 – 2021.

Bitušík, P., Novikmec, M. & Terek, J., 1998: Notes to the macrozoobenthos of the Zbojský potok brook and to the zooplankton of the reservoir situated on its course (Slovakia, Eastren Carpathians). In: Midriak, R., (ed.): Protection of the biodiversity in the catchment area of the Zbojský potok (Eastren Carpathians). vedecké štúdie 11/1997/a, Technická univerzita Zvolen.

Bruchánik, R., Krynycký, H. T., Čerňavský, M. V., a kol., 2014: Prírode blízke obhospodarovanie lesa a multifunkčné riadenie lesného hospodárstva v Karpatom regióne na Ukrajine a Slovensku, Príručka, ISBN 978-617-642-173-3 (slov.), 279 s.

Bryja, J., & Kment, P., 2004: Ploštice (*Heteroptera*) Bukovských vrchů (NP Poloniny). True bugs (*Heteroptera*) of the Bukovské Vrchy Hills (National Park Poloniny). *Folia faunistica Slovaca*, **9** (4): 31–36

Bural, M., Terray, J., & Platko, J., 1994: Biologická diverzita travinných porastov Východných Karpát. SAŽP, Správa CHKO a BR Východné Karpaty. Mscr.

Čejka, T., Dvořák, L., Horsák, M., Hrabáková, M., Juříčková, L., & Kořínková, T., 2005: Výsledky malakologického prieskumu Bukovských vrchov v r. 2005. – Malakologický bulletin, 10 Jan., <http://mal-bull.blogspot.com>

Danko, Š., 1995: Drobné cicavce chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty. *Zbor. Východoslov. Múz. Prír. vedy*, **35**: 62 – 75.

Danko, Š., Pjenčák, P., Matis, Š., Kaňuch, P., Ceľuch, M., Krištín, A. & Uhrin, M., 2007: Netopiere lesných biotopov Slovenska. *Vespertilio* 11: ISSN 1213-6123: 25-46.

Matis, Š., Pjenčák, P. & Danko, Š., 2000: Netopiere Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty a Národného parku Poloniny. *Vespertilio* 4: ISBN 80-88850-20-7, 135-144.

David, S., 1995: Inventarizační výskum vážek (*Insecta: Odonata*) horního povodí Cirochy. *Natura Carpatica*, **36**: 85–92.

Danko Š., 2015: Mapovanie drobných zemných cicavcov a netopierov v území európskeho významu SKUEV 0025 Vihorlat, 20 s. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Vihorlat, Michalovce

Danko, Š. & Pčola, Š., 2008, Vtáctvo Vihorlatských vrchov a ich predhorí, Final, Michalovce, 148 s.

Deván, P., 1992: K poznaniu podeniek (*Ephemeroptera*) Východných Karpát. *Ochrana prírody*, **1**: 235–243.

Deván, P., Olšovský T., Bodřová M., & Havranová I., 2008: Program záchrany motýľov rodu *Maculinea*, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 16 s.

Gregor, J. & Divok, F., 1994: Obojživelníky a plazy (*Amphibia* a *Reptilia*) CHKO Východné Karpaty. Predbežné stručné zhodnotenie – správa z výskumu. Manuscript – Správa NP Poloniny, 4 s.

Hadač, T., & Terray, J., 1991: Kvetena Bukovských vrchov. *Príroda*, Bratislava, 183 s.

Halada, L., Ružíčková, H., & David, S., 2004: Lúky Národného parku Poloniny – súčasnosť a budúcnosť. In: Midriak, R. (ed.): Biosférické rezervácie na Slovensku V. Zborník referátov z 5. národnej konferencie o BR Slovenska, konanej v Novej Sedlici 29.–30.9.2004. Zvolen, 2004, 41–47.

Hemala, V., 2019: Príspevok k poznaniu bzdôch (*Insecta: Hemiptera: Heteroptera*) NP Poloniny. Prehľad výsledkov odborných sekcií, 27–39.

Holuša, J., 2003: Dosavadní výsledky faunistického pruskumu sarančí (*Orthoptera: Caelifera*) a kobylek (*Orthoptera: Ensifera*) na území Národního parku Poloniny. Zpráva z výskumu. 5 s.

Hondong, H., 2004: Walsstruktur und Spechtfauna in Urwäldern und Wirtschaftswäldern des Nationalsparks Poloniny, Ostkarpaten, Slowakische Republik. Universität Gottingen. 31 s. (1 mapa a 23 tabuliek)

Hudec, I., Koščo, J. & Platko, J., 1994: Badanie i charakteristika populacji rakow w CHKO BR Wýchodné Karpaty. Roczniki Bieszczadzkie, **3**: 151–158.

Jarčuška, B., 2019: Rovnokřídlovce (*Orthoptera*) a modlivky (*Mantodea*) NP Poloniny. Prehľad výsledkov odborných sekcií, 40–44.

Jaszay, T., 1999: Chrobáky (*Coleoptera*) Národného parku Poloniny. ŠOP SR Banská Bystrica, S NP Poloniny Snina, 234 s.

JMC, 2021: Guidance document on buffer zone management and buffer zone zonation, 39s.

Kocjan, D., Varga, M., Prosen, U., Kocjan, B., Špela, E., & Habič, K., 2021: Handbook on adaptive forest management in landscape buffer subzones of World Heritage, Interreg Central Europe Beech Power Project, 51 s.

Kolesárová, P., 2015: Mapovanie motýľov a netopierov v území európskeho významu SKUEV 0025 Vihorlat 2014–2015, 20 s. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Vihorlat, Michalovce)

Koráb, T., 1983: Geologická mapa Nizkych Beskýd – východná časť 1:50 000. ŠGÚDŠ Bratislava.

Korpeľ, Š., & Saniga, M., 1993: Výberný hospodársky spôsob. Matica lesnícka Písek.

Korpeľ, Š., & Saniga, M., 1995: Prírode blízke pestovanie lesa. LF TU Zvolen, 158 s.

Koráb, T., 1983: Geologická mapa Nizkych Beskýd – východná časť 1:50 000, Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava.

Koráb, T., & Ďurkovič, T., 1978: Geológia dukelskej jednotky (Flyš východného Slovenska). Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava, 194 s.

Koščo, J., Balász, P., & Lusk, S., 2004: Chránené druhy rýb NP Poloniny z hľadiska významu pre sústavu Natura 2000. In: Midriak, R. (ed.): Biosférické rezervácie na Slovensku V. Zborník referátov z 5. národnej konferencie konanej v Novej Sedlici. 29.–30.9.2004. Fakulta ekológie a envimentalistiky TU Zvolen, Banská Štiavnica. 143–147.

Koščo, J., & Košúth, P., 1996: Uwagi o stane ichtiofauny zbiornika wodnego Starina. *Roczniki Bieszczadzkie*, **5** : 147–153.

Koráb, T., 1983: Geologická mapa Nizkych Beskýd – východná časť 1:50 000. ŠGÚDŠ Bratislava.

Krištín, A., & Mihál, I., 2000: Rovnokřídlovce (*Orthoptera*) a modlivky (*Mantodea*) vybraných lokalít v Národnom parku Poloniny. (*Orthoptera* and *Mantodea* of selected localities in the Poloniny National Park). *Entomofauna carpathica*, **12**: 37–40.

Literák, I., & Pčola, Š., 1997: Spoločensta ptáku v pohnízdni době v obcích vysídlených při budování vodárenské nádrže Starina (okr. Snina). *Natura Carpatica*, **XXXVIII**: 157–164.

Ložek, V., 1961/62: Malakozoologický výskum slovenských Východných Karpát. Sborník Východoslovenského múzea (Košice), II–III A: 167–190.

Ložek, V., & Gulička, J., 1962: *Gastropoda*, *Diplopoda*, *Chilopoda* slovenskej časti Východných Karpát. Acta Fac. Rer. natur. Univ. Comen. Bratislava, 7 (1–2): 61–93.

Mašan, P., & Svatoň, J. (eds.): Pavúkovce Národného parku Poloniny. ŠOP SR Banská Bystrica, Správa NP Poloniny, Snina, 241 s.

Mochňák, & Palko, L., 1995: Inventarizačný výskum vegetačných pomerov vrcholu Vihorlat v roku 1993–1995, 19 s. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Vihorlat, Michalovce)

Novikmec, M., 1998: Spoločenstvá podeniiek (*Ephemeroptera*) a pošvatiek (*Plecoptera*) Zbojského potoka. *Acta facultatis ecologiae*, **5**: 119–125.

Olšovský, T., & Havranová, I., 2008: Zásady manažmentu lokalít s výskytom modráčikov z rodu *Maculinea*. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 11 s.

Panigaj, L., 2000: Motýle Národného parku Poloniny. Štátna ochrana prírody Banská Bystrica, Správa NP Poloniny Snina, 111 s.

Panigaj L. 2019: Denné motýle (*Lepidoptera*, *Rhopalocera*) vybraných lokalít v NP Poloniny. Prehľad výsledkov odborných sekcií, s. 46–50.

Petrovcová, Z., 2014: Mapovanie nelesných biotopov a vyšších rastlín v území európskeho významu SKUEV 0025 Vihorlat, 20 s. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Vihorlat, Michalovce)

Pčola, Š., 2002: Zoznam a ekologický status stavovcov Národného parku Poloniny. *Natura carpatica*, **XLIII**: 173–194.

Pčola, Š., 2002: Súčasný stav populácie medveďa v slovenských Východných Karpatoch. In: Rigg, R., Baleková, K., (eds.): Zborník referátov z odbornej konferencie,, Komplexné riešenie problému synantropných medveďov (*Ursus arctos*),, Nová Sedlica, Slovakia, 11– 12.4.2002: 127–130.

Pčola, Š., 2005: Veľké šelmy v severovýchodnej časti Slovenska (Príspevok k súčasnému stavu poznania populácie). Telekia, Spravodaj CHKO Vihorlat, Michalovce, 3: 44–49.

Pčola, Š., 2012: Vtáctvo okresu Snina. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 216 s.

Pčola, Š., & Vlasáková, M. 2010: Výskyt bobra vodného (*Castor fiber*) v okrese Snina. *Natura carpatica*, **LI**: 11–22.

Pčola, Š., Pčola Š. jun. & Adamec M., 2006: Reštitúcia zubra hrivnatého (*Bison bonasus*) v Národnom parku Poloniny: 45–53. In: Midriak, R., Zaušková, L. Biosférické rezervácie na Slovensku VI. Zborník referátov. Zborník referátov zo 6. národnej konferencie o biosférických rezerváciách Slovenska (Nová Sedlica 5.–6.9. 2006), 130 s.

Polák, P., & Saxa, A., (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 s.

Roháček, J., Starý, J., Martinovský, J., & Vála, M., (eds.), 1995: *Diptera* Bukovských vrchov (*Diptera* of the Bukovské hills). SAŽP–Správa CHKO a BR V. Karpaty, Humenné, 231 s.

Rozvojový koncept pre trvaloudržateľnú ochranu a ekonomické využitie kultúrnych a prírodných hodnôt okresu Snina, Aegis, n. o., marec 2018, 142 s.

Saniga, M., & Szanyi, O., 1998: Modely výberkových lesov vo vybraných lesných typoch a geografických celkoch Slovenska. Vedecké štúdie 4/1998 A, TS TU Zvolen, 50 s.

Saniga, M., & Bruchánik, R., 2009: Prírode blízke obhospodarovanie lesa. NLC Zvolen, 104 s.

Saniga, M., a kol., 2019: Dynamické zmeny štruktúry, regeneračné procesy a zmena objemu mŕtveho dreva v rámci vývojového cyklu bukového pralesa NPR Stuzica . TU Zvolen SAŽP 1994: Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Humenné.

Stanová, V., & Valachovič, M., (eds.), 2002: Katalóg biotopov Slovenska. Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, 225 s.

Šteffek, J., & Vavrová, L., 2004: Porovnanie malakocenóz vybraných mokradí CHKO a BR Východné Karpaty. In. Midriak, R. (ed.): Biosférické rezervácie na Slovensku V. Zborník referátov z 5. národnej konferencie konanej v Novej Sedlici. 29.–30.9.2004. Fakulta ekológie a environmentalistiky TU Zvolen, Banská Štiavnica. 107–114.

Vlasáková, M., 2013: Zmeny štruktúry krajiny Národného parku Poloniny v dôsledku spoločensko–ekonomických zmien. *Roczniki Bieszczadzkie*, **21**: 102–107.

Vološčuk, I., a kol., 1988: Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty. Príroda Bratislava, 287 s.

Zukal, J., Řehák, Z., Pokorný, M., Danko, Š., & Pčola, Š., 1998: Detekce netopýru na území NP Poloniny a v blízkem okolí v letech 1997 a 1998. Správa z výskumu. Manuscript Správa NP Poloniny, 4 s.

Iné odborné podklady:

Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions of Europe – Zoning and Management Guideline. UNESCO World Natural Heritage (<https://whc.unesco.org/en/list/1133/>)

Návrh programu starostlivosti o CHVÚ Bukovské vrchy 2016–2045. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, november 2015 (<http://www.sopsr.sk/ps.chvu2/files/Bukovske-vrchy.pdf>)

PRIORITNÝ AKČNÝ RÁMEC (PAF) PRE SÚSTAVU NATURA 2000 V SLOVENSKEJ REPUBLIKE podľa článku 8 smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch) vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021–2027 (https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/uzemna-ochrana-prirody/natura-2000/paf/paf_sk_2021-2027_aktualizacia_schvalena-maj_2021.pdf)

Program starostlivosti o Národný park Poloniny na roky 2017–2026 a Manažmentový plán Národného parku Poloniny (Príloha 6.6.17 PS o NP Poloniny)

Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Humenné, 1994, SAŽP Banská Bystrica.

ÚPN VÚC Prešovský kraj – zmeny a doplnky 2004 (<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=%C3%9APN+V%C3%9AC+Pre%C5%A1ovsk%C3%BD+kraj+>)

Uznesenie Vlády Slovenskej Republiky č. 454 z 13. júla 2022 k Doplnku národného zoznamu území európskeho významu Číslo materiálu: 27662/2022.

Vyhláška Krajského úradu životného prostredia č. 2/2006 z 23. marca 2006 o Návštevnom poriadku Národného parku Poloniny a jeho ochranného pásma,

Vyhláška MŽP SR č. 25/2008 Z. z. , ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáacie územie Bukovské vrchy,

Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu (schválené Európskou komisiou rozhodnutiami 2008/26/ES a 2008/218/ES).

Interná dokumentácia - Rezervačné knihy maloplošných chránených území v pôsobnosti Správy CHKO Vihorlat (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Vihorlat, Michalovce)

Databázy:

Historická ortofotomapa Slovenska

<http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>

Generel územného systému ekologickej stability, 2000

<https://arc.sazp.sk/arcgis/rest/services/uses/gnuses/MapServer>

SDF (štandardný dátový formulár na napĺňanie údajov o územiach sústavy Natura 2000)

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0234>

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0229>

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=SKUEV0210>

KIMS - komplexný informačný a monitorovací systém Štátnej ochrany prírody SR.

<http://www.biomonitoring.sk/>

Databázy Pamiatkového úradu Slovenskej republiky.

<http://www.pamiatky.sk/sk/page/register-nkp-tabulkove-zoznamy>

Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody Slovenskej republiky

<http://uzemia.enviroportal.sk>

Ústredná evidencia vojnových hrobov.

http://www.vs.sk/uevh/hrob_browse.aspx

Katalóg chránených stromov

<http://uzemia.enviroportal.sk>

PRIORITNÝ AKČNÝ RÁMEC (PAF) PRE SÚSTAVU NATURA 2000 V SLOVENSKEJ REPUBLIKE podľa článku 8 smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch) vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027

https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/uzemna-ochrana-prirody/natura-2000/paf/paf_sk_2021-2027_aktualizacia_schvalena-maj_2021.pdf

Databáza z výstupu z mapovania pralesov, NLC, 2014

(Arch. NP Poloniny)

Databáza mokradí Slovenska

<https://www.sopsr.sk/cinnost/biotopy/mokrade/MokrSlov/prehladokresy.htm>

6. PRÍLOHY

- 6.1 Mapa vymedzenia územia NP Poloniny a jeho ochranného pásma - Fyzicko-geografická mapa
- 6.2.1 Mapa prekryvu s územiami európskeho významu siete Natura 2000
- 6.2.2 Mapa prekryvu s chránenými vtáčimi územiami siete Natura 2000
- 6.2.3 Prekryv s lokalitou Svetového dedičstva UNESCO Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy
- 6.2.4 Prekryv s Medzinárodnou biosférickou rezerváciou Východné Karpaty
- 6.3.1 Mapa predmetu ochrany – Mapa biotopov európskeho významu
- 6.3.2 Mapa predmetu ochrany – Rastliny, huby a lišajníky
- 6.3.3 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy - Bezstavovce
- 6.3.4.1 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy – Stavovce (Stavovce č. 1)
- 6.3.4.2 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy – Stavovce (Stavovce č. 2)
- 6.3.4.3 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy – Stavovce (Stavovce č. 3)
- 6.3.4.4 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy – Stavovce (Stavovce č. 4)
- 6.3.4.5 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy – Stavovce (Stavovce č. 5)
- 6.3.4.6 Mapa predmetu ochrany – Živočíchy – Stavovce (Stavovce č. 6)
- 6.4.1 Mapa pozemkov podľa vlastníctva - Pozemky podľa výšky spoluvlastníckych podielov štátu
- 6.4.2 Mapa pozemkov podľa vlastníctva - Pozemky podľa foriem vlastníctva
- 6.5 Mapa a ekologicko-funkčných priestorov
- 6.6.1 Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti – Časť 1
- 6.6.2 Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti – Časť 2
- 6.6.3 Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti – Časť 3
- 6.6.4 Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti – Časť 4
- 6.7 Mapa turistickej infraštruktúry a miest vyhradených pre využívanie verejnosťou
- 6.8 Zhodnotenie stavu predmetu ochrany